Magyar Református Nevelés

református pedagógiai szaklap

X. évf.
1-2. szám
2009.
április-május

TARTALOM:

Református hit- és erkölcstan kerettanterv (1-12. évfolyam) tervezet

MUNKAANYAG

Érvényes:
2009. augusztus 20-ig

A magyar református nevelés 479. tanévében

Református Pedagógiai Intézet (RPI)

OM 102246 ✉: 1440 Budapest, Pf.: 5
☎/Fax: 06-1 / 351-9842 ☎: 06-1 / 343-7870/314
http://www.refpedi.hu
E-mail: refpedi@refpedi.sulinet.hu
1146 Budapest, Abonyi u. 21.

Meghívó

A Református Pedagógiai Intézet – a MRE Zsinata Oktatásügyi Szakbizottságának határozata és felkérése értelmében – a hittanoktatás helyzetének elemzésére és a hittan tanterv továbbfejlesztett munkaanyagának megvitatására szakmai konzultációt szervez az ország több pontján **2009 októberében**.

A rendezvény célja: a hit- és erkölcstan tanterv továbbfejlesztett munkaanyagának megvitatása, javaslattétel a tanterv változtatásaira, a MRE Zsinat elé terjesztés előtt a szakmai vita lezárása. (A tantervi munkaanyag letölthető a Református Pedagógiai Intézet honlapjáról is. Jelszó igényelhető a *gulyas.zsuzsa@refpedi.sulinet.hu* címen).

Meghívottak köre: lelkipásztorok, katechéták, vallástanárok, hitoktatók, gyakorlati teológiai szakemberek, minden zsinati tag.

A rendezvények időpontjai és helyszínei:

*2009. október 12. 9.00 – **Pápa** (Gyülekezeti Ház: 8500 Március 15. tér 9., a Gimnázium mellett)*
*2009. október 13. 9.00 – **Kaposvár** (Gyülekezeti Imaház:7400 Kossuth u. 23.)*
*2009. október 13. 14.00 – **Pécs** (- Belváros, Gyülekezeti Terem: 7623 Szabadság u. 35.)*
*2009. október 14. 10.00 – **Szeged** (- Kálvin téri Gyülekezeti Terem: 6721 Kálvin tér 2.)*
*2009. október 15. 9.00 – **Debrecen** (DRK Díszterme: 4044 Kálvin tér 16.*
*2009. október 16. 9.00 – **Miskolc** (Egyházkerületi Székház: 3525 Kossuth u. 17.)*
*2009. október 17. 9.00 – **Budapest** (MRE Zsinati Székház: 1146 Abonyi u. 21.)*

Tervezett napirend:

9.00 Nyitóáhítat
9.20 A hittan tanterv fejlesztése *(beszámoló – az RPI igazgatója vagy munkatársa)*
10.00 A hittan tantervvel kapcsolatban beérkezett reflexiók ismertetése
10.30 A tanterv szóbeli megvitatása, vélemények (Az írásos anyag visszaküldése után a legalaposabb elemzések szervezőit felkérjük szakmai álláspontjuk ismertetésére)
(A délutáni rendezvénynél időarányosan később)
12.30 Ebéd
13.00 Egyéb kérdések (helyi tanterv, nyomtatványok, tankönyvek – helyszíni igényfelmérés szerint)

A konferencián való hozzászólásra a tantervi munkaanyag visszaküldésével, illetve e-mailben (*moncz.aniko@refpedi.sulinet.hu*) 2009. október 1-ig lehet jelentkezni.

A konferencia-sorozat zárását jelentő budapesti rendezvényre az RPI a korábbi írásbeli és az előző heti szóbeli véleményezők köréből kér fel hozzászólókat.

Részvételi díj:

- 2009. augusztus 22-ig történő jelentkezés esetén: 1500 Ft/fő
- 2009. október 5-ig történő jelentkezés esetén: 3000 Ft/fő

A részvételi díj magában foglalja a kávészünet, az ebéd és a szakmai segédletek költségét is.
A Református Pedagógiai Intézet kapcsolattartója: Moncz Anikó rendezvényszervező;
tel: 30/685-2899.

Jelentkezés:

Jelentkezni lehet az On számára legalkalmasabb időpontban és helyszínen tervezett rendezvényre a kötetbe csatolt, vagy a *www.refpedi.hu* honlapról letölthető jelentkezési lap visszaküldésével. Postacím: 1146 Budapest, Abonyi u. 21.; fax.: 06-1 / 351-9842 / 314 m; vagy a *moncz.aniko@refpedi.sulinet.hu* e-mail címen.

Szeretettel várjuk!

kivágandó vagy fénymásolandó

Jelentkezési lap

A református hit-és erkölcstanoktatás kerettantervének fejlesztése
RPI – konferenciasorozat 2009.

Időpontok és helyszínek. ***Kérjük, jelölje, melyik helyszínen szeretne részt venni!***

- ❑ *2009. október 12. 9.00 – Pápa*
- ❑ *2009. október 13. 9.00 – Kaposvár*
- ❑ *2009. október 13. 14.00 – Pécs*
- ❑ *2009. október 14. 10.00 – Szeged*
- ❑ *2009. október 15. 9.00 – Debrecen*
- ❑ *2009. október 16. 9.00 – Miskolc*
- ❑ *2009. október 17. 9.00 – Budapest*

Küldő egyházközség / intézmény neve: .....

Kapcsolattartó neve: .....

Kapcsolattartó elérhetősége (telefon, e-mail): .....

Résztvevő (k) neve	Telefonos elérhetőség	E-mail - cím	Ebédet kérek („i”/”n”)*

** (Pécs – vacsora nélkül; 500 Ft-tal olcsóbb)*

Regisztrációs díj: 2009. augusztus 22-éig történő jelentkezés esetén: 1500 Ft (*kedvezményes díj*)
október 5-ig történő jelentkezés esetén: 3000 Ft.
(A regisztrációs díjról a Református Pedagógiai Intézet állít ki számlát)

A regisztrációs díj befizetéséhez Csekket kérek ☐ Átutalásos számlát kérek ☐

Számlázási cím: .....
.....
Étkezéssel kapcsolatos megjegyzés (diéta, vegetáriánus étkezés, stb.): .....
.....
Egyéb kérés, megjegyzés: .....

Dátum: ..... P.H. .....
Aláírás

Jelentkezési határidő: 2009. október 5.

Segítségét köszönjük! **Küldendő az RPI címére: 1146 Budapest, Abonyi u. 21.** Fax: 06-1 / 351-9842 / 314;
vagy e-mail: *moncz.aniko@refpedi.sulinet.hu*

Bevezetés

A kötet ajánlása, használata

Jelen kötet a Református Pedagógiai Intézet katechetikai előadójának szerkesztésében elkészült hit- és erkölcstan tantervfejlesztési szakmai munkaanyagot tartalmazza. Ebben a formában történő közreadásával a célunk az, hogy a széles szakmai közvélemény, a hitoktatás minél több gyakorló szakembere véleményezhesse a tanterv továbbfejlesztett változatát.

Ezt a célt szolgálja a kötet tipográfiai megjelenítése is. A széles margók célja, hogy az olvasó lapszéli megjegyzéseinek, jegyzeteinek jusson hely.

A szöveg egyetlen része sem tekinthető véglegesnek. A dokumentum jelen változata 2009. augusztus 20-án hatályát veszti. Tisztelettel kérjük, hogy olvasóink ne őrizzék meg a kiadványt, hanem jegyzetekkel ellátva, névvel vagy név nélkül jutassák vissza az RPI címére (1146 Budapest, Abonyi u. 21.). Természetesen szívesen várjuk észrevételeiket e-mailen is: *markus.gabor@refpedi.sulinet.hu*.

A tantervfejlesztés történetéről lentebb olvashatnak.

Internetes támogatás

A beérkező észrevételekre való reagálást, egyes részek átdolgozását az RPI honlapján (www.refpedi.hu) szeretnénk augusztus – október hónapokban két-háromhetente közzétenni. Kérjük, hogy a szövegváltozásokat, az újonnan kidolgozott részeket a Hitoktatóknak szóló részekben keressék!

A tanterv előkészítése zsinati megvitatásra

2009. októberében 7 helyszínen tartunk megbeszélést. *(Az RPI Országjáró rendezvénysorozatának 6. szakaszaként.)* A helyszíneket a kiadvány első oldalain közzétett meghívó sorolja fel. Ezeken a konzultációkon az RPI munkatársai, a hit- és erkölcstanoktatás módszertani szakemberei vesznek részt, valamint az adott régióban dolgozó hittanoktatók.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyülekezeti hitoktatás és az iskolai hitoktatás területén felmerülő szempontokra is kellő figyelem jusson.

Azokat a lelkipásztorokat, hittanoktatókat, vallástanárokat, akik az írásbeli véleményük beküldésekor ezt kérik és jelentkeznek a regionális találkozókra, 10-12 perces hozzászólásra kérünk fel. A rendezvényre várjuk az adott város körzetében élő munkatársakat. A helyszínen először az előre bejelentett hozzászólásokra, aztán 5-6 perces helyszíni észrevételekre, végül a levezető elnök által kijelölt témákban rövid vitára kerülhet sor. Kérjük, hogy hozzászólásuk szándékát és témáját a jelentkezési lapon jelezzék!

Felhívjuk figyelmüket, hogy a rendezvények biztonságos előkészítése érdekében, a konferenciákra történő előjelentkezés esetén (2009. augusztus 22-ig) 50% kedvezményt biztosítunk.

A legalaposabb elemzések beküldőit megkérjük, hogy a rendezvénysorozatot bezáró budapesti konferencián *(2009. október 17., 10-16.00 óra)* 10-12 percben fejtsék ki álláspontjukat. Erre a rendezvényre tervezzük meghívni a Zsinat valamennyi tagját, a rendezvény vezetését reményeink szerint a Zsinat Oktatásügyi Szakbizottságának tagjai látják el. A célunk, hogy lehetőség szerint ezen a rendezvényen véglegesítsük az MRE Zsinata elé benyújtandó szövegváltozatot, minél nagyobb szakmai egyetértéssel.

Az országos szakmai egyeztetés során várható változások

A tanterv koncepcióját, fő felépítését az egyházmegyei katechetikai előadók véleményezték, a Zsinat jóváhagyta. (Az Intézet részéről azonban készen állunk arra, ha szakmailag indokolható, hogy a tanterv koncepcióját is átgondoljuk.) Mégis, elsősorban abban bízunk, hogy a megbeszélések során az egyes tanévek tananyaga, a megközelítés módjai válnak egyértelművé, a tantervi szöveg és értékrend egyetértéssel elfogadható.

Úgy gondoljuk, hogy a legfontosabb változások egyes új tantervi egységek („modulok") megjelenésében várhatóak. A megbeszélésektől azt is várjuk, hogy jelentősen megkönnyítik majd azt, hogy a kerettanterv könnyen helyi tantervvé alakítható legyen.

A tantervfejlesztés bemutatása

A mi Urunk Jézus Krisztus szerény, mégis a magunk helyén fontos feladatokat bíz ránk Isten országának hirdetésében. A katechézis részeként, a hit- és erkölcstan oktatása során Krisztus missziói parancsa szerint neveljük hitre, növeljük hitben a következő generációkat.

A Magyarországi Református Egyházban ezt a munkát az MRE Zsinata által elfogadott tanterv segíti és ütemezi. Az 1996-1999 között kialakított és azóta fokozatosan bevezetett tanterv áttekintése, a tízévnyi tapasztalat elemzése lehetségessé; a tanterv továbbfejlesztés szükségessé vált. Ezt a munkát inspirálta, hogy zsinatunk elfogadta a 2007. évi 2. törvényt a református hit- és erkölcstan oktatásáról, mely pontosította a kerettanterv – helyi tanterv összefüggéseit, valamint lehetővé tette a kerettantervtől történő eltérés szakmai véleményezését.

A tanterv hatásának vizsgálata regionális és országos szakmai fórumokon, hitoktató kollégák közvetlen tapasztalataira építve az RPI által szervezett megbeszéléseken, a Magyar Református Nevelés cikkein keresztül történt. Az RPI munkatársai tanterv-történeti és tanterv-elméleti tanulmányokat, tankönyvi elemzéseket készítettek. Egy korábban készült országos felmérés előzetes adatait is hasznosítottuk.

Az RPI pályázatot irt ki, melyre azonban viszonylag kevés pályamunka érkezett be. A beküldött koncepciók nem tértek el lényegesen az itt közzétett tantervi változatoktól.

A Zsinat Oktatásügyi Szakbizottsága (melybe időközben beleolvadt a korábbi Katechetikai és a Vallásoktatási Szakbizottság) figyelemmel kísérte és elemezte a tantervfejlesztési munkálatokat.

Felhatalmazás

2008 tavaszán a Magyarországi Református Egyház Zsinata megismerte a tantervi koncepciót, és ennek nyomán támogatta a Református hittanoktatási kerettanterv módosítását (Zs- 185/2008.).

A Zsinat felkérte a Református Pedagógiai Intézetet, hogy a Zsinat Oktatásügyi Szakbizottsága számára a bemutatott munkaanyag alapján készítse el az évfolyamokra bontott célokat; a követelményrendszer minimum- és optimum-szintjét a heti egy- illetve heti kétórás csoportok számára; a kiegészítő tematikai egységek és énekek felsorolását; és a tantervhez illeszkedő tankönyvcsalád pedagógiai koncepcióját.

Ezt a munkát a Református Pedagógiai Intézet munkatársai több mint 150 szakember bevonásával, több mint 30 találkozón, az egyházmegyei katechetikai előadók konferenciáin és értekezletein, a hittanoktatás különböző területein szolgáló különböző munkatársak meghallgatásával, csoportos és személyes egyeztetések révén végezték el.

Az elkészült szövegváltozatot megismerve 2009 májusában a Zsinat Oktatásügyi Szakbizottsága – egyhangú határozattal – elfogadta a módosított Református hittanoktatási kerettantervet, s széleskörű véleményezésre bocsátotta. Felkérte a Református Pedagógiai Intézetet, hogy gondoskodjon a tanterv szövegtervezetének nyomtatott formában történő megjelentetéséről, és a beérkező vélemények alapján október hónapban szakmai konferencia szervezéséről.

Az Oktatásügyi Bizottság őszi ülésén határoz a kerettanterv Zsinat elé történő terjesztéséről.

Márkus Gábor – RPI

RÖVID ISMERTETÉS A KERETTANTERV JAVASLATRÓL

A jelenleg érvényes hittanoktatási kerettanterv tíz évvel ezelőtt készült. Ez az idő elegendő arra, hogy tapasztalatokat gyűjtsenek a tanterv használói és ezek alapján véleményt mondjanak róla. A helyeslő és egyetértő vélemények mellett egyre erősödőbben hangoztak azok a vélemények, amelyek a tanterv lecserélését, vagy legalább módosítását javasolták. Voltak olyanok, akik egyenesen tiltakoztak a tanterv használata ellen. A tantervhez készült tankönyvek, munkafüzetek és segédkönyvek eladási statisztikái drámai csökkenést mutattak az utóbbi években. Ez a statisztikai tény mintegy igazolta a változást sürgetőket.

Az általunk javaslatként előterjesztett tanterv nem akar mindent lesöpörve valami egészen újat ajánlani. Egyrészt a gyökeres változás nem történhetne meg például pénzügyi okokból, mert lehetetlen egyszerre minden tankönyvet, munkafüzetet újra íratni. Másrészt „a múltat végképp eltöröljük" módszer egyáltalán nem helyénvaló. Ezért mondja a javaslatunk azt, hogy **tanterv fejlesztést** szeretnénk végrehajtani. Azaz úgy veszünk új irányt, hogy amit lehet átmentünk az eddigi anyagból. Ez egyben azt is jelenti, hogy egy változtatási folyamat első lépésének tekintjük a javasolt tantervet.

A tanterv készítése során eltértünk a jelenlegi kerettantervnek az egyházi iskolákat alapul vevő szemléletétől és a gyülekezeti hittanoktatás lehetőségeit, szempontjait vettük előtérbe. Ezzel bizonyos értelemben igazodtunk a hittanoktatásban részt vevők számában mutatkozó valóságos arányokhoz.

A bibliaismereti anyag feldolgozásában azt az elvet követi a kerettanterv javaslat, hogy valamilyen egységes egészként tanítsa a Bibliát. Ezért kerül az első évekbe a bibliaismeret tanítása, aminek természetesen vannak nehézségei, de felkészült hittanoktató meg tud birkózni ezekkel a nehézségekkel. Az első négy évben tanított bibliaismeret nem a lexikális tudást tűzi céljául - bár ezt sem kezeli mellékes feladatként! - hanem a Bibliában való otthonosságot szeretné elérni.

Fontos, hogy a javasolt terv olyan mennyiségű anyagot foglal magába, amit nem szűkíteni kell a hittanoktatónak, vallástanárnak, hanem bővíteni lehet. Ez nyilván tudatosabb tervezést kíván a hittanoktatást végzőktől. Nem évi 60 anyagot veszünk, hanem 25-öt. Elvégezhető a gyülekezeti hittanoktatás kevesebb óraszámával is, illetve az egyházi iskolák bővebb lehetőségei bővítésre adnak módot. Ezt a bővítést adják meg az évfolyamokhoz csatolt kiegészítő mellékletek.

Az általános és középiskolák 12 évét három négy éves ciklusban foglaljuk össze. Első ciklus az alsó tagozat, azaz az 1-4 osztályok. Ebben a ciklusban bibliaismeretet tanítanánk. Természetesen az életkori sajátosságoknak megfelelően. Mégpedig úgy, hogy szeptembertől adventig ószövetségi történeteket, adventtől a tanév végéig újszövetségi történeteket. Az Ószövetséget lineárisan, 4 év alatt tanítanánk végig, az Újszövetséget ciklikusan vennénk mind a négy évben, tanításában felhasználnánk az egyházi év ünnepeit.

A második ciklusban, tehát a felső tagozatban, vagy bizonyos középiskolák alsó osztályaiban - 5-8. osztályokban -, a konfirmációval párhuzamosan halad a hittanoktatás. Az általános gyakorlat az, hogy a gyülekezeti hittanoktatás ebben a szakaszban a konfirmációi előkészítésben történik meg. Ahol azonban a gyülekezetben történő konfirmációi előkészítéstől függetlenül van hittanóra, ott biztosítja a terv a hittanoktatás anyagát, és mellékletben adja a jelenleg hivatalos konfirmációi anyag tantervszerű javaslatát.

A harmadik ciklusban, a 9-12. osztályokban a kerettanterv javaslat megtartja a jelenlegi tanterv menetét és anyagát. Folyamatban van egy olyan melléklet kidolgozása, amely azoknak az osztályoknak készül, amelyekben jelentős számban vannak az úgy nevezett „becsatlakozók", azaz olyan tanulók, akik hittanoktatással, egyáltalán a keresztyénséggel még nem találkoztak, vagy legfeljebb érintőleges ismereteket szereztek ebből a körből. Az említett melléklet az első két év anyagát csoportosítja úgy, hogy az elején fél éves előkészítő anyagot tartalmaz.

Fontos szempont volt a terv szerkesztésében, hogy legyünk tekintettel az összevont csoportokra. Ez azt jelenti, hogy különösen az első négy évben bármelyik évben beléphetnek a csatlakozó gyerekek. Így legfeljebb az éves anyagok sorrendje változik számukra. A második és harmadik ciklusban a különböző előképzettségű gyerekek együtt tanítása okoz gondot. Ezért van az ötödik évhez egy bibliaismereti közös szintre hozó melléklet csatolva. A harmadik ciklusról pedig az előző bekezdésben volt szó.

Fontos feladat volt a terv összeállítása során, hogy az órarendszerű gyülekezeti hittanoktatás általában a konfirmációval befejeződik. Ezért úgy igyekeztünk az anyagot összeállítani, hogy eddig a pontig minden lényeges kérdés előkerüljön.

A tanterv fejlesztés lehetőséget adott arra, hogy bizonyos szabadságot adjunk a hittanoktatást végzőknek. Így például alternatív anyagot ad a terv a felső tagozat számára. De az is szabadság, hogy a 25 új anyag mellett az oktatást végző vehet fel kiegészítő anyagokat.

Az énektanításhoz egy módszertani útmutatásokat is tartalmazó javaslatot csatolunk a tervhez, amelynek a felhasználása lehetővé teszi az adott gyülekezet gyakorlatának beépítését is.

Egy rövid bemutatásban nem térhetünk ki mindenre, de reméljük hogy ennyiből is érthető a szándék: egy teljesíthető és a gyülekezetépítő szolgálatunkat segítő tantervet igyekeztünk készíteni.

<u>Az alábbiakban felvázoljuk a kerettanterv javaslat szerkezetének vázlatát:</u>

Első ciklus: 1 – 4. osztályok:

Témaegységek tanév kezdetétől ádventig:

1. év: Őstörténetek
Szövetség
2. év: Szövetség témaegység folytatása
Ígéretek beteljesítése
3. év: Ígéretek beteljesítése témaegység folytatása
Ítélettel is nevel Isten
4. év: Ítélettel is nevel Isten témaegység folytatása
Várakozás

Témaegységek ádventtől a tanév végéig mind a négy évben ciklikusan:

1. Előkészítés
2. Jézus születése, gyermekkora
3. Jézus messiási működése (Események, tettek, tanítások)
4. A megváltás műve
5. Jézus messiási működése (Példázatok)
6. A tanítványok kora

Második ciklus: 5 – 8. osztályok:

5. osztály: Egyházam ismerete, azaz a történő reformátusság
<u>Alternatíva:</u> Tematikus bibliaismereti összefoglalás az üdvtörténetet követve
6. osztály: A keresztyénség és benne a magyar reformátusság története
7. osztály: Hit-tan, azaz mit hisz a magyar református ember
8. osztály: Hogyan éljünk keresztyén hitünkből következően

Harmadik ciklus: 9 – 12. osztályok:

9. osztály: Ószövetségi bibliaismeret
10. osztály: Újszövetségi bibliaismeret
<u>Alternatíva:</u> A 9. osztály első féléve előkészítés, az ó és újszövetségi bibliaismeret a helyzethez alkalmazva másfél tanévre szerkesztve
11. osztály: Egyháztörténet
12. osztály: Hittan és erkölcstan

Hit- és erkölcstan kerettanterv

1-12. évfolyam

Tervezet

Készítette:

Tóth Kása István
református lelkész, az RPI munkatársa

2009.

Tartalomjegyzék

Bevezetés 4
Általános célkitűzések 4
Szakmai célkitűzések 8

A bevezető és kezdő szakasz tanterve (1-4. évfolyam) 10
Célok és feladatok 10
1. évfolyam 12
Kiegészítő melléklet az 1. évfolyam anyagához 18
2. évfolyam 20
Kiegészítő melléklet a 2. évfolyam anyagához 28
3. évfolyam 30
Kiegészítő melléklet a 3. évfolyam anyagához 38
4. évfolyam 40
Kiegészítő melléklet a 4. évfolyam anyagához 46

Az alapozó és fejlesztő szakasz tanterve (5-8. évfolyam) 48
Célok és feladatok 48
5. évfolyam 50
Kiegészítő melléklet az 5. évfolyam anyagához 57
Alternatív javaslat az 5. évfolyamra 59
6. évfolyam 61
Kiegészítő melléklet a 6. évfolyam anyagához 70
7. évfolyam 72
Kiegészítő melléklet a 7. évfolyam anyagához 79
8. évfolyam 81
Kiegészítő melléklet a 8. évfolyam anyagához 87
Konfirmációi előkészítés tanterve 89

A kiteljesedési szakasz tanterve (9-12. évfolyam) 90
Célok és feladatok 90
9. évfolyam 92
Kiegészítő melléklet a 9. évfolyam anyagához 98
10. évfolyam 100
Kiegészítő melléklet a 10. évfolyam anyagához 106
11. évfolyam 108
Kiegészítő melléklet a 11. évfolyam anyagához 114
12. évfolyam 116
Kiegészítő melléklet a 12. évfolyam anyagához 121

Függelék 123
Egyházi ének javaslat a kerettanterv tervezethez 123

Bevezetés

Általános célkitűzések

A Magyarországi Református Egyház Zsinata a református hittanoktatásról szóló 2007. évi II. törvényben szabályozza az egyházunkban történő hittanoktatást. A törvény Jézus Krisztus missziói parancsát tekinti a hittanoktatás alapjának és ebből következően leszögezi, hogy a nevelést és oktatást mint Istentől kapott küldetést végzi egyházunk minden lehetséges területen.

A fentiekből következik, hogy a hittanoktatás része az egyház evangéliumot hirdető szolgálatának mind a gyülekezetekben, mind azokban az intézményekben, amelyekben nevelés – oktatás történik, legyenek azok akár egyház által fenntartottak, akár más fenntartásúak.

Az idézett törvény megfogalmazza a református hittanoktatás célját is. Ezek szerint a hittanoktatásnak kettős célt kell elérni.

Az egyik cél nyilvánvalóan a magas szintű oktatás. Azaz azoknak az ismereteknek az átadása, megtanítása, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a hittanoktatásban részesülők megismerjék és értelmükkel felfogják Isten kijelentésének és cselekvésének a dolgait. Természetesen a tanítványok életkorának, műveltségi szintjének, református voltunknak megfelelő módon.

A másik célt a törvény a hitre, hívő életre való nevelésben jelöli meg. Ezt a célt, illetve ennek elérését nem a hittanoktató, a vallástanár vagy a lelkipásztor munkája végzi el, hanem a Szentlélek Isten. A szolgáló ember legfeljebb alázatos eszköz lehet. Lehetőségeink azonban így is igen nagyok, mert segítségére lehetünk növendékeinknek tanításunkkal, életünk példájával abban, hogy bibliaolvasó, imádkozó, egy gyülekezet életébe bekapcsolódó református keresztyén emberek legyenek.

A hittanoktatás lehetséges területei

A hittanoktatásról szóló törvény felsorolja azokat a területeket, ahol egyházunk a hittanoktatást végezni kívánja. Ezek a következők:

a) református egyház által fenntartott közoktatási intézményekben
b) más egyház által fenntartott közoktatási intézményekben
c) más fenntartású közoktatási intézményekben
d) református egyházközségekben vagy intézményekben.

A törvény szándékát nem sértve, meg kell jegyezni, hogy a hittanoktatásban részesülő tanulók számából a döntő többség a gyülekezetekben történő hittanoktatásban vesz részt. Ennek a ténynek a figyelembe vétele a tantervbe foglalt tananyag mennyiségi meghatározásánál lesz majd nagyon fontos. A tervezés során előre vesszük a gyülekezeti hittanoktatást. Tehát a kevesebb óraszámmal és az összevont csoportokkal, a menet közben való becsatlakozással számolunk. Az egyházi közoktatási intézmények bővebb lehetőségeit is figyelembe veszi és kiegészítésekkel segíti a kerettanterv.

A hittanoktatás szervezése a felsorolt területeken

Az előbbiekben felsorolt négy területen a hittanoktatás megszervezése a következő.

A református egyház által fenntartott közoktatási intézményekben az intézmény pedagógiai programjának alapvetően része a hittanoktatás. Ebből következően a hittanóra be van építve az órarendbe. Megszervezése az intézmény feladata. Általános iskolában hittanoktatót, középiskolában vallástanárt alkalmaz az iskola. Heti két órában történik az oktatás, osztályozással. Bizonyítványba írott érdemjegyet, vagy szöveges értékelést kapnak a tanulók.

A más egyház által fenntartott közoktatási intézményekben a hittanoktatás helyzete ugyan ez, azzal a különbséggel, hogy a hittanoktató, vagy a vallástanár alkalmazása nem az intézmény feladata, hanem annak a gyülekezetnek, amelyiknek a területén működik a nem református egyházi iskola. Ebben az esetben is az általános iskolában hittanoktató végzi az oktatást, a középiskolában vallástanár.

A más fenntartású közoktatási intézmények csupán helyet adnak a hittanoktatásnak. Általában az ilyen intézményekben heti egy órában történik a hittanoktatás. Ha van rá lehetőség, akkor kívánatos itt is a heti két óra megtartása. Megszervezése annak a gyülekezetnek a feladata, amelyiknek a területén működik a közoktatási intézmény. Mivel ez a hittanoktatás a gyülekezet feladata, valójában gyülekezeti hittanoktatásnak nevezzük és úgy is kezeljük ezt is. Az oktatóról a gyülekezet gondoskodik – lehetőségei szerint. A helyi tanterv elkészítése, a taneszközök beszerzése szintén a gyülekezet feladata. Azokat a dokumentumokat használja, amelyeket az RPI elkészített és a Kálvin Kiadónál beszerezhetők (Adatlap, napló, bizonyítvány, létszámjelentő lap).

Á közbeszédben azt szoktuk gyülekezeti hittanoktatásnak nevezni, ami a gyülekezet épületeiben, helyiségeiben történik. Ennek az oktatásnak a megszervezése értelem szerűen a gyülekezet faladata. Az oktatót a gyülekezetnek kell biztosítani. Természetesen itt is érvényes, hogy a lehetőségek szerint. Általános gyakorlat, hogy a gyülekezeti hittanoktatás is heti egy órában történik, de ahol adottak a tárgyi és személyi feltételek, ott kívánatos heti két órában végezni a gyülekezeti hittanoktatást. A helyi tanterv elkészítése, a taneszközök biztosítása a gyülekezet feladata. Itt is használni kell azokat a dokumentumokat, amelyeket az RPI elkészített (Adatlap, napló, bizonyítvány, létszámjelentő lap).

Az előző két bekezdés értelmében mindkét területet, tehát a nem egyházi oktatási intézményben a gyülekezet által szervezett hittanoktatást és a gyülekezet épületeiben, helyiségeiben történő hittanoktatást gyülekezeti hittanoktatásnak kell neveznünk! A továbbiakban ennek megfelelően használjuk a „gyülekezeti hittanoktatás" kifejezést.

Az egységes és átjárható hittanoktatás megvalósítása

Mivel ezt a szolgálatunkat különböző területeken, különböző feltételek között végezzük, fontos feladatunk, hogy megvalósítsuk az egységes és átjárható hittanoktatást. A már leírt problémákhoz hozzá kell még vennünk azt a tényt, hogy sok esetben nem osztályonként, vagy legalább évfolyamonként szerveződnek a hittancsoportok, hanem több évfolyamból kell összevonni egy-egy csoportot.

Mint már fentebb jeleztük, azt a gyülekezeti hittanoktatást veszi alapul a kerettanterv, amely a legáltalánosabban gyakorolt heti egy órában és évfolyamonkénti csoportokban történik. Erre a helyzetre készült az anyag mennyiségének megállapítása és a felosztása. Ahol tehát így lehetséges az órákat, csoportokat megszervezni, ott a kerettanterv egyszerűen szólva változtatás nélkül alkalmazható.

Az egyházi fenntartású intézményekben történő hittanoktatás osztályonként, esetleg évfolyamonként szerveződik, heti két órával. Az eltérés a fentebb említett gyülekezeti hittanoktatáshoz képest az iskolai körülményekből és a heti két órából adódik. A körülmények segítik az oktatást, a kétszeres óraszámhoz pedig segítséget ad a tanterv az osztályokhoz adott melléklettel.

Amennyiben a gyülekezeti hittanoktatás helyzetéből az következik, hogy a heti egy óra összevont csoportban -- általában az első négy osztályból, illetve a felső osztályokból (tekintettel a konfirmációi gyakorlatra valószínűleg csak az 5. és 6. osztályból) szervezve – tartható meg, akkor a tanulók számára életkoruktól függően megváltozik az éves anyagok sorrendje. Éppen úgy, mint a becsatlakozásoknál. Ez jelentős terhet ró a hittanoktatóra, már a tervezés fázisában is, de különösen az órák megtartása során. Differenciálnia kell a célok és követelmények, valamint a módszerek tekintetében egy órán és egy csoporton belül.

A Magyarországi Református Egyház hittanoktatása úgy válik egységessé és átjárhatóvá, hogy a kerettantervben alaphelyzetként kezelt általános gyülekezeti gyakorlatot (heti egy óra, esetenként összevont csoportban) figyelembe vevő tervezést visszük át az egyházi közoktatási intézmények hittanoktatásába és az esetleg differenciáltan szervezhető gyülekezeti hittanoktatásba, de úgy, hogy a kibővült lehetőségekhez mellékletekben ad a kerettanterv segítséget.

Az átjárhatóság a minden csoportban tanított törzsanyagra támaszkodik, illetve arra, hogy bizonyos pontokra egyszerre jutnak a tanulásukban a különböző csoportok.

Ezek a pontok a következők: a 4. osztály elvégzése után: alapvető bibliaismeret megszerzése
a 8. osztály elvégzése után: alapvető felkészülés a református keresztyén életre. Általában erre az időre esik a konfirmáció is.
a 12. osztály elvégzése után: közép és emeltszintű érettségire készen

Ez az átjárhatóság megfelel a jelenlegi iskolarendszernek. Tehát tekintettel van a 8 + 4, a 4 + 8 és 6 + 6 szervezésű oktatásra.

A kerettanterv a gyakorló hittanoktatók, vallástanárok és lelkipásztorok javaslatát elfogadva az első négy évben bibliaismeretet ír elő. A Bibliát úgy kezeli, ahogyan majd a középiskola első két évében is, azaz a lehetőség szerint követi az írott ige folyamatát. Ezzel egy egységes és a tovább építkezésre alkalmas alapot kapnak a hittanra járó gyerekek.

A tanítás és a nevelés együttes megvalósítása

Amint azt a hittanoktatásról szóló törvény is megfogalmazza, a hittanoktatás egyszerre ismeretek közlése, tanítása és hitre, illetve hitben való nevelés. A kettő el nem választható, egymással szemben ki nem játszható része a hittanoktatásnak.

Míg az ismeretek tanítása emberileg megragadható és elvégezhető, a hitben és hitre való nevelés alanya a Szentlélek Isten, aki szuverén módon, emberi feltételektől függetlenül is hitet ajándékoz és ezt a hitet meg is erősíti.

A hittanoktatás feladata, hogy jól szervezett, pontos hatékonyan felhasználható ismeretrendszert adjon át a tanulóknak. Ugyanakkor személyes példaadással, hiteles tanúságtétellel mutassa meg a Szentlélek életet formáló működését. A keresztyén életgyakorlatot – fordítsuk ezzel a szóval a közoktatásban használt „képesség" fogalmát -- a gyülekezet életében való részvétellel nevelje, fejlessze.

A keresztyén élet az újjáteremtett élet, tehát magától értetődő, hogy a teljes személyiség megváltozását, megújulását jelenti. Ebben segít a hittanoktatás, amikor alkalmat és segítséget ad, különböző gyakorlati tevékenységek tanulására, problémás helyzetek elemzésére, keresztyén megoldások megkeresésére, mindezekhez önálló döntések meghozatalára és konzekvens megvalósítására, a keresztyén életgyakorlat kialakítására.

Kulcskompetenciák a hittanoktatásban

Az iskolai munkában, tehát az oktatás nevelés során kulcskompetenciáknak tekinthetők mindenekelőtt a társadalmi és természeti környezetben való egyéni, hétköznapi tájékozódást, az ismeretek alkalmazását, más ismeretekkel való összekapcsolását segítő képességek. A kulcskompetenciák mindig *komplex* tudást jelenítenek meg, amelyet jól szervezett, témaspecifikus szakértelemre és jól működő alapkészségekre lehet ráépíteni.

Tanterv készítésekor törekedni kell arra, hogy a kulcskompetenciák kialakulásában kiemelkedően fontos szerepet játszó képességek és személyes tulajdonságok a tanulás egész ideje alatt folyamatosan fejlődhessenek. Ilyenek mindenekelőtt *a fejlett nyelvi kommunikációs készség; a belső értékrend és értékek felé való orientálódás; a megfelelő motiváció; a kritikai gondolkodás és az egyéb gondolkodási képességek; a különféle műveltségterülethez kötődő kompetenciák; s* olyan *személyes tulajdonságok, mint a becsületesség, tisztesség, felelősségtudat, hűség és a pozitív személyes énkép.*

A NAT a következő felsorolásban jelöli meg a kulcskompetenciákat:

- kommunikációs képesség
- narratív képesség
- döntési képesség
- szabálykövetés képessége
- lényegkiemelés képessége
- életvezetési képesség
- együttműködési képesség
- problémamegoldás képessége

- kritikai képesség
- komplex információk kezelésével kapcsolatos képességek

A hittanoktatásban a kompetenciák kérdése bizonyos értelemben másképpen vetődik fel. Mégpedig azért, mert az ismeretek átadásának, tehát az oktatásnak a során elfogadhatjuk az általánosan megfogalmazott, és pl. a NAT által is felsorolt kompetenciákat. -- Meg kell azonban jegyeznem, hogy ezt a felsorolást több ponton hiányosnak érzem. Csak egyetlen példát vegyünk a kritikai megjegyzés alátámasztására: a problémamegoldás képessége feltétlenül együtt kellene járjon a probléma felismerésének képességével. Enélkül ugyanis manipulálható az ember, amire sok érzékletes példával szolgált az elmúlt fél évszázad. -- Amikor azonban a hitre és hitben való nevelésről lesz szó, akkor sokkal inkább kell kegyelmi ajándékokról beszélnünk, mint képességekről. Ezt előre bocsátva mégis kell olyan alapvető „képességekről" beszélnünk, amelyeket kegyelmi ajándékképpen kap a hitben élő ember.

Ezeket a következő csoportokba foglalhatjuk:

1. A Szentháromság Isten iránti bizalom és engedelmesség állapota, illetve az erre való hajlandóság. Ide tartozik Isten minden művével (pl. az egyházzal) szembeni nyitottság, bizalom, és bizonyos értelemben vett engedelmesség.
2. Olyan ismeretek és képességek csoportja, amelyek lehetővé teszik a Szentírás szövegének, üdvtörténeti eseményeknek a kijelentést adó Isten szándéka szerinti megértését, összefüggések meglátását és értékelését, a keresztyén élet kérdéseire való válaszok megkeresését.
3. A keresztyén élet rendje kialakításához és gyakorlásához szükséges képességek csoportja. A bibliaolvasás, imádkozás, a gyülekezeti életbe való betagolódás szokásrendszerré válása. „Fogyasztói keresztyénből", aki csak passzívan élvezni akarja a kegyelem jelenlétét, Isten dicsőségére élő emberré válás.
   Ebbe a csoportba kell sorolnunk a református, sőt merjük kimondani, hogy magyar református öntudat kialakulásának és a gondolkozást, életet meghatározó voltának az állapotát, képességét.

Kereszttantervi lehetőségeink

A pedagógiai/katechetikai eredményesség szempontjából kiemelkedően fontos kereszttantervi követelményekkel kapcsolatban a hit- és erkölcstan oktatás lehetőségei csak az egyházi iskolákban adottak. A nem egyházi fenntartású intézményekben legtöbbször a negatív semlegesség veszi körül a hittanórát -- ritka kivételtől eltekintve.

Az egyházi iskolákban van lehetőség arra, hogy több tantárgy együttműködése létrejöjjön és kereszttantervi tartalmak és tevékenységek valósuljanak meg.

Ahol erre lehetőség van, ott feltétlenül érdemes kihasználni az adott lehetőségeket. A teljesség igénye nélkül említsük meg a magyar, a történelem, az ének tantárgyakat, de nagyon hasznos lehet a földrajz, fizika, biológia, vagy egyéb tárgyakkal való kereszttantervi együttműködés.

Mivel széles látókörű, művelt embereket szeretnénk nevelni, akiknek látókörét és műveltségét a humán lehetőségeken és határokon túl a bibliai és hitbeli ismeretek és tapasztalatok gazdagítják, a kereszttantervi lehetőségek egységes látást és gondolkodási rendszert segítenek felépülni. Ezzel elejét vesszük annak, hogy valami felszínes és nagyképű „tudományosság" csapdájába essenek a tanítványaink, vagy ennek ellentéteképpen naiv hiedelmekbe meneküljenek.

Szakmai célkitűzések

A hit- és erkölcstan oktatás célja és értelme az, hogy gyerekeket vagy felnőtteket az evangélium hirdetésével és ennek megértéséhez szükséges ismeretek átadásával Jézus Krisztushoz vezessünk, református anyaszentegyházunkban Isten dicsőségére élni és szolgálni tanítsunk. Ebből következik, hogy a lényeget illetően nem teszünk különbséget az oktatás helyszíne, szervezési körülményei szerint. Egységben tekintjük az egyházi iskolában heti két órában és osztályozva végzett hit- és erkölcstan oktatást, valamint a gyülekezet által nem egyházi iskolában, vagy a gyülekezet helyiségeiben végzett hit- és erkölcstan oktatást. A cél minden esetben az, amit az előbbiekben megfogalmaztunk. Ezt a célt maga Jézus Krisztus jelölte meg a missziói parancsban.

Természetesen számolunk az eltérésekkel is. Egyfelől azzal az eltéréssel, ami a külső körülményekben van. A heti egy óra, vagy két óra, osztályozás, vagy ennek hiánya, önkéntesség, vagy az iskolai munka része, és még más, vagy ezekből is következő eltéréssel. Másfelől feltétlenül számolnunk kell azzal az eltéréssel is, ami a hit- és erkölcstan órák lelkületében, hangulatában van jelen. A gyülekezet által szervezett oktatásban több ponton van kapcsolódás a történő gyülekezeti élethez, így közvetlenebbül érvényesül a gyülekezet életébe való bekapcsolás, erősebb a missziói attitűd. Magától értetődően az egyházi iskola is igyekszik minden lehetőt megtenni az előbbiek érdekébe, de vitathatatlan, hogy ez a különbség létezik.

Feltétlenül szót kell ejtenünk arról, hogy az egész 12 éves hit- és erkölcstan oktatás során alapvető, hogy a gyerekek megérezzék a **megszólítottságot**. Tehát nem csupán tudnivalókat tanítunk, hanem Isten megszólító kegyelmét tolmácsoljuk a bibliai történetekben, vagy például az egyház útjának, jelenének az ismertetésében. Ennek a megszólítottságnak személyesnek kell lenni minden egyes tanítványunk számára. Olyannyira személyesnek, hogy belső késztetés alakuljon ki a válaszolásra. Nagyon fontos, hogy ezzel együtt őrizzük meg a hittanóra **tanóra** jellegét és semmiképpen ne csússzunk át valamiféle prédikáló, evangélizáló hittan oktatásba (ami valójában nem is hittan oktatás!). Fel kell kínálnunk olyan modelleket, amelyeket követni lehet, tehát nem idealizáltak, ember felettiek. Az élet bonyolult helyzeteiben is működnek és konfliktusos helyzetekben is követhetők. Ezeknek a példáknak a követése szokásokat kell kialakítson a gyerekekben, amelyeket szabad döntéssel vesznek magukra. A szokások gyakorlása – kezdetben a hittanoktató, a lelkész segítségével, később a gyülekezet támogatásával is – hitbeli tapasztalatokra segíti gyermekkorától élete végéig az embert. Ezek a tapasztalatok meggyőződéssé érlelik a hitét, meggyőződését vállalni és megvallani tudó emberré, hitvallóvá teszik.

Néhány gondolat erejéig ki kell térni arra a nehézségre, ami abból adódik, hogy a hit- és erkölcstan oktatás két fontos kérdése rendszerint összekeveredik, illetve nem kapja meg a neki megfelelő helyet. Ez a két fontos kérdés pedig a „mit tanítsunk" és a „hogyan tanítsuk" kérdése. A tanításunk tartalma, témái minden esetben rendkívül súlyosak, komolyak, hiszen Isten üdvözítő kegyelméről van szó. A „hogyan" megválasztásában nem adhatjuk fel ezt a komolyságot, de éppen ebből adódóan meg kell vizsgálnunk minden esetben, hogy mimódon juthat el a mondanivaló a legteljesebben és legérthetőbben azokhoz a gyerekekhez (kicsikhez és nagyokhoz egyaránt), akik részesülnek az oktatásban. El kell követnünk mindent, hogy „mindeneknek mindenné" legyünk, de nem felejtkezhetünk meg arról, hogy ki és milyen üzenetet bízott ránk. Alapos lélektani, pedagógiai, igehirdetői (!) munkát kell szolgálatunk teljesítése érdekében végeznünk.

Ez a kerettanterv megfordította az eddigi sorrendet. Nem az egyházi iskolák magasabb óraszámát vette alapul a megtanítandó/megtanulandó leckék számához, hanem a gyülekezeti hittanoktatás fele annyi óráját. Mindenképpen meg kell jegyezni, hogy bár általánosan elfogadott a gyülekezeti hit- és erkölcstan oktatásban, hogy heti 1 órában lehet végezni, sok helyen heti két órában történik a gyülekezeti oktatás is! Kívánatos lenne a heti két óra gyakorlatát általánossá tenni!

A rendelkezésünkre álló időt úgy számoljuk, hogy az évkezdés, az év vége, valamint a szünetek miatt kieső hetek számát levonjuk és egy tanévben 30 hetet számolunk. A kerettanterv egy tanévre 25 új leckét ír elő. Ehhez jön természetesen az ismétlések, összefoglalások évi óraszáma. Ha még ezen túl is marad idő, - ami az egyházi iskolában bizonyos - akkor a hittanoktató, vagy vallástanár bővítheti az anyagot. Nem csökkentenie kell tehát, hanem bővítenie lehet! Ez történhet úgy, hogy bi-

zonyos témákat, vagy témacsoportokat nagyobb óraszámban dolgoz fel, de történhet úgy is, hogy az év anyagába felvesz általa fontosnak tartott, a hit- és erkölcstan oktatási kerettantervbe fel nem vett anyagot. A nagyobb óraszám lehetőségének a kihasználásához ad segítséget az éves anyagokhoz adott melléklet.

Az általános és középiskolai hit- és erkölcstan oktatás 12 évét három 4 osztályos ciklusba foglaljuk. A három ciklus a következő:

I. 1 – 4. osztályok. Alsó tagozat.
II. 5 – 8. osztályok. Felső tagozat, illetve bizonyos középiskolák alsó osztályai.
III. 9 – 12. osztályok. Négyosztályos középiskola, illetve bizonyos középiskolák felső osztályai.

A három ciklusra osztás mellett, vagy ellenére a 12 évet egységes folyamatnak tervezzük, aminek a csúcsán az esetleges érettségi áll, akár emelt szinten is. Az egyes iskolatípusok között megvan az átjárhatóság és nincs ismétlés a 12 év során, hanem elmélyítés. Ha valaki csak a 8 osztályos általános iskolában jár hit- és erkölcstan oktatásra, mert a továbbtanulás során olyan iskolát látogat, amelyben nincs ilyen oktatás, akkor is találkozik minden fontos témával, ismerettel, életkorának megfelelő mélységben.

Az I. és II. négy éves ciklusban az évek bármelyikében lehet csatlakozni a csoporthoz.. Különösen abban az esetben, ha összevont a csoport, az évi anyagok sorrendje egyes gyerekek esetében a becsatlakozás függvényében változik. Az esetleges „felzárkóztatás” a helyi tanterv kidolgozásánál kap szerepet.

A III. négy éves ciklusban ritkábban fordul elő az összevont csoport. Szükség esetén itt is lehetséges az évek sorrendjének megváltoztatása. Ebben a ciklusban azonban inkább az a jellemző, hogy azok, akik már több éve tanultak hit- és erkölcstant, együtt tanulnak azokkal, akik még egyáltalán nem tanultak. A felzárkóztatás, közös szintre hozás a III. ciklusban különösen fontos és nagy figyelmet kívánó feladat.

Meg kell említenünk, hogy a konfirmációra való előkészítés jól illeszthető a kerettanterv által meghatározott anyaghoz. Illetve fogalmazhatunk úgy is, hogy a tanterv figyelembe veszi és segíteni igyekszik a konfirmációi előkészítést.

A dolog lényegét tekintve egészen természetes, hogy a katechézis egészébe szervesen illeszkedő szakasz a konfirmációi előkészítés. Ebből az következik, hogy a jelenleg általános konfirmációi időszakban, azaz a hetedik-nyolcadik osztályban azok a gyerekek, akik konfirmációra készülnek, nem a hittanórára járnak, hanem a konfirmációi előkészítésre. A tanterv által kínált hittanoktatási anyagnak -- amelyet azok a gyerekek tanulnak, akik nem akarnak konfirmálni, de hittanoktatásban részesülnek (egyházi iskolákban előfordul ilyen eset) -- alternatívája a „Megtaláltuk a Messiást” c konfirmációi olvasókönyv, illetve az ehhez kapcsolódó kérdések és feleletek. Így a szükségtelen párhuzamosság helyett egységes keresztyén nevelési folyamat valósul meg.

Az éves témaegységen belül megfogalmazott témák, címek a katechétának szólnak és nem a gyerekeknek. Vagyis ez azt jelenti, hogy nem ezeket a mondatokat kell valamilyen módon megtanítani, hanem ezek adnak útmutatást a megfelelő történetek, személyek, események kiválasztásához, az egész terv szellemében való feldolgozáshoz. Aki ezt a kerettantervet használni akarja, az csak útmutatást kap az önálló tervezéshez, hit- és erkölcstan oktatáshoz, nem pedig kész „menetrendet”. Hasonlóan kell eljárnia, mint az igehirdetésre való készülésben. Meg kell értenie a „textust”, meg kell értenie az üzenetét, sorba kell szednie azokat az ismereteket, amelyek az üzenet megértéséhez feltétlenül szükségesek, azután meg kell keresnie azt a módot, amellyel az ismereteket és az általuk hordozott üzenetet át tudja adni a tanítványainak - mégpedig úgy, hogy azok örömüket leljék benne. Önmagunk figyelmeztetésére ismét le kell szögezni, hogy a hittanóra nem a „prédikálás” alkalma és nem csupán valamilyen tárgyi ismeretek közlése, tanítása!

A bevezető és kezdő szakasz tanterve (1–4. évfolyam)

Célok és feladatok

Az első 4 éves szakaszban nem a tanévben, hanem témaegységekben számolunk. A tanév elejétől ádventig tanulunk ószövetségi anyagot, adventtel elkezdjük az újszövetségi anyagot. Azért nem követjük a tanév, illetve a két félév iskolai rendjét, mert az újszövetségi tanítást az egyházi év szerint építjük fel (ünnepes félév, ádventtől pünkösdig). 4 év alatt végezzük el mind valamennyi ószövetségi, mind valamennyi újszövetségi témakör feldolgozását.

Az ószövetség tanulásánál a lineáris, az újszövetségnél pedig a ciklikus feldolgozást követi a kerettanterv. Ez azt jelenti, hogy az ószövetséget bizonyos üdvtörténetei szempontok szerint rendezzük témacsoportokba, illetve ezeken belül témákra. Az újszövetség ciklikus feldolgozása azt jelenti, hogy adventtől pünkösd utánig az egyházi év ad egy vázat, amire ráépítjük minden évben az újszövetségi anyagunkat. Az anyag bőséges, ami lehetővé teszi, hogy ne ismételjünk, hanem négy év alatt teljesedjen ki egy-egy egység. Természetesen vannak olyan anyagok mind az Ószövetségben, mind az Újszövetségben, amelyek az alsó tagozatban nem szerepelnek a tantervben. Ezt orvosolja, hogy egyrészt kapcsolt anyagként, illusztrációként beiktathatók, másrészt a magasabb osztályokban, vagy a konfirmációi előkészítésben helyet kaphatnak.

Az első négy osztálynál a kiszámolt 30 hetet úgy osztjuk két szakaszra, hogy szeptembertől december közepéig számoljuk az első egységet, a karácsonyi szünet előtti hetektől június elejéig számoljuk a második egységet. Tehát 12 hét áll rendelkezésünkre ádvent közepéig, 18 hét pedig ádvent közepétől a tanév végéig. Az évi 25 anyagrész arányos elosztása azt jelenti, hogy az első egységben 10, a második egységben 15 anyagrészt veszünk. Ez az a minimum, amit előír a kerettanterv, és ami bővíthető, ha a lehetőségek engedik.

A bevezetésben leírt módon bármelyik évben lehet csatlakozni a csoporthoz. Az egyes gyerekek számára a becsatlakozás szerint alakul az évek sorrendje.

Az esetleges „felzárkóztatás" a helyi tanterv kidolgozásában kap szerepet.

Ószövetség:

Mivel az ószövetségi anyagunkat üdvtörténeti folyamatként, a kánon rendjét nagyjából követve tanítjuk, ezért az évek szerinti megosztás annyi figyelmet kíván feltétlenül, hogy az évek törése lehetőleg egy-egy természetes metszésponthoz essen.

Újszövetség:

Mivel az újszövetségi anyag köre az ünnepekre alapozva gyakorlatilag minden évben ismétlődik, ezért két lépésben végezzük el az évenkénti 15 új anyagrész beosztását.

Az első lépésben magát az anyagot osztjuk el, egyenlőre évektől függetlenül:

Témacsoportok:	Témák:
Előkészítés	Keresztelő János Mária és József kiválasztása
Jézus születése, gyermekkora	Utazás Betlehembe Pásztorok Keleti bölcsek

	Menekülés Egyiptomba A 12 éves Jézus a templomban
Jézus messiási működése	Megkeresztelés, megkísértés Tanítványok elhívása Tanítások, példázatok Gyógyítások, halottak feltámasztása Jézus ura a természet törvényeinek
A megváltás műve	Jézus előre kijelenti szenvedését Virágvasárnaptól nagycsütörtökig Az utolsó vacsora A szenvedéstörténet A feltámadás története A Feltámadott megjelenései
A tanítványok kora	Jézus mennybemenetele A Szentlélek kitöltetése A jeruzsálemi gyülekezet A misszió első lépései Pál apostol szolgálata A keresztyén gyülekezetek hite és élete (levelek). Az eljövendő dolgokról (Jelenések könyve).

A második lépésben az éveket osztjuk be az előbbiekben összefoglalt anyag szerint. Ismét utalnunk kell arra, amit az első négy évről szóló általános megjegyzésekben már jeleztünk, hogy egy-egy témacsoport, téma esetleg négy év során teljesedik ki. Például karácsonyról minden évben szó van, de évenként egy bizonyos részlet kap hangsúlyt, így négy részletben tárgyaljuk azt, amit karácsonyról tanítani akarunk. A becsatlakozás miatt is, és az érthetőség miatt is a „keret" felvázolása mellett szentelünk alaposabb figyelmet az aktuális részletnek.

1. évfolyam

Célok és feladatok

Célok:
Az első félévben az a cél, hogy minden létező forrását megmutassuk és megértessük, úgy, ahogyan azt a Szentírás szövegéből üzenetként megérthetjük. Az őstörténetek után következő Ábrahám történetekben lépjünk túl a bűneset – büntetés komor témáján az eljövendő Üdvözítő ígéretével. Célunk Isten megmentő, megtartó szeretetének felmutatása.
A második félév célja az, hogy az összefüggések felismerésének erőltetése nélkül vezessük be a gyerekeket a beteljesedett ígéret világába. Abba a világba, amelyben élünk, hiszen megmutathatjuk például az ünnepekben megvalósuló eleven kapcsolatunkat a megváltással. Az emberré lett Szeretet világát fedeztessük fel.
Feladatok:
Feladatunk, hogy a megismertetésen túl megtanítsuk a bibliai történeteket, természetesen úgy és annyira, ahogyan és amennyire az életkornak megfelelően lehetséges.
Feladatunk, hogy érthetővé tegyük a bibliai leírást úgy, hogy a verbális inspiráció veszélyét elkerüljük, de ne essünk valamiféle allegorizálás hibájába sem.
Már itt feladatunk, hogy a tanult anyag üzenetét világossá tegyük és amennyire lehetséges, például egy aranymondás formájában, megtanítsuk.

A tanulók értékelése

Kettős értékelést kell végeznünk.
Értékelnünk kell azt, hogy milyen érdeklődést mutatnak a tanulók a Biblia, a benne megszólaló Isten iránt. Vonzódásukat, vagy közömbösségüket, netán elutasításukat fel kell használnunk a szolgálatunk végzésében, hogy valamennyiüknek alkalmasan közvetíthessük Isten megszólító és választ váró szeretetét.
Értékelnünk kell azt, ahogyan a tanulóink megtanulják az anyagot. Tehát életkoruknak megfelelően ismerik és el tudják mondani a neveket, eseményeket, értik a fogalmakat.
A szöveges értékelés lehetőséget ad arra, hogy értékelésünket a tanulók előbbre jutását elősegítő módon közöljük.

Az első év tantervének összefoglalása:

Az első félév: 10 egység
- Őstörténetek
- Szövetség egy ember életében (Ábrahám)

A második félév: 15 egység
- Előkészítés (Keresztelő János)
- Jézus születése
- Messiási működése (Események, tettek, tanítások)
- A megváltás műve
- Messiási működése (Példázatok)
- Tanítványok kora

A képességek fejlesztése

Szem előtt kell tartanunk azt a fejlesztést, ami az iskolában történik. Tehát a testi – szellemi fejlesztéshez hozzá kell járuljon a hittanoktatás is. Ez az iskolai munkához hasonló tevékenységek végzésében valósul meg.
Részben ide tartozik, részben speciálisan a hittanoktatás területe, hogy a bibliai történetek megtanulásában, visszamondásában fejlődjenek a tanulóink.
A fejlesztéshez tartozik az énekek, aranymondások megtanítása – megtanulása is.
Speciális fejlesztési feladatunk a hit dolgaiban való fejlesztés. Istenről, Bibliáról, hitről és egyéb hittanoktatásunk lényegét jelentő dologról, eseményről, fogalomról egyre kiteljesedőbb ismerettel rendelkezzenek a gyerekek.
A fejlesztés körében említjük, de tudnunk kell, hogy a legfontosabb „fejlődés", a Szentlélek ajándékaként a hitre ébredés és a hitben való növekedés. Szolgálatunkat és imádságainkat adhatjuk azért, hogy a ránk bízott gyermekek gyermekkoruknak megfelelő hittel éljék az életüket.

Témakörök, tartalmak

1. témakör :	**Őstörténetek**
Óraszám:	**6 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A Biblia világába való bevezetés, új fogalmak (teremtés, Teremtő, Éden, stb.) megtanítása, használata. Kulcskompetenciák területén a fenti ismeretek beépítése a gyerekek életébe, Isten iránti bizalom, szeretet felkeltése, megélése, a Biblia használatának kezdete.
Tartalom	1. A világ teremtésének leírása: I. Mózes 1-2. 2. Az ember teremtésének leírása: I. Mózes 1-2. 3. Isten gondoskodik az emberről: I. Mózes 2. 4. A bűneset leírása, a szabadító ígéretével: I. Mózes 3. 5. A bűn növekedve terjed tovább (Káin): I. Mózes 4. 6. Ítélet – megmentés (Özönvíz): I. Mózes 6-8.
A tartalom kulcselemei	Isten szeretetből teremtette az egész világot, benne az embert is. Erről a szeretetről az ember tud, válaszolni is tud: szereti Istent. Ez a kapcsolat sérül meg a bűnesetben. Isten szeretete nagyobb a bűnnél, helyreállítást ígér. Isten megbünteti az eluralkodó bűnt, az igazat azonban megmenti.
Tanulói tevékenységek	Alapvető tevékenység az anyag megismerése a hitoktató előadásából. Ez frontális munkában történik. A rögzítés, elmélyítés, feldolgozás történhet frontális tevékenységként, vagy csoport munkában, szóban, vagy valamilyen manuális tevékenységben. Pl. fénymásolt anyag színezésében.
Kapcsolódások	Isten szeretetét fedezzük fel a létünkben, mindennapi dolgainkban, családunkban. Láttassuk meg a gondoskodás folyamatát. A bűn/rossz napi tapasztalatához kapcsoljuk Nóé megmenekülését, mint a hívő ember számára adott lehetőséget.

2. témakör:	**Szövetség egy ember életében (Ábrahám)**
Óraszám:	**4 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Fel kell ismertetnünk azt, hogy az általános kapcsolaton túl, Isten személyes kapcsolatot akar. Ebben kell meglátni önmagunkat. Ennek a kapcsolatnak a különlegességét a barátság fogalmával értetjük meg, utalva a szövetség fogalmára is. Kulcskompetenciaként az Isten iránti bizalom állapota felé segítsük a gyerekeket, és bizalomból fakadó engedelmességre.
Tartalom	1. Ábrahám elhívása: I. Mózes 12. 2. Isten szövetséget köt Ábrahámmal: I. Mózes 15. 3. Izsák ígérete és születése: I. Mózes 18;21. 4. Ábrahám hitének próbája: I. Mózes 22.
A tartalom kulcselemei	Isten személyes kapcsolatba lép velünk is a helyreállítás érdekében. Elkötelezi magát, tőlünk csak bizalmat, hűséget vár. Vannak nehéz helyzetei a hűségnek, de biztosak lehetünk abban, hogy Isten nem akar kínozni minket.
Tanulói tevékenységek	Folytatódik az anyag megismerése és az előző anyagokhoz hasonlóan történő feldolgozása. Egyéni tevékenység, pl. képek összerakása a táblánál.
Kapcsolódások	Isten nekünk is felajánl olyan helyzeteket, amelyekben rábízhatjuk magunkat. A barátság elkötelezettsége jól példázza a szövetséget, csak ne felejtsük, hogy itt valami még sokkal nagyobbról van szó. Gyakran kapunk ajándékot, tehát már elsős korban is elgondolkozhatunk azon, hogy azt tartjuk-e fontosabbnak, aki adja az ajándékot, vagy magát az ajándékot.
3. témakör:	**Az újszövetség előkészítése**
Óraszám:	**1 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Fejlesztési feladat, hogy teljesebb Biblia-képre segítsük a tanulóinkat, azaz az Újszövetségről is tudjanak. A Szentírás megértéséhez szükséges ismeretek és képességek gyarapodása.
Tartalom	1. Keresztelő János születése: Lukács 1.
A tartalom kulcselemei	Isten előkészít az új szövetségre: „…hogy felkészült népet állítson az Úr elé.” (17. vers)
Tanulói tevékenységek	Frontális , vagy csoportban végzett „élmény gyűjtés” a kapcsolódó ünnepről. Beszámoló a karácsonyi készülésről.
Kapcsolódások	Mivel erre az anyagra ádventben kerül sor, magától értetődően kapcsoljuk össze az akkori és a jelenben történő várakozást. Korai lenne ennek a korosztálynak teológiailag definiálni a két várakozás közötti különbséget!
4. témakör:	**Jézus születése**
Óraszám:	**1 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A bibliai történet és a karácsony ünneplésének összekapcsolása azért, hogy az ünnep megkapja igazi tartalmát. Kulcskompetenciáink közül a keresztyén élet rendjének ismerete és gyakorlása épül be a gyerekek életébe karácsony megértésével és ünneplésével.
Tartalom	1. Jézus születése, a pásztorok története: Lukács 2, 1-20.
A tartalom kulcselemei	A Megváltónak Betlehemben kellett megszületni. A császár és a tömeg csak eszköz. A pásztorok mintegy „rokonai” Ábrahámnak. Az angyalok szavában meg kell hallani az örömhírt: megszületett az Üdvözítő!
Tanulói tevékenységek	Csoportban végzett tevékenység, hogy képeket válogassanak a gyerekek, mégpedig úgy, hogy keressék meg három-négy betlehemi festmény, vagy rajz közül azt, amelyik legpontosabban adja vissza a Lukács által leírtakat.
Kapcsolódások	Karácsony ünnepe, ünneplése a természetes kapcsolódása ennek az anyagnak.

5. témakör:	**Jézus messiási működése I.**
Óraszám:	**4 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A Gyermek jövetelének célja felé kell elmozduljon a gyerekek tudása, gondolkodása. Nem „Jézuska", hanem Megváltó. Kompetens hitű keresztyén megismeri és megérti Isten megváltást készítő szeretetét.
Tartalom	1. Jézus megkeresztelése és megkísértése: Máté 3,13-4,11. 2. A „boldog-mondások": Máté 5,1-12. 3. Jézus ura a természetnek: ötezer ember megvendégelése: Márk 6,30-44. 4. Jézus meggyógyít 10 leprást: Lukács 17,11-19.
A tartalom kulcselemei	Jézus felkészül a megváltásra, bejárja az ember útját, azután autentikusan megjeleníti Isten szeretetét, ennek a szeretetnek a megmentő hatalmát.
Tanulói tevékenységek	Önálló alkotó tevékenységként fénymásolt rajzok kiszínezése a feladat. A manuális tevékenység igényli a tanultak felidézését, ismétlését.
Kapcsolódások	Mi is meg vagyunk keresztelve, sokszor esünk kísértésbe -- Jézus a védelmünk! Testi-lelki szükségeinkben nyugalomra, boldogságra segít.
6. témakör:	**A megváltás műve**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Két dologhoz kell felnőjenek a gyerekeink. Egyik az, hogy Jézus földre jöttének a megváltás elvégezése volt a célja. A másik az, hogy mindez miérettünk történt. Az Isten iránti engedelmességünk és odaadó szeretetünk életet formáló valósággá kell legyen ekkora szeretet megtapasztalás által.
Tartalom	1. Virágvasárnaptól nagycsütörtökig: Máté 21-26. – Márk 11-14. – Lukács 19-22. - János 12-17. 2. Jézus feltámadása (a húsvéti ünnepkör felvázolásával) : Máté 28. – Márk 16. – Lukács 24. – János 20.
A tartalom kulcselemei	Jézus készül a megváltásra. Felkészíti a tanítványait is. Megpecsételi a Vele való közösséget (úrvacsora). Felkészíti a hitetlenkedő ellenfeleit is. Feltámadása teljesen új helyzetet teremt. Világossá lesz teljes győzelme.
Tanulói tevékenységek	A tömörített előadás meghallgatása, tanulása az elsőrendű feladat. Beszélgetésben húsvéti ünneplésünk általános szokásait helyezzük a bibliai leírások mellé.
Kapcsolódások	Természetes a kapcsolódás húsvét ünnepléséhez.
7. témakör:	**Jézus messiási működése II.**
Óraszám:	**3 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Jézus véleményt mond az emberről a példázataiban. Bár az elvonatkoztatással még nem tudnak megbirkózni az elsősök, Jézus véleményét, figyelmeztetését meg tudják érteni Kompetencia-csoportosításunk szerint szövegértésről és Jézus magatartásainkra adott válaszai megértéséről van szó ebben a témakörben.
Tartalom	1. A királyi menyegző példázata: Máté 22,1-14. 2. A tálentumok példázata: Máté 25,13-30. 3. A szőlőtő példázata: János 15,1-8.
A tartalom kulcselemei	Az első példázat azt mutatja meg, hogy hivatalosak vagyunk Isten szeretetébe, el kell fogadnunk a hívást. A második példázat azt mondja el, hogy Isten ajándékait azért kapjuk, hogy „forgassuk" azokat, szolgáljunk velük. A harmadik példázatban a hitben való élet erőforrását és célját magyarázza Jézus Krisztus.

Tanulói tevékenységek	A példaként felvett dolgokhoz emlékeket, képeket, véleményeket gyűjthetnek a gyerekek. A képet, amivel Jézus magyaráz, azt kell egészen világossá tenni.
Kapcsolódások	A gyülekezeti gyermek-alkalmak „meghívása", a képességeink, tehetségünk, lehetőségeink Isten örömére való felhasználása, Jézussal való szoros kapcsolatunk adja a példázatok tanításának mindennapi kapcsolódásait.
8. témakör:	**A tanítványok kora**
Óraszám:	**4 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A Szentháromság súlyos titkának erőltetett magyarázata nélkül Istenről olyan képük legyen a gyerekeknek, amelyben meg van a teremtő és gondviselő szeretet, a megváltás hozzánk hajolása, az egész valónkat újjáteremtő segítség kiáradása. A kulcskompetenciák csoportjai egyaránt jelen vannak, de mégis a harmadik csoport kap itt különös hangsúlyt.
Tartalom	1. Jézus mennybemenetele: Ap. Csel. 1,4-14. 2. A Szentlélek kitöltetése: Ap. Csel. 2,1-47. 3. Péter és János meggyógyítja a sántát: Ap. Csel. 3,1-26. 4. Cornelius története: Ap. Csel. 10,1-48.
A tartalom kulcselemei	A megváltás tökéletes, Jézus dolga végeztével visszatér oda, ahonnan jött. Valósággá lesz az új élet ígérete, a Lélek által lesz az ember igazán Istennek megváltott gyermeke. Jézus hatalma hathatósan működik azokban, akik tanítványai, azaz igaz hittel uruknak fogadják el Őt. A kegyelem áradni akar és árad is. Emberi dolgok nem vethetnek határt neki.
Tanulói tevékenységek	A tanultak feldolgozásának, rögzítésének az eddigieknél önállóbb módja lehetséges, tehát sor kerülhet a történetek eljátszására. A megfigyelés, megbeszélés és ismétlés tevékenységére.
Kapcsolódások	A mennybemenetel ünnepe, pünkösd ünnepe és ezek megünneplése természetes kapcsolódás ehhez a témakörhöz.

A továbbhaladás feltételei

A továbbhaladás feltétele azt a minimumot jelenti, amit az évfolyamot végig tanuló gyerek az anyagból megbízhatóan elsajátított és életkorának megfelelően használni tud. Tudatában kell lennünk annak, hogy ezt csak az ismeretek területén tudjuk pontosan mérni. A lelki, hitbeli előrehaladást figyelemmel kell kísérnünk, de ennek dolgait rá kell hagynunk a szíveket vizsgáló Istenre. Fontos megjegyezni, hogy mivel összevont csoportokra is tekintettel van a terv, ezért a továbbhaladás feltételeit egyénileg kell mérni minden egyes tanulónknál. Adott esetben nagyon nagy különbség lehet egy első osztályos és egy negyedik osztályos között!

A következőkben meghatározzuk az optimum és a minimum követelményt az első év végén:

<u>Az optimum követelmény:</u>

Az alábbi leckéket legfeljebb minimális hittanoktatói rávezetéssel az életkornak megfelelően el kell tudni mondani:

- a teremtésről szóló történetet
- a bűneset leírását
- a Szabadítóról szóló ígéretet
- a bűn továbbterjedéséről szóló történetet
- Nóé történetét (özönvíz)
- Ábrahám elhívása történetét, engedelmessége jutalmát, a szövetséget

- Keresztelő János születését
- Jézus születése történetét a pásztorokkal
- Jézus megkeresztelése történetét
- A csodák közül legalább egyet
- a példázatok közül legalább kettőt
- a húsvéti ünnepkör eseményeinek vázlatát
- Jézus mennybemenetelének összefoglalását
- pünkösd történetének vázlatát
- a tanítványok tettei közül legalább egyet

Érteni kell a következő fogalmakat:

- Teremtő, teremtés
- bűn, engedetlenség, bizalmatlanság
- elhívás
- szövetség
- ígéret
- Megtartó
- megtérés, keresztelkedés – akkor és ott!
- hatalom, csoda
- példázat
- húsvéti ünnepkörhöz tartozó alapfogalmak
- mennybemenetel
- Szentlélek, kitöltetés, működés

A csoporttal, vagy a hittanoktatóval való együtt éneklés szintjén tudni kell a Függelékben az évfolyam számára megadott énekeket az ott megjelölt követelmény szerint.

Ha voltak aranymondások, akkor azoknak legalább 60% - át el kell tudni mondani a hittanoktató elkezdő segítésével.

A minimum követelmény:

Az optimum követelményként felsorolt anyagnak legalább az 50 % -át kell tudni a minimum követelmény teljesítéséhez.

Kiegészítő melléklet
a 1. évfolyam anyagához a heti két órában végzett hitoktatáshoz

Az alább következő témák feldolgozásában a heti egy órában történő oktatásnál leírtakat kell követni.

1. témakör	**Őstörténetek**
Óraszám:	**6 óra**
Tartalom	1. A világ teremtésének leírása két órára bontva 2. Az ember teremtésének leírása két órára bontva 3. Az engedelmesség próbája: a jó és gonosz tudásának fája: I. Mózes 2. 4. Az özönvíz története két órára bontva 5. Bábel tornya története: I. Mózes 11. 6. Összefoglaló ismétlés az őstörténetekből
2. témakör	**Szövetség egy ember életében**
Óraszám:	**4 óra**
Tartalom	1. Ábrahám és Lót megosztoznak: I. Mózes 13. 2. Ábrahám és Melkisédek: I. Mózes 14. 3. Ábrahám hite: I. Mózes 15, 1 – 6. 4. Ismáel születése és eltávolítása: I. Mózes 16; 21, 9 - 21
3. témakör	**Az újszövetség előkészítése**
Óraszám:	**1 óra**
Tartalom	1. Keresztelő János születése két órára bontva
4. témakör	**Jézus születése**
Óraszám:	**1 óra**
Tartalom	1. Jézus születése két órára bontva
5. témakör	**Jézus messiási működése I.**
Óraszám:	**4 óra**
Tartalom	1. A megkeresztelés és a megkísértés története két órára bontva 2. A Miatyánk tanítása: Máté 6, 6 – 15. 3. A tetőn át leeresztett beteg meggyógyítása: Lukács 5, 17 – 26. 4. Keresztelő János követei Jézusnál: Lukács 7, 18 – 27.
6. témakör	**A megváltás műve**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1. A Feltámadott találkozása Mária Magdolnával: János 20, 11 – 18. 2. Az emmausi tanítványok: Lukács 24, 13 – 35.
7. témakör	**Jézus messiási működése II**
Óraszám:	**3 óra**
Tartalom	1. A szántóföldbe rejtett kincs: Máté 13, 44. 2. A tanítványok kiküldése: Máté 10, 1 – 15. 3. Gyerekek megáldása: Márk 13 – 16.

8. témakör	**A tanítványok kora**
Óraszám:	**4 óra**
Tartalom	1. A feltámadott Jézus megjelenik a Genezáret tavánál: János 21, 1 – 14. 2. Diakonusok választása: Ap. Csel., 6, 1 – 7. 3. Cornelius története két órában: Ap. Csel. 10, 1 – 48. 4. Pétert egy angyal kiszabadítja: Ap. Csel. 12, 1 – 19.

Az optimum követelmény kiegészítése:

Az alábbi témákról legfeljebb minimális hittanoktatói rávezetéssel az életkornak megfelelően el kell tudni mondani a lényeget

- a jó és gonosz tudásának a fájáról
- Bábel tornya építéséről
- Melkisédek történetéről
- Ismáel történetéből annyit, hogy ki volt és nem lett örökös
- az 5. témakör témáiból 3 anyagról
- az emmausi tanítványok történetéről
- a 7. témakör témáiból 1 anyagról
- a 8. témakör témáiból 2 anyagról

Értenie kell a következő fogalmakat:

- Bábel tornya
- tized
- imádság, imádkozás
- tanítvány (Jézusé)

2. évfolyam

Célok és feladatok

Célok:
Alapvető célunk, hogy megerősítsük az előző évben szerzett élményeket és ismereteket.
Az első félévben célunk, hogy az Ábrahámmal kötött szövetség realizálódását mutassuk be és Istennek a családban generációról generációra érvényesülő jelenlétét. Fontos célunk, hogy a meseszerűség mellett és ellenére a való életet láttassuk meg.
A második félévben már ismerős kört járunk végig és az a célunk, hogy egyre teljesebb képet adjunk arról, ahogyan a megváltó szeretet kapcsolatba lép az emberrel.
Feladatok:
Folyamatosan feladatunk, hogy az életkornak megfelelő módon megtanítsuk a bibliai anyagot. Az esetleges becsatlakozások miatt is, egyébként is feladatunk az elmélyítő ismétlés, mégpedig azzal a kiteljesítéssel, hogy a már tanultak és az újonnan tanultak egységes egésszé álljanak össze.
Itt is figyelnünk kell arra, hogy a megszólító üzenet világossá váljon a tanítványaink előtt.
Az időbeni korlátok miatt alapvetően fontos az anyag lehető legtömörebb összevonása, úgy hogy ez ne menjen az érthetőség rovására, sőt segítse egy átfogó kép kialakulását.

A tanulók értékelése

Az előző évnél mondott kettős értékelés itt is szükséges.
Egy további szempontot is érvényesítenünk kell az értékelésben. Mégpedig azt, hogy mennyire értik és tudják a gyerekek az ószövetségi anyag folytonosságát, az újszövetségi anyag koncentrikus köreinek kiteljesedő voltát.
Mivel többségében már második éve hittant tanuló gyerekeket értékelünk, értékelnünk kell Isten megszólítására való reagálásukat, illetve ennek változásait, alakulásait.

A második év tantervének összefoglalása

Az első félév: 10 egység
- Szövetség egy család életében (Jákób, József)
- Szövetség egy nép életében (exodus, pusztai vándorlás)
- Ígéretek beteljesítése (honfoglalás)

A második félév: 15 egység
- Előkészítés (Mária kiválasztása)
- Jézus gyermekkora (A 12 éves Jézus a templomban)
- Messiási működése (Események, tettek, tanítások)
- A megváltás műve
- Messiási működése (Példázatok)
- Tanítványok kora

A képességek fejlesztése

Az iskolai fejlesztés aktuális vonulatai megjelennek a hittanoktatásban is. Ezeknek az eredményeit felhasználja hittanoktató. Például egyre több önálló tevékenységet végezhetnek a gyerekek. (Esetenként megkeresni valamit a gyermekbibliában, kiszínezni egy fénymásolt rajzot, esetleg önállóan rajzolni, stb.).

A bibliai történetek elmondásában fontos fejlesztés, hogy egyre pontosabban jegyezzék meg és tudják visszamondani a tanultakat.

A fejlesztés körébe tartozik az is, hogy egyre több kifejezését, illetve fogalmát ismerjék meg az egyházi / bibliai nyelvnek (Vigyázat!! Ez nem a „kánaáni nyelv"!)
Mint az előző évnél elmondtuk, itt is el kell mondanunk azt, hogy a lelki, hitbeli fejlesztés illetve fejlődés érdekében a Szentlélek által elébünk adott lehetőségeket teljes alázattal és odaszánással fel kell használnunk. Minden erőszakosság nélkül, de mégis nagyon következetesen vezetni kell a tanítványainkat a hitben való növekedés útján. Világossá kell tennünk előttük, hogy szabad nekik ezt visszautasítani, elhárítani, de Isten azért szól hozzájuk például a hittanórán, mert kapcsolatot akar velük is.

Témakörök, tartalmak

1. témakör	**Szövetség egy család életében (Jákób, József)**
Óraszám:	**5 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Fejlesztenünk kell az Biblia világában való otthonosságot - ismeretekkel való túlterhelés nélkül. A megismert új fogalmak és kifejezések helyes használatát erősítsük. Mivel a második évben bizonyos olvasási készséggel rendelkeznek a tanítványaink, a Biblia használatában is lehetséges a fejlesztés, közös bibliaolvasás, egyenkénti felolvasás által. Az Isten iránti bizalom, mint kulcskompetencia mélyüljön el, kapjon szilárdabb alapokat, bővebb tartalmat.
Tartalom	1. Ábrahám unokái: Jákób és Ézsau: I. Mózes 27-28; 30,22-27. 2. Jákób és fiai: I. Mózes 31-33. 3. József rabszolgasága Egyiptomban: I. Mózes 37; 39-41. 4. József hatalomban, testvérei látogatásai: I. Mózes 42-44. 5. József megismerteti magát a testvéreivel, Jákób családja Egyiptomba költözik: I. Mózes 45-48; 50.
A tartalom kulcselemei	Kulcsfontosságú, hogy nem egy-egy bibliai eseményt akarunk elmondani a gyerekeinknek, hanem Isten szövetsége működését meséljük el egy-egy kerekre fogalmazott történettel Jákób és Ézsau történetében a szövetséggel szembeni közömbösség, illetve a szükségtelen maga-biztosítás áll előttünk. Jákób és fiai hétköznapinak is nevezhető életében a történő, működő szövetséget az emberi csalafintaság, önzés, irigység, egyszóval bűn teszi lehetetlenné. József történeteinek a kulcsa az, hogy az Úr vele volt – de ne tévesszük szem elől, hogy József is „vele volt az Úrral"! József és testvérei történeteiben szemünk előtt történik a bűnbánat és megbocsátás. A történések csúcsa József mondata (a Károli-fordítás szerint): „Ti gonoszt gondoltatok én ellenem, de Isten azt jóra gondolta fordítani…" (20. v.)
Tanulói tevékenységek	Alapvetően a frontális munkában történő hitoktatói előadás meghallgatása a gyerekek tevékenysége. Ezt kiegészítheti közös, vagy csoportos megbeszélés, egy-egy rövid bibliai részlet felolvasása.
Kapcsolódások	Mindennapi életünk gyakran mutatja meg Isten szövetségesi hűségét. Az egyik alapvető kapcsolódás tehát ebben van: „Ő hű marad!" A másik kapcsolódási pontunk az, hogy az emberi gyarlóságokban felfedezhetjük a magunk gyarlóságait.

2. témakör	**Szövetség egy nép életében (exodus, pusztai vándorlás)**
Óraszám:	**4 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Fejlesztési feladat a Szentírás olvasásának és bizonyos értelemben vett jó megértésének gyakorlattá segítése. A közösséghez, Isten népéhez tartozás kompetenciáját kezdhetjük alakítani azzal, hogy az egyes embertől a családon át a népig jutnak a bibliai események. Az Istennel való kapcsolattartás „liturgiáját" kapja meg Izráel, a keresztyén élet rendjének az alapjait ismertethetjük meg.
Tartalom	1. Izráel ragszolgasorban, Mózes története meneküléséig: II. Mózes 1-2. 2. Az égő csipkebokor, az első 9 csapás: II. Mózes 3-11. 3. A páska, a 10. csapás, kivonulás, átkelés a Vörös tengeren: II. Mózes 12-15. 4. Vezetés, gondoskodás a pusztában, a Tízparancsolat: II. Mózes 16-17; 19-20.
A tartalom kulcselemei	József emléke elmúlt, az idegeneket kínozzák az egyiptomiak. Ebben a helyzetben Izráelnek eszébe jut Isten, a szövetséges. Mózes születése, helyzete és viselkedése Isten válasza. Nem Mózes, hanem Isten intézi a szabadítást! Mózes elhívásában ez egészen világos. A csapások, illetve az egyiptomiak viselkedése egy huzavona Izráel Istene és Egyiptom uralkodója között. Ki lesz az erősebb? Isten hatalma elsöprő erejű. Ezt hirdeti a 10. csapás, a tengeren való átkelés. A páska világossá teszi, hogy a hatalom a választottakért cselekszik. A pusztai vándorlás és a törvényadás igazolja, elmélyíti és bizonyos értelemben kodifikálja a szövetséget.
Tanulói tevékenységek	Továbbra is alapvető tevékenység a hitoktatói előadás meghallgatása. Csoportban, vagy egyénileg összefoglalhatják a gyerekek az eseményeket képek, vagy szavak segítségével. Így jobban fog érvényesülni az üdvtörténeti megértés.
Kapcsolódások	Legtermészetesebb kapcsolódás a szabadítás és a Szabadító közötti összefüggés felfedeztetése. Isten parancsainak örökérvényűsége is fontos kapcsolódási pont.

3. témakör	**Ígéretek beteljesítése: honfoglalás**
Óraszám:	**1 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Fontos, hogy a gyerekeink ne magában lássák a honfoglalás összefoglalt tényét, hanem megemlékezzenek az Ábrahámnak adott ígéretről és ennek a beteljesedését lássák meg Izráel hazaérkezésében. A kulcskompetencia csoportokból itt a bizalom megerősödése alapvető. De fontos az is, hogy ismereteik összekapcsolódva együttlátást adjanak Isten cselekvéséről.
Tartalom	1. A honfoglalás: Józsué 3-6; 8-11.
A tartalom kulcselemei	Egyetlen órában nem lehet a honfoglalás összetett és hosszú eseménysorát belesűríteni, de világossá lehet tenni, hogy Isten ígéreteinek Ábrahámtól való sorát teljesíti be a hazaérkezéssel. Hogy mennyire az ígéreteket teljesítő isteni kegyelem munkálkodik, azt például Jerikó elfoglalása, vagy előzőleg a Jordánon való átkelés igazolja. Így a harcok, öldöklések nem kapnak hangsúlyt (időnk sincs nagyon időzni ezeknél!). Ugyanakkor nem kerülhető meg, hogy az ígéret földjén talált városok és falvak Isten ítéleteként kapják a honfoglalást.
Tanulói tevékenységek	Az eddigi tevékenységeket kiegészítheti rajzok, képek válogatása, amelyek szemléltetik az eseményeket. A válogató csoport, vagy gyerek szempontokat is kaphat. A tevékenysége eredményét magyarázattal értelmezheti.
Kapcsolódások	Fontos a bibliai kapcsolódás, azaz Isten ígéretei és a honfoglalás kapcsolata. Fontos bennünk élő ígéretekhez kapcsolódás, mégpedig a beteljesítés bizonyossága, a reménységünk szilárdsága szempontjából.

4. témakör	**Az újszövetség előkészítése**
Óraszám:	**1 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Az ismétlődés alkalmat ad arra, hogy az egyházi évvel megismertessük a tanítványainkat. A református ünneplési szokások kialakulását elindítsuk. Az Isten döntéseivel szembeni engedelmesség készségét kialakítsuk.
Tartalom	1. Mária kiválasztása: Lukács 1,26-56.
A tartalom kulcselemei	Isten választott valakit. Ugyanúgy nem értjük, mint ahogyan Ábrahám kiválasztását sem, a tanítványok kiválasztását sem. Isten szuverén a választásaiban! A kiválasztottak alázatos engedelmessége jelzi, hogy Isten tudja, hogy kit válasszon.
Tanulói tevékenységek	Még mindig a legfontosabb tevékenység a hittanoktató előadásának a figyelmes meghallgatása. Már bekapcsolható a tevékenységek közé a hallottak megbeszélése. Itt különösen fontos annak a jó megértése, hogy Mária mekkora engedelmességgel fogadja kiválasztását.
Kapcsolódások	A kapcsolódások kulcsa a kiválasztás. Valamennyiünknek ajándékoz Isten valamilyen kiválasztást. Egy szolgálat, egy feladat, egy elfogadás – hogyan fogadjuk el a nekünk szánt „választottságot”?
5. témakör:	**Jézus gyermekkora (A 12 éves Jézus a templomban)**
Óraszám:	**1 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A gyermeki „vallásgyakorlás” felépítésének fontos és jó eszköze a 12 éves Jézus ünnepi zarándoklata. Természetesen nem az elkallódás mozzanata, hanem az otthonosság, amivel a templomi környezetben viselkedett.
Tartalom	1. A 12 éves Jézus a templomban: Lukács 2,40-56.
A tartalom kulcselemei	Jézus a Mennyei Atya házában otthon van. Ott kell lennie - innen érthető az is, hogy úgy válaszol az édesanyja kérdésére, ahogyan válaszol. A fogantatás, születés csodás elemei közismertek lehettek a családban. Ezek ismeretében Máriának és Józsefnek tudni kellett volna, hogy Jézus a templomban van. Induláskor ott kellett volna szólni neki, keresés helyett pedig egyenesen a templomba menni érte.
Tanulói tevékenységek	Az események megismerése, megtanulása után meg lehet vitatni a helyzetet. Önálló vélemény kialakítására segíthetjük a gyerekeket, de nagyon komoly segítséget kell adnunk ahhoz, hogy ne felszínes és kommersz vélemények szülessenek.
Kapcsolódások	Természetes kapcsoló pont a templom. Megkérdezhetjük, hogy ki volt már templomban. Esetleg azt is megkérdezhetjük, hogy jó volt-e ott? Ne hagyjuk félbe a kérdezést, hanem a miértre is kérdezzünk rá!
6. témakör:	**Jézus messiási működése I.**
Óraszám:	**4 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A második év természetesen kínálja azt a lehetőséget, hogy nyissunk a már tanult anyagainkban. A bővítés, a kiteljesítés a Biblia részletesebb megismerése és megértése felé vezet.
Tartalom	1. Péter elhívása: Lukács 5,1-11. 2. Jézus tanít a názáreti zsinagógában: Lukács 4,16-30. 3. Jairus leánya: Lukács 8,41-42; 49-56. 4. A tenger lecsendesítése: Márk 4,36-41.

A tartalom kulcselemei	Mind a négy anyag esetében fel kell használni a többi evangélium vonatkozó részeit! Péter elhívásában benne van, hogy valamilyen kapcsolat volt már Jézus és Péter között. Egyszer azonban döntés elé állította Jézus Pétert, aki „azonnal" követte Őt. A názáreti prédikációban a prófétai ígéret beteljesedése sokkal fontosabb, mint az, hogy a názáretiek hitetlenkednek. Jairus leánykája feltámasztásába ennél a korosztálynál hasznosabb nem bekapcsolni az útközben történt gyógyítást. Megosztja a figyelmet Jézus két csodája között. Itt azt szeretnénk átadni a tanítványainknak, hogy Jézus Úr a halál felett.
Tanulói tevékenységek	A meghallgatás, megértés fontos tevékenységén túl tegyünk kísérletet a hallott történet elmondatására. Ha nem megy egyedül, akkor valaki elkezdi, valaki más folytatja… és így együtt mondjuk el - a lehető legpontosabban a történetet.
Kapcsolódások	Ebben a témakörben Jézus Úrként, Messiásként jelenik meg előttünk. Elhív, ígéreteket realizál, megmutatja a hatalmát. Tudatosítani kell magunkban, hogy Ő, akivel olyan természetesen lehet nekünk beszélni, igazán ÚR! Úgy beszéljünk és gondolkozzunk Róla, mint valóságos Úrról!

7. témakör	**A megváltás műve**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Ezzel az anyaggal előre kell mutatnunk a gyerekek életére nézve. Jelezhetjük a konfirmáció, az úrvacsorázás későbbi lehetőségét. Ezzel előkészítjük a felnőtt gyülekezeti taggá válást. A kulcskompetenciáink tekintetében az Isten beszédének megértésében, a gyakorló református keresztyén életbe való betagolódásban megbízható alapokat vetünk.
Tartalom	1. Az utolsó vacsora: Máté 26, 17-35. Márk 14, 12-26. Lukács 22, 7-23; 31-34. János 13, 1-38. -- 6, 29-59. 2. Jézus elfogása és a főpap házában történő vallatása: Máté 26, 36-75. Márk 14, 32-72. Lukács 22, 39-71. János 18, 1-27.
A tartalom kulcselemei	Nagyon fontos, hogy a négy evangélium leírása alapján egy másodikos gyerek számára érthető és megtanulható „történetet" állítson össze a hitoktató! Óvakodjon a túlzott részletezéstől is, az elnagyolástól is! Különösen fontos feladat, hogy a húsvéti ünnepkör felvázolásával kell indítani és benne kell elhelyezni az itt leírt anyagot. A kulcselemek az utolsó vacsora tanításában: a páska haláltól mentő szertartására való utalás által az örök életre tápláló áldozat fogalmának a bevezetése, -- Jézus cselekvést parancsoló akarata, -- Jézussal való jelenlegi kapcsolatunk megalapozása. Az elfogatás és vallatás történetében fontos Jézus tudatossága, engedelmessége, ami az imádságából megérthető. A tanítványok esendő viselkedése. Az ellenfelek engesztelhetetlen gyűlölete.
Tanulói tevékenységek	Az összefoglaló elbeszélés után képet, vagy képeket nézzenek meg együtt a gyerekek és ismerjék fel a helyzetet, a személyeket a képeken. Esetleg a füzetben rögzíteni lehet valamiféle „kronológiát" az eseményekről.
Kapcsolódások	Nagy valószínűséggel a húsvéti ünnepkörhöz közel esik ennek az anyagnak a tanulása, tehát természetes kapcsolódást kínál az ünnep.

8. témakör	**Jézus messiási működése II.**
Óraszám:	**3 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A témakör három példázata nagyon széles ölelésű, de mindháromban Isten működő kegyelméről van szó. Mégpedig úgy, hogy ezért a kegyelemért az embernek tenni kell valamit. Ennek a felelősségnek a megérzését, vállalását fejlesszük a tanítványainkban. A három pontban összefoglalt kompetenciánk mindhárom pontját érinti a fejlesztés.
Tartalom	1. A tékozló fiú példázata: Lukács 15, 11-32. 2. A gyöngykereskedő példázata: Máté 13, 45-46. 3. A farizeus és a vámszedő imádkozása: Lukács 18, 9-14.
A tartalom kulcselemei	Az első példázat az Atya megbocsátó szeretetéről szól. A tékozló fiú bűnbánata fontos mozzanat, de érdemes felfigyelni arra, hogy a hazatéréskor az apa nem is válaszol a bűnbánó szavakra. A gyöngykereskedő „szakmai tudatosságát" figyeljük meg. Ő pontosan tudja, hogy mit akar, mit keres. Amikor az igazi értékre rálel, akkor gondolkozás nélkül becseréli apró értékeire, amik együtt sem érnek annyit, mint egy igazi hatalmas gyöngy. A farizeus és a vámszedő imádkozása nem a megalázkodásról szól, hanem arról a kapcsolatról, helyzetről, amiben az ember Isten előtt van. Előtte a bűnbánat a helyes magatartás. És ez nem megalázkodás!
Tanulói tevékenységek	A hitoktatói előadás meghallgatása után valamiféle értékelő megbeszélés tevékenységével elmélyíthetjük, tudatosíthatjuk a példázatok üzenetét. Természetesen a hitoktató segítségével, vezetésével.
Kapcsolódások	A példázatokban Jézus egy-egy emberi helyzetet, magatartási formát állít elénk. Természetes kapcsolódást kínál, ha keresünk a magunk, vagy a környezetünkben lévők életében hasonló szituációkat.

9. témakör:	**A tanítványok kora**
Óraszám:	**4 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A fejlesztés és a kompetencia kérdésében az ismeretek dolga nyilvánvaló. Egyéni, közösségi keresztyén gyakorlat tényei, meghatározásai kerülnek a tanítványaink elé. Egészen új a jövőre vonatkozó tanítás a Jelenések könyvéből. A látóhatár szélesítése nem történhet úgy, hogy a gyerekek életkorát figyelmen kívül hagyjuk, vagy számukra felfoghatatlan fogalmakkal terheljük őket. Az ígéret a bizalmat keresi és erősíti. Így megerősödve pedig a keresztyén anyaszentegyházhoz, azon belül magyar református egyházunkhoz való tartozásunk épül, erősödik.
Tartalom	1. A szerecsen főkomornyik megkeresztelése (Utalással a mennybemenetelre és a Szentlélek kitöltetésére.): Ap. Csel. 8, 26-40. 2. Saulból Pál. Apostolok Cselekedetei 9, 1 – 30. 3. A Kolosséban élő gyülekezet: Kolosséi levél 1, 1 – 4, 18. 4. János látomása Jézus (a Bárány) és az övéi eljövendő dicsőségéről: Jelenések 7, 9-17.

A tartalom kulcselemei	A keresztyénség, benne a saját keresztyénségünk két lényeges elemével találkozunk Fülöp történetében. Az egyik a Szentlélek irányító hatalma, a másik a hit valósága. Saulról el kel mondanunk, hogy ő Isten iránti engedelmességnek gondolta a keresztyének üldözését. Aztán találkozott Jézussal és világos lett előtte az igazság, amitől megfordult az élete. A kolosséi gyülekezet megismerése segít a saját gyülekezetünk megértésében, és benne való szolgálatunk megtalálásában. Másodikban már biztosan hallották a gyerekek, hogy Jézust Isten Bárányának nevezi a Szentírás és ennek alapján mi is. A megnevezés eredetét talán nem kell magyarázgatni, hanem ismertté kell tenni a Bárány dicsőségét, és azt, hogy az övéit ebbe a dicsőségbe magához emeli. A képek jól értelmezhetők, csak ne önmagukkal magyarázzuk őket. A gyerekek a helyzetet, állapotot meg fogják érteni.
Tanulói tevékenységek	Az elmondott anyag meghallgatás, megértése itt is alaptevékenység. Erre épülve lehetséges például fénymásolt rajz színezésével összefoglalni és elmélyíteni a hallottakat. Lehet a saját gyülekezetünkből kapcsolópontokat keresni a megismert anyaghoz. A Bárány és az övéi dicsőségét megragadhatóvá lehet tenni, ha a körülöttünk lévő világ sok nyomorúságát szembeállítjuk az ígéretekkel.
Kapcsolódások	Mivel valamennyien keresztyének lettünk (remélhetőleg!) valahogyan, az afrikai ember esetéhez mindenképpen kapcsolódunk. Keresztjeink, gyülekezeti környezetünk adják a másik két anyaghoz a kapcsolódásokat. Az eljövendő dicsőségről meg kell értenünk, hogy az nekünk van eltéve.

A továbbhaladás feltételei

A továbbhaladás feltétele azt a minimumot jelenti, amit az évfolyamot végig tanuló gyerek az anyagból megbízhatóan elsajátított és életkorának megfelelően használni tud. Tudatában kell lennünk annak, hogy ezt csak az ismeretek területén tudjuk pontosan mérni. A lelki, hitbeli előrehaladást figyelemmel kell kísérnünk, de ennek dolgait rá kell hagynunk a szíveket vizsgáló Istenre. Fontos megjegyezni, hogy mivel összevont csoportokra is tekintettel van a terv, ezért a továbbhaladás feltételeit egyénileg kell mérni minden egyes tanulónknál. Adott esetben nagyon nagy különbség lehet egy első osztályos és egy negyedik osztályos között!

A következőkben meghatározzuk az optimum és a minimum követelményt a második év végén:

<u>Az optimum követelmény:</u>

Az alábbi leckéket legfeljebb minimális hittanoktatói rávezetéssel az életkornak megfelelően el kell tudni mondani:

- Jákób csalása
- József és testvérei viszálya
- József álomfejtései Egyiptomban
- József hatalomban, testvérei látogatásai
- Mózes története
- A szabadítás előkészítése (csapások), páska
- Kivonulás, átkelés a Vörös tengeren
- A Tízparancsolat
- Jerikó elfoglalása
- Mária engedelmessége

- a 12 éves Jézus a templomban
- Péter elhívása
- Jairus leánya feltámasztása
- a tenger lecsendesítése
- az utolsó vacsora
- Jézus elfogatása
- két példázat a tanultak közül
- a tanítványok cselekedeteiről tanultakból 3 történet

Érteni kell a következő fogalmakat:

apai áldás
rabszolgaság
álomfejtés
bő, illetve szűk esztendő
páska
kivonulás (exodus értelmében)
Tízparancsolat
honfoglalás
farizeus
vámszedő
zsinagóga
feltámasztás
utolsó vacsora
Messiás / Krisztus
Isten Báránya

A csoporttal, vagy a hittanoktatóval való együtt éneklés szintjén tudni kell a Függelékben az évfolyam számára megadott énekeket az ott megjelölt követelmény szerint.

Ha voltak aranymondások, akkor azoknak legalább 60% - át el kell tudni mondani a hittanoktató elkezdő segítésével.

A minimum követelmény:

Az optimum követelményként felsorolt anyagnak legalább az 50 % -át kell tudni a minimum követelmény teljesítéséhez.

Kiegészítő melléklet
a 2. évfolyam anyagához a heti két órában végzett hitoktatáshoz

Az alább következő témák feldolgozásában a heti egy órában történő oktatásnál leírtakat kell követni.

1. témakör	**Szövetség egy család életében**
Óraszám:	**5 óra**
Tartalom	1. Jákób és Ézsau: Ézsau eladja az elsőszülöttséget: I. Mózes 25. 2. Jákób és Ézsau: Jákób kicsalja az apai áldást: I. Mózes 27. 3. Jákób és Ézsau: Jákób menekülése és hazatérése: I. Mózes 28; I. Mózes 32. 4. József álomfejtései: I. Mózes 40 – 41. 5. József testvéreinek látogatásai két órára bontva
2. témakör	**Szövetség egy nép életében: exodus, pusztai vándorlás**
Óraszám:	**4 óra**
Tartalom	1. Mózes születése, menekülése története két órára bontva 2. Az égő csipkebokor külön, az első 9 csapás külön, tehát 2 órában 3. A vörös tengeren való átkelés külön órában 4. Vezetés és gondoskodás külön órában: II. Mózes 16 – 17.
3. témakör	**Ígéretek beteljesítése: honfoglalás**
Óraszám:	**1 óra**
Tartalom	1. A honfoglalásról adott összefoglalás két órára bontva.
4. témakör	**Az újszövetség előkészítése**
Óraszám:	**1 óra**
Tartalom	1. Mária látogatása Erzsébetnél: Lukács 1, 39 – 56.
5. témakör	**Jézus gyermekkora**
Óraszám:	**1 óra**
Tartalom	1. Simeon és Anna története: Lukács 2, 21 – 40.
6. témakör	**Jézus messiási működése I.**
Óraszám:	**4 óra**
Tartalom	1. Jézus megdicsőülése: Máté 17, 1 – 9. 2. A gazdag ifjú: Márk 10, 17 – 27. 3. Mária és Márta története: Lukács 10, 38 – 42. 4. Zákeus története: Lukács 19, 1 – 10.
7. témakör	**A megváltás műve**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1. Az utolsó vacsora története két órára bontva 2. Jézus elfogása és vallatása két órára bontva

8. témakör	**Jézus messiási működése II.**
Óraszám:	**3 óra**
Tartalom	1. A só és gyertya példája: Máté 5, 13 – 16. 2. A jó mag és a konkoly példája: Máté 13, 24 – 30. 3. Péter vallástétele: János 6, 66 – 71.
9. témakör	**A tanítványok kora**
Óraszám:	**4 óra**
Tartalom	1. A jeruzsálemi gyülekezet: Ap. Csel. 2, 41 – 41 – 47. 2. Pál apostol Cipruson: Ap. Csel. 13, 1 – 12. 3. Pál apostol Athénben: Ap. Csel. 17, 16 – 34. 4. Onesimus története: Filemonhoz írt levél

Az optimum követelmény kiegészítése:

Az alábbi témákról legfeljebb minimális hittanoktatói rávezetéssel az életkornak megfelelően el kell tudni mondani a lényeget

- Jákób menekülése (Bétel)
- Jákób hazatérése (Izráel)
- Mária látogatása Erzsébetnél
- Simeon története
- Jézus megdicsőülésének története
- a gazdag ifjú története
- Zákeus története
- Péter vallástétele
- egy példázat a kiegészítésből
- a tanítványok cselekedetei történeteiből további kettő

Értenie kell a következő fogalmakat:

- elsőszülöttség
- szövetség ládája
- kőtáblák
- üdvözítés
- megdicsőülés
- üdvösség (Zákeusnál)
- kenyér megtörése

3. évfolyam

Célok és feladatok

Célok:
A harmadik évben célunk, hogy a már tanult bibliai anyag szerves egységgé álljon össze. El kell érnünk, hogy ne pusztán egy-egy „történetet" jegyezzenek meg a tanítványaink, hanem felismerjék a már előfordult neveket, eseményeket. Mindezt nem valamiféle rendszer erőltetett tanításával, hanem az ismerős szavak, kifejezések spontán összekapcsolódásával kell elérnünk.
Az első félévben célunk, hogy megmutassuk a szövetséges nép életében azokat az élethelyzeteket, amelyekben Isten megtartja a sokszor hűtlen népét. Meg kell mutatnunk, hogy Isten eszközei változatosak, a célja változatlan: azt akarja, hogy ez a nép az Ő népe maradjon!
A második félévben egy fokkal erőteljesebben törekedhetünk azt a célt elérni, amit már az előző, második évben is magunk elé tűztünk, hogy a „váz" amit kezdetben összeállítottunk, kiegészüljön, mint Ezékiel próféta látomásában a tetemek (Ezékiel 37.). Az esemény ismerete, tudása után jöjjenek a részletek, amelyek által kiteljesedik Isten cselekvése.
Feladatok:
Mivel bizonyos ismeretek birtokában a tanítványaink egyre több bibliai nevet, fogalmat értenek, sőt használni is tudnak, fontos feladatunk, hogy a továbbhaladás során használjuk az ismert fogalmakat, neveket. Ezzel a nyelvi eszközzel segítünk ismételni, rögzíteni a már tanultakat. Másodsorban pedig növeljük a bibliai nyelvben való jártasságát a gyerekeknek (Itt is meg kell jegyezni, hogy ez nem az úgy nevezett „kánaáni nyelv"!).
Minden esetben alapvető feladatunk azt a megszólítást tolmácsolni, ami hangzik Isten Kijelentésének minden szavából. Feladatunk az is, hogy ezt nem valami óvatos semlegességgel tegyük, hanem személye elkötelezettségünk kifejezésével.

A tanulók értékelése

A gyerekeink fejlődése, valamint az, hogy már legtöbbjükkel harmadik éve tanulunk együtt, lehetővé teszi, hogy egyre nagyobb súlyt kapjon az ismereteken túlmutató, lelki – hitbeli előrehaladás.
Nagyon bölcsen és Jézustól tanulható tapintattal igyekezzünk tudomásukra hozni, hogy ezért az előrehaladásért szólítja meg őket Isten. A reményt keltő jeleket örömmel és hálával nyugtázzuk!
Az előbbiek nem teszik feleslegessé a tárgyi tudás értékelését. Tehát vizsgáljuk és értékeljük, hogy miképpen tudják megtanulni a tananyagot a tanítványaink. Mennyire épült bennük egységes egésszé az ószövetségi folyamat, illetve mennyire teljesedik ki az újszövetségi anyag.
Fontos azt is értékelnünk, hogy milyen módon képesek visszaadni a tanultakat. A majdani hitvalló keresztyén élet alapvonalait keressük ebben a készségükben.

A harmadik év tantervének összefoglalása

Az első félév: 10 egység
Ígéretek beteljesítése (A bíráktól Salamon haláláig)
Ítélettel is nevel Isten (Kettészakadt ország, próféták szolgálata)
A második félév: 15 egység
Előkészítés (Keresztelő János igehirdetése)
Jézus gyermekkora (Keleti bölcsek)
Messiási működése (Események, tettek, tanítások)
A megváltás műve
Messiási működése (Példázatok)
Tanítványok kora

A képességek fejlesztése

Ismételnünk kell, hogy az iskolai fejlesztés jelen van a hittanoktatásban is. Úgy is, mint környezeti adottság, és úgy is, mint felhasználható segítség.
Fejlesztenünk kell az anyag megtanulásának képességét. A gyerekek egyre pontosabban, részletesebben legyenek képesek elsajátítani a bibliai történetet. Ezzel kapcsolatban fejlesztjük a megtanultak elmondásának, reprodukálásának képességét is.
Fejlesztenünk kell azokat a képességeket, amelyeket a kulcskompetenciákról szóló fejezetben a három területtel összefoglaltunk:

Az Isten iránti bizalom és engedelmesség készségét és képességét
A Szentírás megértésének képességét
A református keresztyén élet gyakorlásának képességét

Témakörök, tartalmak

1. témakör	**Ígéretek beteljesítése: a bírák korától Salamonig**
Óraszám:	**8 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Az eddigiekben is előjött, hogy Isten engedelmességet vár az övéitől. Ebben a tárgyalt részben azonban nagyon kézzelfoghatóan érzékelhető, hogy az embernek „együtt kell működni" Istennel. Azt azonban tisztázni kell, hogy ez egyértelműen az engedelmességet jelenti. Ez az, amit fejlesztenünk kell a tanítványainkban. Nem szolgai megalázkodásról, hanem hitből, szeretetből vállalt engedelmességről van szó.
Tartalom	1. Isten a király, választottai által gyakorolja megmentő szeretete hatalmát: Gedeon győzelme: Bírák 6 – 7. 2. Sámuel, aki Isten választottja: I. Sámuel 1; 3. 3. Az első király, Saul: I. Sámuel 8 – 10. 4. Dávid kiválasztása: I. Sámuel 16, 1- 14; Zsoltárok 23, 1 – 6. 5. Dávid Isten harcosa (Góliát): I. Sámuel 17. 6. Dávid, mint király: II. Sámuel 5-7. 7. Salamon bölcsessége: I. Királyok 3, 3 – 28. 8. A jeruzsálemi templom építése, felszentelése: I. Királyok 5 – 8.

A tartalom kulcselemei	Az Úr, Izráel királya, bibliai értelemben vett karizmatikus vezetők, tehát kegyelmi ajándékai által alkalmassá tett és felindított választottai által gyakorolja az uralkodását. Egyik ilyen választott Gedeon. Többen azt mondják Sámuelről, hogy ő az első igazi próféta, aki nem kultikus módon közvetít Isten és a választott nép között. Ezt Isten maga akarja és kezdeményezi (prófétai elhívás). Isten megértő szelídségét mutatja, hogy a nyilvánvaló „lázadásra" (nem kell Isten királysága!) segítséggel válaszol: Ő választ alkalmas királyt és kegyelmét ígéri neki (felkenetés). A kulcselem itt Isten szavában megtalálható, Ő nem azt nézi, amit az ember és Ő látja Dávid hitét és hűségét jelenben és a jövőben egyaránt. Ebben a történetben Dávid fogalmazza meg a lényeget, amikor Góliátnak megmondja, hogy Izráel Istenéért és Izráel Istenével száll harcba a gyalázkodó ellen. Az 5. rész 10. és 12. verse adja kulcsot a megértéshez, magyarázathoz: az Úr hűsége cselekszik Dáviddal kegyelmet. Salamon imája (I. Királyok 3, 7 – 9.) a kulcs és a központ . A gyermekről hozott ítélete, amellyel felszínre hozta az igazi anya féltő szeretetét csupán igazolása annak, hogy az Úr betartotta az ígéretét. A templomépítés nem Dávid, vagy Salamon magasztos indulatából következik, hanem a szent sátor építésének parancsa él itt tovább (II. Mózes 25 – től). Salamon felszentelő imádsága kapjon nagyobb hangsúlyt.
Tanulói tevékenységek	Már alkalmasak a tanítványaink arra, hogy közösen szedjük össze , olvassuk el a bibliai szöveget. Esetleg egy-egy részlet értelmezését is kérhetjük tőlük. Természetesen a hitoktatói előadás figyelmes, megértő meghallgatása sem maradhat ki a tevékenységek közül. Bizonyos részeket eljátszva megjeleníthetünk. Fénymásolt anyagokat színeztethetünk.
Kapcsolódások	Minden anyagrészben központi kérdés, hogy Isten és a választottak milyen közösségben vannak. Ezt a közösséget megkeressük a magunk éltében és ez a legjobb kapcsolódás.
2. témakör:	**Ítélettel is nevel Isten (Ketészakadt ország, próféták szolgálata)**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Fejlesztenünk kell azt, hogy a tanítványaink felismerjék a bűn életet rongáló voltát. Felismerjék, hogy a büntetés eléri a bűnöst. De azt is meg kell lássák, hogy a megtérőnek Isten kegyelmet hirdet és ad. Kulcskompetencia területeink közül a bizalomra való készség és az engedelmesség kap hangsúlyt. Fejlesztésünk tárgya az is, hogy Isten küldöttei (régen a próféták, ma az igehirdetés) kellő figyelmet kapjanak.
Tartalom	1. Roboám ostobán viselkedik, az ország kettészakad: II. Krónika 10. 2. Próféták szolgálata: Illés: I. Királyok 17. Elizeus: II. Királyok 5. II. Királyok 6, 8 – 23. Ézsaiás: II. Királyok 18 – 19.
A tartalom kulcselemei	Vége annak, hogy az Urat kérdezik meg Izráel fiai! A dinasztikus gondolat vezeti őket Roboám elfogadásában, illetve Roboám sem az Urat kérdezi meg, hanem rossz tanácsot hallgat meg. Így szó sincs az Úr országot ajándékozó vezetéséről, kegyelméről. Kicsodák a próféták? Azok az „Isten emberei", akiknek szavaiban, tetteiben Isten figyelmeztető, segítő, dorgáló kegyelme kap hangot.

Tanulói tevékenységek	Bizonyos önálló tevékenységre szükség van ebben az anyagrészben. Ez az önálló tevékenység azt jelenti, hogy akár házi feladatként, akár az óra bizonyos részében egy csoport, vagy egy tanuló elolvas anyagrészeket, azokat ismerteti a többiekkel. Így juthat idő a kettészakadt ország helyzetének jobb megismerésére, vagy a próféták szolgálatának alaposabb feldolgozására.
Kapcsolódások	Sajnálatosan aktuális kapcsolódás, hogy Isten kegyelmét mi is „elrontjuk" engedetlenséggel, beképzeltséggel, ostobasággal. Reménységünk és segítségünk, hogy Isten minket sem hagy igéje nélkül. Amint a fejlesztéseknél már szó volt róla, ha a mi mai „prófétáinkat" felismerjük, követhetjük Isten útmutatásait, „megjavulhat" az életünk.
3. témakör	**Az újszövetség előkészítése**
Óraszám:	**1 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Az ismeretek egyre rendezettebben szolgálják és támogassák a gyerekek Isten iránti bizalmát és engedelmességét. Keresztelő János igehirdetése ráirányítja a figyelmünket arra, hogy Istennek ajándékai és elvárásai vannak. Az utóbbiakat is nagyon komolyan kell vennünk. Adott esetben komoly fordulatra kell elszánnunk magunkat.
Tartalom	1. Keresztelő János igehirdetése: Lukács 3, 1- 18.
A tartalom kulcselemei	Isten közeledik, készíti a megváltást. Az ember nyíljon ki a közeledő Isten előtt! Ez nem Istennek szükséges, hanem az embernek, mert különben alkalmatlan a megváltás fogadására és az nem segíthet rajta. Lássuk meg, hogy itt nagyon gyakorlati dolgokról van szó, tehát az életünk történésében kell bekövetkezzen a megtérés.
Tanulói tevékenységek	Csoportosan, vagy egyénileg hozzájárulhatnak a gyerekek a történet megértéséhez, feldolgozásához azzal, hogy egy fogalmat, nevet, helyzetet megpróbálnak értelmezni a kezükbe adott segítő anyag feldolgozásával. Például miért fontos János ruhája, mit jelentenek a vámszedő, a vitézek kifejezések.
Kapcsolódások	Jánost nagyon változatos tömeg kereste fel. Bár ő Izráel népét hívta megtérésre, de ebben is szélesre tárta a megtérés kapuját. Így tulajdonképpen felénk is nyitott.
4. témakör	**Jézus gyermekkora**
Óraszám:	**1 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Isten igéje megértésében fontos, hogy az összetartozó, egymásból következő kijelentés részeket össze tudjuk a gondolkodásunkban kapcsolni. Ezt az együttlátást lehet ezzel az anyaggal fejleszteni. A jellegzetes református bibliaértés felé segítjük a gyerekeinket a reformátori elv szerint: "scripturam scripturae interpretant"
Tartalom	1. A keleti bölcsek története: Máté 2.
A tartalom kulcselemei	Isten előre kijelentette Jézus születését, születése helyét (IV. Mózes 24,17. és Mikeás 5, 2.). Ezt keresték meg a keleti bölcseknek nevezett utazók. A másik fontos elem, hogy a világ (itt Heródes) gyilkos indulattal akarja kiiktatni a közel jött Istent, de a megváltást nem tudja megállítani.
Tanulói tevékenységek	A hitoktatói előadás figyelmes meghallgatása után néhány szempontot megadva meg lehet beszélni a történetet. Súlypontokat lehet keresni benne, véleményt lehet formálni a szereplőkről, eseményekről.
Kapcsolódások	A karácsonyi ünnep közelsége ad kapcsoló pontokat.

5. témakör	**Jézus messiási működése I.**
Óraszám:	**4 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Tekintettel arra, hogy már a harmadik évben járunk, a tanítványaink tudnak már annyit Jézusról, hogy valamiféle képet alkossanak Róla. Az ismeretek felidézése, az éppen tanult történetekkel való kiegészítése fejlesztési feladatunk.
Tartalom	1. Máté elhívása: Máté 9, 9 – 13. 2. Jézus jár a vízen: Máté 14, 22 – 33. 3. A százados szolgájának meggyógyítása: Máté 8, 5 – 13. 4. A 38 éve beteg meggyógyítása: János 5, 1 – 9.
A tartalom kulcselemei	Jézus látja és tudja az ember valódi értékét. A vámszedőben meglátja a későbbi apostolt. Hívó szavával elindítja az újjászületés folyamatát. Jézus nincs alávetve a szokásos emberi lehetőségeknek, mert Isten. Ezt érzékelik a hajóban ülő tanítványok. A százados személyes tapasztalataiból, vagy katonái jelentéséből megértette, hogy Jézusnak van hatalma. És ezt a hatalmat komolyan is vette. Egy ember abban reménykedik, hogy Isten csodája meg fogja gyógyítani. Amikor be kell lássa, hogy nem képes a csodával élni, akkor a testet öltött könyörület csodát tesz vele.
Tanulói tevékenységek	Mind a négy anyag alkalmas arra, hogy csoportosan, vagy egyénileg feldolgozzák a gyerekek. Rövid bevezetés után elolvassák a bibliai részt és megadott szempontok szerint megkeresik például Jézus szeretetének a kifejezéseit, a hatalmának a jeleit, vagy egyebet, amit a hitoktató megjelöl. A változatosság érdekében ezt tehetik például rajzban, vagy eljátszva a történetet.
Kapcsolódások	Ebben az anyagcsoportban Jézus isteni hatalma áll előttünk. Figyelmünket arra a kérdésre irányítja, hogy hétköznapi és rendkívüli helyzeteinkben megismerjük-e a hatalmát?
6. témakör	**A megváltás műve**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Péter tagadása felteszi a kérdést: Vállalom Jézust? Még akkor is, ha ez esetleg kellemetlenségekkel jár? A magyar reformátusság életében sokszor volt szükség ilyen hitvallásos hűségre. Fejlesztési célunk ennek a kompetens viselkedésnek a kialakítása.
Tartalom	1. Péter tagadása: Lukács 22, 31 – 34; 54 – 62. 2. Jézus Pilátus előtt: János 18, 28 – 19, 16.
A tartalom kulcselemei	Péter tagadását tanítva Jézus szerepét tegyük hangsúlyossá: előre figyelmeztet az elbukásra, imádkozik Péterért, segítséget ad a kakas jelével a megbánásra. Ez nem csökkenti a fogadkozó Péter felelősségét, d nincs egyedül a kísértésben. A korrupt és cinikus, de római módra racionális hivatalnok szembesül Isten egyszülött Fiát feláldozó szeretetével, illetve az ezt elutasító választottakkal. A forrongó indulatok között egyetlen nyugodt szereplő van: Jézus. Gyönyörűen fogalmazza ezt meg Munkácsy az „Ecce homo” képén.
Tanulói tevékenységek	A tanulói tevékenységekben egyre több önállóságot kapcsolhatunk be. Szöveg-elemzés, bemutatott műalkotás elemzése, összehasonlítása a Biblia szövegével, rajzok készítése, színezése, stb. A fontos az, hogy semmi ne fedje el az ige világos, pontos megértését és reprodukálását.
Kapcsolódások	Ismét a húsvéti ünnepkör adja a mindennapi élethez való kapcsolódást. Ne felejtsük, hogy nem elég a frissen tanult történetre koncentrálni, hanem a már ismert szenvedéstörténeti elemeket egésszé kell összefoglalni.

7. témakör	**Jézus messiási működése II.**
Óraszám:	**3 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Kompetencia-csoportjainkat mindhárom példázat érinti. Fejlesztési feladataink abban vannak, hogy a tanult jézusi üzenet tananyagból életelvvé, gyakorlattá legyen a gyermeki élet szintjén. Természetesen erőltetés nélkül!
Tartalom	1. Az irgalmas samáriai : Lukács 10, 25 – 37. 2. A kétféle házépítő : Máté 7, 24 – 27. 3. Az elvetett mag : Márk 4, 26 – 29.
A tartalom kulcselemei	A példázatot megelőző beszélgetésből nyilvánvaló, hogy a kérdést Jézus így teszi fel: tudok-e felebarátja lenni annak, akinek szüksége van rám? Feltétlenül figyelmet kell fordítani arra, hogy Jézus megfordítja a kérdést! Van-e gyakorlati következménye az igehallgatásnak? Megcselekszem azt, amit Jézus mond, vagy csak gyönyörködöm benne? Isten országának dolgai nem a mi aktivitásunk által történnek, hanem Isten örök rendjéből következően. A „magától" alázatra és türelemre utasít.
Tanulói tevékenységek	A tevékenységek sorában még mindig fontos a figyelmes hallgatás, de lehetőség van arra, hogy akár csoportosan, akár egyénileg elemezzék, értelmezzék a gyerekek a helyzeteket, szereplőket. Természetesen életkorukból következő módon! Valamilyen manuális tevékenységet is végezhetnek. Akár rajzolás, képek összeállítása, színezés, stb. lehet ez a manuális tevékenység.
Kapcsolódások	Felebarátaink vannak, sőt nem egyszer magunk válunk „felebaráttá". Jézus szavát hallgatjuk, és állandó kérdés, hogy mi válik belőle az életünkké. Alázatunkat, türelmünket sokszor teszi próbára Isten „ütemterve".

8. témakör	**Tanítványok kora**
Óraszám:	**4 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Az itt következő anyagokban mindenütt jelen van az egyház, a keresztyének közössége. Lehetőséget ad ez arra, hogy a Jézus Krisztussal való személyes kapcsolat jelentőségét nem kisebbítve, tereljük a tanítványaink figyelmét a közösség felé, mégpedig a gyülekezetre és református anyaszentegyházunkra egyaránt tekintve.
Tartalom	1. István vértanúsága: Apostolok Cselekedetei 7. 2. Pál apostol Filippiben börtönben: Apostolok Cselekedetei 16, 16 – 40. 3. Jakab tanítása a cselekvő hitről: Jakab 2, 14 - 26. (Máté 7, 21.) 4. Bajok a korintusi gyülekezetben: I. Korinthus 3.
A tartalom kulcselemei	István fölébe nő a megkövezőinek, mert a Szentlélek nemcsak a vitában erősíti, hanem a diadalmas Jézust is megmutatja neki. Pál apostol filippibeli élményei nagyon jól mutatják, hogy aki Krisztust követi, annak vannak keresztjei, amelyeket fel kell vennie, de sem az ügynek, sem a hívőnek nem vesztére, hanem dicsőségére válnak ezek a keresztek. Jakab nem mond ellene a hitből való megigazulás páli tanításának, hanem azt mondja, hogy ahol valódi élet van, ott annak valamilyen gyümölcse is van. Ahol nincs lomb és gyümölcs, ott nem él a fa. Az emberek igyekeznek a többieknél többnek, jobbnak látszani. Ezért gyakran elferdítik az igazi valóságot. Korintusban az egyetlen „tulajdonos", Jézus nem volt elég. Az apostolok vélt tekintélyével akartak egymás elé és fölé kerülni a keresztyének.
Tanulói tevékenységek	Olyan feldolgozó, vagy elmélyítő tevékenységi formákat keressünk, amelyek által érthetővé, megfoghatóvá válik a Jézusba vetett hitünk egymással összekötő, egymást támogató ereje.

Kapcsolódások	Gyűjtsük össze azt, amit tudunk a mi református gyülekezeti közösségünkről. Egészen egyszerű dolgokra gondoljunk, hogy a gyerekek lelkében elkezdődjön valamilyen gyülekezet – kép kialakulni.

A továbbhaladás feltételei

A továbbhaladás feltétele azt a minimumot jelenti, amit az évfolyamot végig tanuló gyerek az anyagból megbízhatóan elsajátított és életkorának megfelelően használni tud. Tudatában kell lennünk annak, hogy ezt csak az ismeretek területén tudjuk pontosan mérni. A lelki, hitbeli előrehaladást figyelemmel kell kísérnünk, de ennek dolgait rá kell hagynunk a szíveket vizsgáló Istenre. Fontos megjegyezni, hogy mivel összevont csoportokra is tekintettel van a terv, ezért a továbbhaladás feltételeit egyénileg kell mérni minden egyes tanulónknál. Adott esetben nagyon nagy különbség lehet egy első osztályos és egy negyedik osztályos között!

A következőkben meghatározzuk az optimum és a minimum követelményt a harmadik év végén:

<u>Az optimum követelmény:</u>

Az alábbi leckéket legfeljebb minimális hittanoktatói rávezetéssel az életkornak megfelelően el kell tudni mondani:

- Gedeon győzelme a midianitákon
- a gyermek Sámuel
- Dávid felkenetése
- Dávid és Góliát
- Salamon bölcsessége
- a jeruzsálemi templom építése, felszentelése
- az ország kettészakadása
- a próféták történeteiből kettő
- a keleti bölcsek története
- Jézus jár a vízen
- a százados szolgájának meggyógyítása
- gyógyítás a Bethesda tónál
- Péter tagadása
- Jézus Pilátus előtt
- a példázatok közül legalább kettő
- Saul megtérése
- Jakab tanítása a cselekvő hitről

Érteni kell a következő fogalmakat:

- bíra / bíró
- főpap, pap
- kijelentés (Isten beszéde)
- felkenetés
- felszentelés
- próféta
- felebarát
- vértanú
- gyülekezet

A csoporttal, vagy a hittanoktatóval való együtt éneklés szintjén tudni kell a Függelékben az évfolyam számára megadott énekeket az ott megjelölt követelmény szerint.

Ha voltak aranymondások, akkor azoknak legalább 60% - át el kell tudni mondani a hittanoktató elkezdő segítésével.

A minimum követelmény:

Az optimum követelményként felsorolt anyagnak legalább az 50 % -át kell tudni a minimum követelmény teljesítéséhez.

Kiegészítő melléklet
a 3. évfolyam anyagához a heti két órában végzett hitoktatáshoz

Az alább következő témák feldolgozásában a heti egy órában történő oktatásnál leírtakat kell követni.

1. témakör	**Ígéretek beteljesítése: a bírák korától Salamonig**
Óraszám:	**8 óra**
Tartalom	1. Sámuel születése és az első kapott kijelentés két órára bontva 2. Sámuel megtérésre vezeti Izráelt: I. Sámuel 7. 3. Saul méltatlanná lesz: I. Sámuel 15. 4. Dávid és Jonathán barátsága: I. Sámuel 20. 5. Dávid megkíméli Saul életét: I. Sámuel 26. 6. Salamon álombeli kérése és bölcs ítélete két órára bontva 7. A templom építése és a felszentelő imádság két órára bontva 8. A sébai királynő látogatása: I. Királyok 10.
2. témakör	**Ítélettel is nevel Isten: kettészakadt ország, próféták szolgálata**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1 – 2. A prófétai történetek három órára bontva
3. témakör	**Az újszövetség előkészítése**
Óraszám:	**1 óra**
Tartalom	1. Keresztelő János igehirdetése két órára bontva: János 1.
4. témakör	**Jézus gyermekkora**
Óraszám:	**1 óra**
Tartalom	1. A betlehemi csillag jövendölése: IV. Mózes 24, 17. (22 – 24.)
5. témakör	**Jézus messiási működése I.**
Óraszám:	**4 óra**
Tartalom	1. Nikodémus története: János 3, 1 – 21. 2. Jézus tanít az ünnepen: János 7. 3. Kalásztépés szombaton: Márk 2, 23 – 28. 4. A szegény özvegy adománya: Lukács 21, 1 – 4.
6. témakör	**A megváltás műve**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1. Barabbás története: Máté 27, 15 – 26. 2. A feltámadott Úr megjelenése: Lukács 24, 36 – 48.
7. témakör	**Jézus messiási működése II.**
Óraszám:	**3 óra**
Tartalom	1. Jézus megkenetése: Márk 14, 1 – 9. 2. A jó pásztor példázata: János 10. 3. Az új parancsolat: János 13: 31 – 35.

8. témakör	**Tanítványok kora**
Óraszám:	**4 óra**
Tartalom	1. Anániás és Zafira, akik Istennek hazudtak: Ap. Csel. 5, 1 – 10. 2. Péter apostol a keresztyén rendről: I. Péter 5, 1 – 9. 3. „Keresztyén házirend": Efézus 6, 1 – 10. 4. A lelki fegyverzet: Efézus 6, 11 – 19.

Az optimum követelmény kiegészítése:

Az alábbi témákról legfeljebb minimális hittanoktatói rávezetéssel az életkornak megfelelően el kell tudni mondani a lényeget

- Saul méltatlanná válása története
- Dávid és Jonathán barátsága
- Dávid megkíméli Saul életét
- Salamon álombeli kérése
- Bálám jövendölése (csillag)
- Nikodémus története
- a szegény özvegy adománya
- Barabbás története
- a feltámadott Jézus megjelenése
- az új parancsolat
- a jó pásztor példázata
- a levelek anyagából két anyag

Értenie kell a következő fogalmakat:

- „betlehemi csillag"
- újjászületés
- megkenni valakit
- pásztor, jó pásztor (Jézus)

4. évfolyam

Célok és feladatok

Célok:
A negyedik évben befejezzük az alapvető bibliaismeret tanítását. Célunk, hogy ebben az évben hozzátegyük az eddig tanultakhoz azt, amivel legalább bizonyos értelemben átfogó jártasságot szerezhetnek a tanítványaink a Bibliában. Ezzel együtt célunk az is, hogy „összeálljon a kép", azaz a négy év alatt kiteljesedett bibliai anyag összefüggő egésszé álljon össze.
Az első félévben az a célunk, hogy az ótestamentum és az újtestamentum határához érkezzünk. Bizonyos értelemben záródjon le az ótestamentumi korszak.
A második félévben a kiteljesedés a célunk. Jézus megváltó művével kapcsolatos ismeretek nem maradhatnak torzók, illetve nem terhelheti ezeket értelemzavaró hiány.
Feladatok:
Feladatunk egy folyamatos ismétlés, amivel összekapcsolódnak az összetartozó és együtt értendő részek. Feladatunk az, hogy egy-egy bibliai töredék helyett bibliai eseményeket, tényeket tanítsunk meg a gyerekeknek. Feladatunk, hogy segítsük őket a tanultak visszaadásában, sőt amennyire életkoruktól függően lehet, a tanultak alkalmazásában is. Nagyon fontos feladatunk, hogy jelezzük és rögzítsük a tanítványainkban, hogy a Biblia tanulását a négy évvel nem fejezhetjük be. Részben anyagként foglalkoznunk kell még a Bibliával, részben a mindennapi használat során el kell mélyüljön a Bibliával való kapcsolatunk.

A tanulók értékelése

Értékelésünk már nem egy év munkájára vonatkozik, hanem a négy év alatt megtett útra. Ezért átfogóan értékeljük a gyerekeknek a Bibliával való kapcsolatát. Fogalmazhatnánk úgy is, hogy bibliaértését. Természetesen ezt a maguk szintjén vizsgáljuk, de az elvárható ismereteket, azt, hogy ezeket az ismereteket kezelni, használni tudják vizsgálnunk kell.
Az elmondottakhoz tartozik az, hogy a tanultakat összefüggő, érthető mondatokkal el kell tudni mondani.
Egyértelműen visszajelzést kell adnunk arról, amit a lelki fejlődésük dolgában tapasztaltunk. Nem osztályozásról van szó, hanem arról, hogy nem hagyhatjuk a tanítványainkat bizonytalanságban afelől, hogy jó úton haladnak a hitük gyarapodása, növekedése tekintetében, vagy nem. Erre figyelmeztet az amit Isten a prófétának mondott az Ezékiel 3, 17. és kk – ben.

A negyedik év tantervének összefoglalása:

Az első félév: 10 egység
- Ítélettel is nevel Isten (Fogság, próféták)
- Várakozás kora

A második félév: 15 egység
- Előkészítés (József kiválasztása)
- Jézus gyermekkora (Menekülés Egyiptomba)
- Messiási működése (Események, tettek, tanítások)
- A megváltás műve
- Messiási működése (Példázatok)
- Tanítványok kora

A képességek fejlesztése

Mivel a negyedik évvel egy ciklus befejeződik, ezért a készségek, képességek fejlesztésében fontos összegző, harmonizáló ponthoz érkezünk. A már idézett iskolai fejlesztést, a hittanoktatás kompetencia-területeit egységes egészként kell ebben az évben fejlesztenünk. A gyerekek keresztyén személyisége érdekében kell ezt tennünk, hogy ne atomizálódjanak a képességek és ismeretek.
Mivel a Bibliában való otthonosság érdekében történt és történik a tanulás, ennek az otthonosságnak meg kell jelenni a Biblia használatában, a tevékenységekben, életfolytatásban. Ennek kialakítása, rögzítése szintén fejlesztési feladatunk.

Témakörök, tartalmak

1. témakör	**Ítélettel is nevel Isten**
Óraszám:	**6 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Az engedelmesség és felelősség képességeit építgetjük, fejlesztjük ezt az anyagot tanítva. Védelmet adunk a hamis biztonság öncsalása ellen. Nem kevésbé fontos az ítélet alázatos elfogadásának képessége és a reménység Isten ítélete alatt.
Tartalom	1. Isten megtérésre hívja Júda országát: Ézsaiás 1, 1-31. 2. Jeruzsálem eleste, fogság: II. Királyok 25, 1 – 22; Zsoltárok 137. 3. Jereniás próféta szolgálata: Jeremiás 27 – 28. 4. Júda fogoly népe hazatérhet: Ezsdrás 1, 1 – 11. 5. Az újjáépítés első lépése az oltár felállítása: Ezsdrás 3, 1 – 13. 6. Az újjáépítés folytatódik, Nehémiás szerepe: Nehémiás 1 –2 ; 8.
A tartalom kulcselemei	Isten időben és érthetően szól a megromlott népnek, de hiába. A büntetés kikerülhetetlen és kemény. Isten azonban nem hagyja magára a népet, hanem prófétákat küld. A hazatérés a prófétai ígéret beteljesedése. Egy pogány király Isten szolgájaként cselekszik. Az újjáépítés nehézségeket és segítségeket is kap. Fontos, hogy az oltár, az istentisztelet megszenteli a hazatérést, újjáépítést.
Tanulói tevékenységek	Önálló munkaként egy-egy részletet egy csoport, vagy egy gyerek elolvashat, elmondhat a többieknek. Lehetséges tevékenység az is, hogy közösen kiértékeljük az eseményekről szóló híradásokat és értelmezzük azokat. Manuális tevékenységként készíthetünk makettet akár Babilonról, akár Ezékiel templom – látomásáról.
Kapcsolódások	A kapcsolódási pontokat az ítéletek és megmentések adják, akár a magunk életében, akár a kisebb és nagyobb közösségünk életében.
2. témakör	**A várakozás ideje**
Óraszám:	**4 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Abban a felismerésben kell segíteni a tanítványainknak, hogy meglássák Isten feltartóztathatatlan megváltó akaratát. Még akkor is halad előre, ha mi emberek folyton lemaradunk, értetlenkedünk, sőt sokszor ellenkezünk Vele. A megváltás bizonyos.
Tartalom	1. Szabadításra várva: Malakiás 3 – 4. 2. Messiási prófécia: szabadító ígérete: Ézsaiás 9, 1 – 7; Dániel 7, 13 – 14. 3. Messiási prófécia: a szenvedő szolga: Ézsaiás 53, 1 – 12. 4. Messiási prófécia: az Úr kedves esztendeje: Ézsaiás 61, 1 – 3.

A tartalom kulcs-elemei	Büntetés és szabadítás után, de még mindig megoldásra várva -- így lehetne jellemezni Isten népének helyzetét. A megoldást Isten készíti, éppen ezért tisztogatja a választottait. Amit Isten készít, az a Messiás, a Krisztus eljövetele. Ő az, aki igazán megszabadít. Isten a helyzethez igazított ígéretekkel jelzi, hogy mennyire mindent megold a Messiás. Sajnálatos, hogy az övéi, akikhez jött, csak a saját elképzeléseiket látták és nem ismerték meg az Eljövendőt.
Tanulói tevékenységek	Gyerekes szöveg - megértésen túl a kijelentés megértésére tegyünk kísérletet a tanítványainkkal. Ez a tevékenység beszélgetésben, kapcsolatok feltárásában valósulhat meg.
Kapcsolódások	Az ószövetségi bibliaismeret lezárása a messiási próféciákkal tulajdonképpen nyitás, mégpedig önmagunk felé. A mi Urunk Jézus Krisztust hirdetik ezek a próféciák.
3. témakör	**Az újszövetség előkészítése**
Óraszám:	**1 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Az engedelmesség képességét látjuk Józsefben. Az emberi szokás így, vagy úgy diktálja a cselekedeteinket, de mi Istennek fogadunk szót, benne jobban bízunk, mint az emberi dolgokban, vagy akár önmagunkban.
Tartalom	1. József kiválasztása: Máté 1, 18 – 25.
A tartalom kulcs-elemei	József nem tud Mária hősies engedelmességéről. Tiszteletre méltó emberséggel kezeli a helyzetet, amibe belekerült. Isten angyala beavatja őt a megváltás tervébe. József felülemelkedik a megszokott emberi magatartáson , mert Isten minden körülmények között szent számára.
Tanulói tevékenységek	Tanulmányozzuk képek, leírások segítségével az akkori esküvői szokásokat. Azt a negyedikesek már megértik, hogy József nem akarja Máriát elszakítani attól, akit titkon szeret. Elemezzük, hogy milyen fontos és hiteles lehetett József számára Isten üzenete.
Kapcsolódások	Döntési helyzeteink adják a kapcsolópontot. Kire hallgatunk, mit mérlegelünk a döntéseink meghozatalában?
4. témakör	**Jézus gyermekkora**
Óraszám:	**1 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Valaki kézben tartja az életünket és beleszól, beleavatkozik, hogy megmentsen minket. Olyan veszélyekből ment ki, amelyeket mi észre se vettünk volna. Ebből következően a legteljesebb bizalommal hagyhatjuk magunkat a gondviselésre.
Tartalom	1. Menekülés Egyiptomba: Máté 2, 12 – 23.
A tartalom kulcs-elemei	Az események irányítása Isten kezében van. A bölcsek megintése, József figyelmeztetése mutatja ezt. Már itt látszik, hogy a dolgok nem előzhetik meg Isten ütemtervét. Ez érvényesül később is Jézus földi életében.
Tanulói tevékenységek	Állítsuk össze azt, amit Jézus életének erről a szakaszáról tudunk. Készítsünk esemény-táblát, időrendet, vagy valami szemléletes ábrázolást Mária kiválasztásától a Názáretbe való hazatérésig. Keressünk valami tanulságot benne.
Kapcsolódások	Erős kapcsolatot jelent, hogy a gondviselés velünk, rajtunk is így működik.
5. témakör	**Jézus messiási működése I.**
Óraszám:	**4 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A négy anyag szinte egyre nyíltabbá teszi Jézus valódi hatalmát, embert megmentő szeretetét. Fejlesztésünk arra irányul, hogy egyre világosabban lássák a tanítványaink Jézus isteni hatalmát.

Tartalom	1. Fülöp és Nátánáél tanítvány lesz: János 1, 44 – 52. 2. A kánai lakodalom: János 2, 1 – 11. 3. Részlet a Hegyi Beszédből: Máté 6, 25 – 34. 4. A vakon született meggyógyítása: János 9, 1- 41.
A tartalom kulcs-elemei	Az első történetben csak halvány jelet ad Jézus isteni természetéről, de megígéri, hogy kapunk többet. A második anyagban szinte rejtve van a személye, csak az édesanyja tudja, hogy cselekszik. Annál nyilvánvalóbb a segítőkészsége, amellyel segítségére siet a lakodalmas családnak. A harmadik egységben Jézus hatalommal tanít. Az aggodalmaskodás szorongó fóbiáktól terhelt életet eredményez, Jézus a gondviselés felszabadító nyugalmat ajándékozó segítségét kínálja. A vakon született alkalmat ad Jézusnak arra, hogy teljes nyíltsággal elénk állítsa a tényt: Ő Isten, aki befejezi a félbemaradt teremtést, megteremti az „új embert", aki ismeri Őt és Általa lesz teljessé.
Tanulói tevékenységek	Megfelelő szempontokat kapva, a gyerekek önállóan feldolgozhatják ezeket az anyagokat. Ez történhet csoportban is, egyénileg is. Manuális tevékenység lehet például egy makett készítése a Hegyi Beszédhez, a kánai menyegzőhöz.
Kapcsolódások	Kapcsoljuk a történeteinket ahhoz a folyamathoz, ami lezajlott a hittanóráinkon. Egyre többet ismerve Jézus tetteiből és szavaiból, kinyílott előttünk az Ő isteni valósága.
6. témakör	**A megváltás műve**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Jézus halála valóban meghalás – az elégtétel valódi. A megváltás műve egészként álljon a gyerekek előtt az utolsó vacsorától a feltámadásig. Tamást ne ítéljük el, mert a kételkedésének nagyon figyelemre méltó okai lehettek. Segítsük kialakulni a felismerést: a kételkedésből hitvallást formál Jézus (28. vers).
Tartalom	1. Jézus halála és temetése: Máté 27, 45 – 66. 2. Tamás meggyőzése: János 20, 24 – 29.
A tartalom kulcs-elemei	Jézus azért jött, „hogy adja az ő életét váltságul", tehát kereszthalálában beteljesedik a megváltó akarat. A körülmények ellenére Jézus győzelmét szemlélhetjük halála történetében. Fontos, hogy feltegyük a kérdést: kivel szemben hitetlen Tamás? A tanítványok nem tudják felülmúlni az emberileg megragadható dolgokat. Jézusnak magának kell a hihetetlent hihetővé tenni és Tamás nem is kételkedik ezután.
Tanulói tevékenységek	Valamilyen összegzés kell végezzenek a gyerekek. Segíthet néhány képzőművészeti alkotás, vagy táblázatba foglalhatják az ígéreteket és azok beteljesedését, esetleg megfogalmazhat a csoport egy képzelt jelentést a „project" teljesüléséről.
Kapcsolódások	Természetes kapcsolódás az időben közel eső húsvét ünnepe.
7. témakör	**Jézus messiási működése II.**
Óraszám:	**3 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Feladatunk, hogy a példázatok mondanivalóját megértessük a tanítványainkkal, illetve tovább is lépjünk és általában Jézus szándékának megértésére segítsük őket.
Tartalom	1. A magvető : Máté 13, 3 – 23. 2. A terméketlen fügefa: Lukács 13, 6 – 9. 3. Az elveszett juh: Lukács 15, 1 – 7.

A tartalom kulcs-elemei	Isten beszéde bőségét, az igét hallgató felelősségét mutassuk meg a példázatban. Kiemelve, hogy a magvetés célja minden körülmények között a termés. Nemcsak türelemről szól a fügefa példázata, hanem a Közbenjáróról is, aki mindent megtesz a rábízottért. A Pásztor megkereső és megtaláló felelősségéről szól a példázat. A századik juh csekélysége még jobban kiemeli ezt.
Tanulói tevékenységek	Közvetlenül a mindennapi életből vett helyzetekbe illesszük be a példázatokat és így elemezzük, értelmezzük azokat. Esetleg valamilyen vizuális megformálással rögzítsük az eredményt.
Kapcsolódások	Személyes életünk legyen a kapcsolódás, mintha Jézus nekünk mondaná a példázatot.
8. témakör	**Tanítványok kora**
Óraszám:	**4 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A kompetens keresztyén vallást tud tenni a hitéről és mer is vallást tenni. Fejlesztésünk arra irányul, hogy hitvalló református eleinkhez méltóvá váljanak a gyerekek. Fel kell ismertetni a célt, amely felé hitünk szerint haladunk és az utat is meg kell mutatnunk.
Tartalom	1. Péter és János hitvallása: Apostolok Cselekedetei 4, 5 – 31. 2. Pál apostol Agrippa király előtt: Apostolok Cselekedetei 25, 13 – 26, 32. 3. „Különleges út", a szeretet himnusza: I. Korintus 12, 31 – 13, 13. 4. Jézus visszajön: Máté 25, 31 – 46; Jelenések 7, 9 – 17.
A tartalom kulcs-elemei	Péter kérdése pontos összefoglalása a lényegnek: kire kell inkább hallgatni? Pál apostol Rómába vezető útján csak egy állomás a kihallgatás, a kihallgatóknak soha vissza nem térő alkalom Isten megváltó kegyelme megértésére. A szeretet nemcsak különleges, hanem a legnagyobb is. Az életünknek van távlata, van jövője. Dicsőség vár ránk, amire készülnünk lehet a Krisztustól tanult élettel.
Tanulói tevékenységek	Mind a négy anyagban van egy – egy olyan mondat, amit meg lehet keresni és egy saját készítésű bibliajelzőre fel lehet írni. Mivel ez az első ciklus vége, emlékeztetőnek jó lehet egy ilyen jelző.
Kapcsolódások	Bizonyos összefoglalással kapcsoljuk magunkat ahhoz, amit Isten nekünk, értünk tett eddig, és amit készített a jövőre.

A továbbhaladás feltételei

A továbbhaladás feltétele azt a minimumot jelenti, amit az évfolyamot végig tanuló gyerek az anyagból megbízhatóan elsajátított és életkorának megfelelően használni tud. Tudatában kell lennünk annak, hogy ezt csak az ismeretek területén tudjuk pontosan mérni. A lelki, hitbeli előrehaladást figyelemmel kell kísérnünk, de ennek dolgait rá kell hagynunk a szíveket vizsgáló Istenre.
Fontos megjegyezni, hogy mivel összevont csoportokra is tekintettel van a terv, ezért a továbbhaladás feltételeit egyénileg kell mérni minden egyes tanulónknál. Adott esetben nagyon nagy különbség lehet egy első osztályos és egy negyedik osztályos között!

A következőkben meghatározzuk az optimum és a minimum követelményt a negyedik év végén:

Az optimum követelmény:

Az alábbi leckéket legfeljebb minimális hittanoktatói rávezetéssel az életkornak megfelelően el kell tudni mondani:

- Jeremiás próféta szolgálatáról
- Jeruzsálem elfoglalása
- a 137. zsoltárról
- Cyros megengedi a hazatérést
- Esdrás és Nehémiás szolgálata
- a messiási próféciák közül 3
- József, Mária és a gyermek Jézus menekülése Egyiptomba
- a kánai lakodalom története
- a boldog - mondások
- a vakon született meggyógyítása
- Tamás története
- a példázatok közül 2
- az apostoli hitvallások közül 1
- a „szeretet himnuszá”-ról
- Jézus visszajöveteléről

Érteni kell a következő fogalmakat:

- babiloni fogság
- zsoltár
- hazatérés
- messiási prófécia
- mosakodási szokások, illetve kőedény
- „Hegyi Beszéd”
- főpap
- írástudó
- Jézus második eljövetele

A csoporttal, vagy a hittanoktatóval való együtt éneklés szintjén tudni kell a Függelékben az évfolyam számára megadott énekeket az ott megjelölt követelmény szerint.

Ha voltak aranymondások, akkor azoknak legalább 60% - át el kell tudni mondani a hittanoktató elkezdő segítésével.

A minimum követelmény:

Az optimum követelményként felsorolt anyagnak legalább az 50 % -át kell tudni a minimum követelmény teljesítéséhez.

Kiegészítő melléklet
a 4. évfolyam anyagához a heti két órában végzett hitoktatáshoz

Az alább következő témák feldolgozásában a heti egy órában történő oktatásnál leírtakat kell követni.

1. témakör	**Ítélettel is nevel Isten**
Óraszám:	**6 óra**
Tartalom	1. Az északi országrész pusztulása: II. Királyok 17, 1 – 23. 2. Jeremiás a fazekasnál: Jeremiás 18, 1 – 17. 3. Jeremiás próféciáit elégeti a király: Jeremiás 36. 4. Ezékiel látomása a csontokról: Ezékiel 37, 1 – 14. 5. Akadály Jeruzsálem újjáépítésében: Ezsdrás 4. 6. Nehémiás története két részre bontva: Nehémiás 8.
2. témakör	**A várakozás ideje**
Óraszám:	**4 óra**
Tartalom	1. A bűnbánat hangja: Zsoltárok 130. 2. Az Úr eljön népe szabadítására: Ézsaiás 40, 1 – 11. 3. A hazatérők örömeneke: Zsoltárok 126. 4. Az új templom eljövendő dicsősége: Aggeus 2, 1 – 9.
3. témakör	**Az újszövetség előkészítése**
Óraszám:	**1 óra**
Tartalom	1. Jézus neve: Ézsaiás 7, 10 – 16.
4. témakör	**Jézus gyermekkora**
Óraszám:	**1 óra**
Tartalom	1. Jézus születése történetének összefoglalása.
5. témakör	**Jézus messiási működése I.**
Óraszám:	**4 óra**
Tartalom	1. Lázár feltámasztása: János 11, 1 – 45. 2. A főníciai asszony leánya meggyógyítása: Máté 15, 21 – 28. 3. Zebedeus fiainak kérése: Máté 20, 20 – 28. 4. Az adóról: Márk 12, 13 – 17.
6. témakör	**A megváltás műve**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1. Jézus halála és temetése története két részre bontva 2. Péter és János a sírnál: János 20, 1 – 10.
7. témakör	**Jézus messiási működése II.**
Óraszám:	**3 óra**
Tartalom	1. A szoros kapu és keskeny út példázata: Máté 7, 13 – 14. 2. Az aggodalmaskodásról: Máté 6, 25 – 34. 3. Az adós szolga példázata: Máté 18, 21 – 35.

8. témakör	**Tanítványok kora**
Óraszám:	**4 óra**
Tartalom	1. Demeter ötvös támadása: Ap. Csel. 19, 23 – 40. 2. és 3. Pál apostol útja Rómába két részre bontva 4. János apostol bizonyságtétele: I. János 1.

Az optimum követelmény kiegészítése:

Az alábbi témákról legfeljebb minimális hittanoktatói rávezetéssel az életkornak megfelelően el kell tudni mondani a lényeget

- az északi országrész pusztulása
- Jeremiás próféciáit elégeti a király, Báruk újra írja
- Ezékiel látomása
- az egyik zsoltár tartalma
- Aggeus jövendölése a második templomról
- Lázár feltámasztása
- Jézus tanítása az adóról
- a példázatok közül kettő
- Demeter ötvös támadása

Értenie kell a következő fogalmakat:

- látomás
- bűnbánat
- a templom dicsősége
- adópénz (a császár képmása)

Az alapozó és fejlesztő szakasz tanterve (5–8. évfolyam)

Célok és feladatok

A második 4 éves ciklusban minden év egy-egy témaegységet, témakört jelent. Ezek a témakörök úgy kapcsolódnak egymáshoz, hogy kívülről befelé haladnak. Először szó van arról a környezetről, amelyben megéljük református keresztyénségünket. Ezután ennek a környezetnek, azaz egyházunknak, gyülekezetünknek jobb megértéséért és elfogadásáért áttekintjük azt az utat, amelyen Isten vezette. A harmadik egység már személyes dolgokkal foglalkozik, a hit, a hit megfogalmazása, megvallása kérdéseivel. A negyedik egység tulajdonképpen az eddigiek gyümölcsével foglalkozik. Azzal, hogy az anyaszentegyházam közvetítésével nekem ajándékozott tiszta keresztyén hit hogyan lesz Isten dicsőségére élt életté, hitvalló életté. Az ismert hittanoktatási helyzet megköveteli, hogy itt is számoljunk a „becsatlakozás" okozta sorrend változással, vagyis hogy az évek, és így a témaegységek sorrendje néhány gyereknek az esetleges „becsatlakozás" szerint alakul. Azt azonban látni kell, hogy rendkívül sok figyelmet és segítséget igényel egy 5. osztályos ahhoz, hogy a 8. osztályosok számára tervezett anyagot dolgozza fel. Ami az életkori sajátosságok miatt nem is fog maradéktalanul sikerülni. Továbbá az évenkénti témaegységek is megkövetelnek bizonyos feldolgozási sorrendet.

Ugyan ez a helyzet az esetleg szükséges „felzárkóztatás"-sal is. Ismét meg kell állapítanunk, hogy a csoportot ismerő hitoktató a helyi tanterv kidolgozásában tud erre hathatósan figyelmet szentelni.

A bibliaismeret megerősítése érdekében a második 4 évben, tehát a felső tagozatban, vagy a középiskolai alsó osztályokban minden hittanórán olvassunk el egy-egy olyan szakaszt a Bibliából, amelyet az első 4 évben feldolgoztunk. Esetleg nem is a teljes történetet, hanem egy olyan jellemző részletet, ami felidézi az egészet. Az elolvasott bibliai részhez egy-két mondatos alkalmazást fűzzön a hittanoktató, vagy vallástanár. Ez a bibliaolvasás kövesse az alsó tagozatban bibliaismeretben tanultakat, hogy egyrészt ezt az ismeretet emelje a felső tagozatos gyerekek szintjére, másrészt ne kelljen mintegy új tantárgyat tanulni a Bibliát. Fontos, hogy minden gyereknek legyen Bibliája és mindenki kövesse az olvasott szöveget. Arra vigyázzunk, hogy a felolvasás segítse és ne zavarja a megértést (olvasási problémákra gondoljunk!).

Alapozó szakasz (5–6. évfolyam)

Az első négy év ismerőssé tette a Biblia világát, szereplőit, bizonyos értelemben és szintig a mondanivalóját. Kiépült egy olyan kapcsolat a gyerekekben, ami lehetővé teszi a személyes érintettség elmélyítését.

Az 5. és 6. osztály meghatározza és megalapozza ennek a személyes érintettségnek azokat a vonatkozásait, amelyek alapján jó értelemben vett hitvallásos öntudat alakulhat ki a tanítványainkban. Elengedhetetlen ismerni a közösséget, amelyik közvetíti Isten megkereső kegyelmét és támogat, gondoz abban, hogy növekedhessünk a hitben és a belőle fakadó keresztyén életben. Meg kell alapoznia ennek a szakasznak azt a kötődést, ami megvéd a lebegő és magányos keresztyénség kísértésével szemben. Jézus Krisztus közösségre kiválasztó akaratának megfelelő élet útját mutatjuk meg egyházunk megismertetésével

Ebben a megismertetésben először a történő egyházi élet kerül elő. Egy ötödik osztályos számára már megoldható feladat ennek az életnek, az eseményeinek, a jelentőségének a megismerése, a korának megfelelő gyakorlása. Abban kell segíteni a gyerekeknek, hogy otthon érezzék magukat

református egyházunkban, megtalálják a helyüket a gyülekezetükben és lássák a távlatait reformátusságuknak.
A második lépésben, tehát a 6. osztályban keresztyén egyházunk, azon belül református anyaszentegyházunk történetének főbb mozzanatait tanítjuk. Nem szabad a gyerekek életkorától idegen módon rendszeres elemző és részletező egyháztörténetet tanítanunk. Nem is fog sikerülni és el is fogjuk veszíteni az érdeklődésüket. Amint erre majd az évfolyam bevezetőjében is kitérünk, érdekes történetekben kell ebben az osztályban tanítani. Ahogyan a bibliaismeretet az első négy évben tanítottuk, olyan módon kell a hatodikban az egyháztörténetet tanítani.

Fejlesztő szakasz (7–8. évfolyam)

Ez a két évfolyam a jelenlegi gyakorlat szerint általában a konfirmációi előkészítés időszaka. Mint a bevezetésben utaltunk rá, a gyülekezeti hittanoktatásban azok, akik konfirmálni fognak az előkészítésre járnak és nem a hittanórákra. Vannak olyan gyerekek, akik nem konfirmálnak valamilyen oknál fogva. Missziói elkötelezettségünkből következik, hogy ezekkel a gyerekekkel is megismertessük a személyes hit és a keresztyén életgyakorlat dolgait.
Ennek a két évnek az anyaga úgy épül fel, hogy ha az egyházi iskola rendjéből következően a konfirmációra készülő gyerek részt vesz a hittanoktatásban is, nem kell azt éreznie, hogy duplán tanulja ugyan azt.
Ez a szakasz olyan lépéseken vezeti végig a tanítványainkat amelyek során rendeződnek a hit dolgaiban szerzett ismeretek és ezek a lépések bizonyos életkoruknak megfelelő döntések felé irányítják őket.

5. évfolyam

Célok és feladatok

A bibliaismeret tanításával segítettünk a gyerekeknek abban, hogy megismerjék Isten szeretetét és válaszoljanak szeretettel a szeretetre. Célunk szerint ebben a szeretetben akarnak majd élni. Ezen a ponton jelentkezik egy nagyon fontos kérdés: hol akarják gyakorolni Istennel való szeretetkapcsolatukat? A mindennapi életben többféle válasz is kínálkozik. Ezek részletezése nélkül állapítsuk meg, hogy nem minden hittanosunk akarja református egyháztagként élni az életét.
Gyerekeink református keresztyénné nevelésében az 5. osztályban végzett hittanoktatásnak nagyon fontos szerepe, jelentős hatása van. Alapvető és döntően elsőrendű célunk, hogy református anyaszentegyházunk élő hitű tagjaivá neveljük a ránk bízottakat. Ezt nem azzal érjük el, hogy valamiféle akadémikus egyházismeretet magoltatunk velük, hanem reformátusságunkat mint élményt kínáljuk fel a hittanosoknak. Jó esetben már elkezdődött ez az eddigi hittanórákon, gyülekezeti ünnepélyeken, családi gyakorlatokban. Feladatunk, hogy a szétszórt élményeket összerendezzük, az öntudatlan kapcsolódásokból református öntudat alakuljon.

A tanulók értékelése

A tanulóink értékelésében természetesen benne kell legyen az ismeretek megszerzésének, azok kompetens felhasználásának értékelése. Tehát tudni kell például, hogy milyen asztal az, ami a szószék előtt van a templomunkban, ismerni kell református egyházunk feladatait, azok teljesítéséért végzett szolgálatát, stb.
Az értékelésben azonban nagyobb súlyt kell kapjon az, hogy elfogadják-e a gyerekek Isten iránti hálával református voltukat. Az előzőekben a kulcskompetenciákról, illetve azok csoportosításáról szólva beszéltünk erről. Itt ahhoz még hozzá kell tennünk, hogy az értékelésben vizsgálnunk kell a szándékot, az elhatározást is.

Az ötödik év tantervének összefoglalása

<u>Egyházam ismerete, azaz a történő reformátusság</u>

A református név megértése, helyes használata
A református templom megismerése
A Biblia és az Énekeskönyv szerepe, használata
A gyülekezet (egyházközség) működése
A református egyház felépítése és missziói tevékenysége
A gyülekezeti élet eseményei, egyházi év, ünnepeink
A család, illetve az egyén helye a gyülekezetben, egyházban
A „személyes reformátusság”
Kapcsolat a többi felekezettel

A képességek fejlesztése

Ebben az életkorban eljutnak a gyerekek odáig, hogy képesek bizonyos absztrakcióra, illetve általános érvényű megállapításokra, összefüggések meglátására. Ezeket a képességeket fel kell használnunk a tanítás során és ezáltal fejlesztjük is őket.
Mivel a református életgyakorlat kialakításához elengedhetetlen ismereteket kell ebben az évben megszerezni, az ismeretek gyakorlatban való alkalmazásának képességét fejlesztjük.
A jó értelemben vett konfesszionális kötődés kialakításához a mérlegelés, értékelés és döntés képességeit kell felhasználni, illetve ezeket kell fejleszteni.
Az egyházunkhoz tartozás természetesen jelenti azt, hogy bizonyos szolgálatokat vállalunk. A szolgálatra való készség, alkalmasság képességét is kialakítani és erősíteni kell a tanítványainkban.

Témakörök, tartalmak

1. témakör:	**A református nevezet**
Óraszám:	**1 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Mivel az első négy év bizonyos általános bibliaismerettel egy általánosnak nevezhető keresztyén alapállást alakított ki, az ötödik évben a református öntudatot kell kialakítanunk, illetve fejlesztenünk. A megnevezett kompetencia csoportokban a harmadik fogalmazza meg ezt, tehát itt találjuk a fejlesztés területét.
Tartalom	1. A református nevezet Bibliaolvasás: I. Mózes 1 – 2-ből.
A tartalom kulcselemei	Honnan jön a református név? Mit jelent a felekezetek nevével összevetve? Utaljunk az „ecclesia semper reformanda" alapelvre. Ezen a néven sok nemzedék nevezte magát a történelmünkben. Meg kell emlékeznünk a testvér egyházakról.
Tanulói tevékenységek	A hittanoktatói előadás alapján és segítségével beszélgetés, anyaggyűjtés, összehasonlítás adja a tanulói tevékenységet.
Kapcsolódások	Önmagunkhoz, családunkhoz, gyülekezetünkhöz kapcsolódunk: reformátusok vagyunk!
2. témakör:	**A református templom kívülről és belülről (berendezése)**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Az „öntudatlan templomhasználat"-ból egy temploma jelzéseit, értékeit értő emberré fejlesztjük a tanítványainkat. Ehhez tudniuk kell a templomnak, mint épületnek a történetét. Meg kell ismerniük a jelképeit. Érteniük kell a berendezés logikáját. Használni tudják a templomot. A keresztyén élet gyakorlásának képességében erősítjük őket azzal, hogy a templomot a sajátjuknak érzik.
Tartalom	1. Általában a református templomról, berendezéseiről, használatáról. Bibliaolvasás: I. Mózes 1 – 2-ből 2. A saját templom alapos bejárása, megismerése. Bibliaolvasás: I. Mózes 1 – 2-ből
A tartalom kulcselemei	A református templom részletes bemutatása. Jellegzetességeinek felsorolása. A berendezés értelmezése. A saját templom, vagy ha nincs temploma a gyülekezetnek, akkor egy ismert közeli templom bejárása, értelmezése.

Tanulói tevékenységek	A két óra egy egység, tehát a tanulói tevékenység két része ad egységet. Azaz megbeszéléssel, esetleg sematikus alaprajzzal megismerkednek a református templom általános formáival. Ezzel az ismerettel felvértezve bejárják és megismerik gyülekezetük templomát.
Kapcsolódások	Természetes kapcsolódás a templomba járás addigi tapasztalata.
3. témakör:	**Könyveink, amelyeket rendszeresen használunk (Biblia, Énekeskönyv)**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Nem bibliaismeretet, hanem a Biblia használását tanítjuk, gyakoroljuk. Fejleszteni, gyarapítani azokat az ismereteket készségeket kell, amelyek ebben a használatban elengedhetetlenek. A református keresztyén számára valóban kulcsszerepe van a Biblia önálló használatának.
Tartalom	1. A Bibliám megismerése. Bibliaolvasás:I. Mózes 2. 2. Az Énekeskönyvem megismerése. Bibliaolvasás: I. Mózes 3.
A tartalom kulcselemei	Mit kell tudni a Bibliáról, hogy használni tudja valaki a könyvet? A nagy egységek elhelyezése a könyvben. Keresés a Bibliában. Hogyan juthat valaki Bibliához? Többféle kiadás van. Az éneklés istentiszteleten betöltött szerepéről kell röviden szólni. A gyülekezeti énekléshez kell az Énekeskön y. Rövid ismertetés a történetéről. Az énekeskönyv használatához szükséges információk.
Tanulói tevékenységek	A kézbe vett Biblia vizsgálata, felfedezése. Használata, azaz keresés, olvasás. Éneklés az Énekeskönyvből. A szentírási és hitvallási anyag áttekintése. A szöveg és dallamszerzők listájának megismerése.
Kapcsolódások	Természetes kapcsolódás a saját Biblia és Énekeskönyv.
4. témakör:	**Hogyan működik a gyülekezet (tagok,presbitérium,gondnok,lelkipásztor)**
Óraszám:	**3 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A gyülekezethez tartozás érzését erősítjük. Egy olyan közösség, ami Isten családja, és az egyetemes egyház legközvetlenebb megjelenése számunkra. A keresztyén élet képességéhez a színteret adja. Az élő keresztyén hit számára elengedhetetlen.
Tartalom	1. A gyülekezet meghatározása Bibliaolvasás: I. Mózes 4. 2. A gyülekezet felépítése Bibliaolvasás: I. Mózes 6 – 8-ból 3. Hogyan működik a gyülekezet? Bibliaolvasás: I. Mózes 12.
A tartalom kulcselemei	Eklézsia és egyház név jelentése. Egyházközség és gyülekezet összefüggése. Tagok, presbitérium, gondnok és lelkipásztor neve és helye a gyülekezetben. A gyülekezet élő valósága és szolgálata.
Tanulói tevékenységek	Közös munkával összegyűjti a csoport azokat a tényeket, amelyeket a gyülekezetről ismer. Az ismereteket pontosítja és kiegészíti a hittanoktató segítségével.
Kapcsolódások	Mindnyájan tagok vagyunk. Ismerünk tisztségviselőket, netán családunkban.
5. témakör:	**A magyar református egyház felépítése**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Fejlesztési feladatunk annak a nagyobb közösségnek a megmutatása, amit a magyar reformátusok közössége jelent. Ebben a közösségben kell minden tanítványunknak megtalálni a helyét. Magyar református identitás kompetenciáját alakítjuk.

Tartalom	1. Magyar református egyház szervezeti felépítése. Bibliaolvasás: I. Mózes 15. 2. Saját egyházmegyénk, egyházkerületünk megismerése Bibliaolvasás: I. Mózes 18 és 21-ből
A tartalom kulcs-elemei	Gyülekezet, egyházmegye, egyházkerület, országos egyház. A zsinat. Ki kell térni arra, hogy a határon túli egyháztestekben is ez a szervezeti rend. Saját helyünk ebben a rendben.
Tanulói tevékenységek	Térképek, képek segítségével láthatóvá tesszük az egyházunk részeit. A látottak alapján értékeljük a területi jellegzetességeket.
Kapcsolódások	Kapcsolópont a saját gyülekezetünk és ennek hovatartozása.
6. témakör:	**Egyházunk „missziói"**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A cselekvő keresztyénség pozitív attitűdjét kell kialakítanunk. Isten megmentő szeretete kell munkálkodjon a mi szeretetünkben. A kompetenciák azon csoportját fejlesztjük, amelybe a gyakorolt keresztyénség tartozik.
Tartalom	1. Református Missziói Központ bemutatása. Bibliaolvasás: I. Mózes 22. 2. Szeretetszolgálat és ifjúsági misszió megismerése. Bibliaolvasás: Lukács 1.
A tartalom kulcs-elemei	A misszió fogalmának tágabb értelemben való megértése. Annak at összefüggésnek a felmutatása, ami az evangélium hirdetése és a felebaráti szeretet cselekedetei között van. Erre például vehetők az egyházunk missziói, lehetőleg nemcsak a fogyatékosok, szenvedélybetegek között végzettek!
Tanulói tevékenységek	Meghívott vendégek beszámolója egy-egy missziói területről. A vendégekkel folytatott beszélgetés.
Kapcsolódások	Saját gyülekezetünk missziói lehetőségeinek feltárása, felmérése. Esetleg személyes részvétel lehetősége.
7. témakör:	**A gyülekezet életének alkalmai és eseményei**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Fejlesztjük azt a belső állapotot, amelyben a gyülekezet történő életét élni kívánja a tanítványunk. Mondhatnánk, a beépülés, betagolódás kompetenciáját fejlesztjük. A Krisztustest tagjává válást.
Tartalom	1. Istentiszteleti alkalmak. Kiemelten a vasárnapi gyülekezeti istentisztelet. Bibliaórák, evangélizációk, szeretetvendégségek, stb. Bibliaolvasás: Lukács 2, 1 – 20. 2. Azok az alkalmak, amelyek egy-egy családi eseményhez fűződnek. Esküvő, temetés, stb. Máté 3, 13 – 4, 11-ből
A tartalom kulcs-elemei	Az alkalmak lényegét mindig az igehirdetés által megteremtett közösségben jelöljük meg. Ismertessük a az alkalmak liturgiáját, jelentését.
Tanulói tevékenységek	Lehetőség szerint látogassunk meg minél több gyülekezeti alkalmat csoportosan, hogy azután együtt meg lehessen beszélni.
Kapcsolódások	Legfőbb kapcsolódási pont, hogy résztvevői vagyunk ezeknek az alkalmaknak.

8. témakör:	**Egyházi év, ünnepek, ünneplés**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A helyes és egészséges keresztyén életritmus kialakítása, szokássá válása a célunk. Istennel való szövetségünk folyamatát építjük be a gyerekek életébe. Fejlesztjük az erre való készségüket, képességeiket.
Tartalom	1. Az egyházi évről. Bibliaolvasás: Máté 5, 1 – 12. 2. Ünnepeink, helyes megtartásuk. Személyes vagy családi ünnepek. Bibliaolvasás: Márk 6, 30 – 44.
A tartalom kulcselemei	Meg kell ismertetni az egyházi év jelentését. Világossá kell tenni az egyes ünnepek helyes értelmezését. Beszélni kell a közösségi és egyéni ünneplésről.
Tanulói tevékenységek	Egyéni, vagy csoportfeladatként egy-egy ünnepet elemezzenek a gyerekek. A bibliai alapoktól a jelen nem mindig biblikus szokásáig. Adjanak tanácsokat a helyes ünnepléshez.
Kapcsolódások	Egy közelmúltbeli ünnep-emlék közös feldolgozása.
9. témakör:	**A családom, illetve az én helyem a gyülekezetben / egyházban**
Óraszám:	**3 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Isten nemzedékről nemzedékre történő elhívása a szülők, nagyszülők közvetítésével jut el hozzánk. Örökségünk a hitünk és a vallásunk. Ennek a szent örökségnek a hálás elfogadására, vállalására neveljük és segítjük a gyerekeket.
Tartalom	1. A gyülekezet, mint Isten családja Bibliaolvasás: Lukács 17, 11 – 19. 2. A nagyobb közösség (gyülekezet) támogatása a kisebbnek (családnak) Bibliaolvasás: Máté 21 – 26-ból 3. A család és minden tagja szolgálata a gyülekezetben. Bibliaolvasás: János 20.
A tartalom kulcselemei	A gyülekezet szeretetközösség, Isten szeretete uralja. A személyes hit is szeretetközösség a Szentlélek által. Család és gyülekezet így kapcsolódik egymáshoz. Ez a kapcsolat a nagyobb közösség segítségét és kisebb közösség lehetőségeit és szolgálatát biztosítja.
Tanulói tevékenységek	Beszélgetésben keressük meg a helyünket a gyülekezet életében. Olyan kétoldalú kapcsolatot keressünk, ami református keresztyénségünket valódi tartalommal tölti meg.
Kapcsolódások	A hittanóra mint híd a család és a gyülekezet keresztyén nevelése között.
10. témakör:	**A személyes reformátusság**
Óraszám:	**3 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A hit és a belőle táplálkozó élet személyességét kell elmélyíteni. Nem szokások, tradíciók sodornak, hanem az újjáteremtés ereje. A kompetencia csoportok együtt vannak ebben az állapotban: a bizalom , Isten megszólításának megértése és az Ő dicsőségére élés képessége.
Tartalom	1. Reformátusságunk Isten személyre szóló ajándéka. Bibliaolvasás: Máté 22, 1 – 14. 2. Az „anyaszentegyház” jelentősége. Bibliaolvasás: Máté25, 13 – 30. 3. A református kegyesség (közösségi és egyéni egyensúlya) Bibliaolvasás: János 15, 1 – 8.

A tartalom kulcs-elemei	Istennek úgy tetszett, hogy református voltunkban készítette el számunkra az Ő üdvözítő szeretete megismerését. Református egyházunkban ad lehetőséget a hívő életre, a hitben való növekedésre. Az igével élő, imádkozó, szeretetet gyakorló, ha kell áldozatot is vállalni tudó, Isten dicsőségére történő élet a református ember egyéni kegyessége.
Tanulói tevékenysé-gek	Vizsgáljuk meg általában és egyénileg, hogy fel lehet-e ismerni az életfolytatá-sunkból református voltunkat.
Kapcsolódások	Személyünk és életünk a kapcsolópont.
11. témakör:	**Kapcsolat a többi felekezettel**
Óraszám:	**1 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcs-kompetenciák	Fejlesztjük a többi felekezetről való ismereteinket. Kialakítjuk a testvéri véleke-dést és magatartási elveket. Ha kompetenciákról akarunk beszélni, akkor beszéljünk Isten minden ember számára elkészített üdvössége megértéséről és elfogadásáról.
Tartalom	1. Kapcsolat a többi keresztyén felekezettel Bibliaolvasás: Apostolok Cselekedetei 10, 1 - 48.
A tartalom kulcs-elemei	Tisztázzuk a különbséget keresztyén felekezet és szekta, természeti vallások, té-velygések között. Akik Jézus Krisztust Isten Fiának, Megváltónak elfogadják, azok Krisztusban testvéreink (EVT). Fontos a saját hitvallásunkban erősen állni, másokat szeretetben elfogadni.
Tanulói tevékenysé-gek	Közös értékelésben megvizsgálni a környezetünkből ismert felekezeteket. Meg-keresni és kiemelni az összekötő pontot, Jézus Krisztust.
Kapcsolódások	Egy ökumenikus esemény, például imahét, esküvő, stb.

A továbbhaladás feltételei

A továbbhaladás feltétele azt a minimumot jelenti, amit az évfolyamot végig tanuló gyerek az anyagból megbízhatóan elsajátított és életkorának megfelelően használni tud. Tudatában kell len-nünk annak, hogy ezt csak az ismeretek területén tudjuk pontosan mérni. A lelki, hitbeli előreha-ladást figyelemmel kell kísérnünk, de ennek dolgait rá kell hagynunk a szíveket vizsgáló Istenre.

A következőkben meghatározzuk az optimum és a minimum követelményt az ötödik év végén:

<u>Az optimum követelmény:</u>

Az alábbi leckéket legfeljebb minimális hittanoktatói rávezetéssel az életkornak megfelelően el kell tudni mondani

- a református templom jellegzetességeit
- a Biblia és Énekeskönyv használatának tudnivalóit
- a református gyülekezet felépítését és életét
- a magyar református egyház általános szervezeti felépítését, szolgálatait
- az egyházi év rendjét, az ünnepeket jelentésükkel
- a gyülekezetben gyakorolt egyéni és közösségi kegyességét, életét
- amit ökumenikus kapcsolataink jelentenek

Értenie kell a következő fogalmakat:

- úrasztala, szószék,
- kánon, Ó és Új Testámentum
- gyülekezet / egyházközség, presbitérium, gondnok, lelkipásztor, választás

- egyházmegye, egyházkerület, zsinat
- gyülekezeti alkalmak neve
- egyházi év
- kegyesség
- felekezetek, ökumené

A csoporttal, vagy a hittanoktatóval való együtt éneklés szintjén tudni kell a Függelékben az évfolyam számára megadott énekeket az ott megjelölt követelmény szerint.

Ha voltak aranymondások, akkor azoknak legalább 60% - át el kell tudni mondani a hittanoktató elkezdő segítésével.

A minimum követelmény:

Az optimum követelményként felsorolt anyagnak legalább az 50 % -át kell tudni a minimum követelmény teljesítéséhez.

Kiegészítő melléklet
az 5. évfolyam anyagához a heti két órában végzett hitoktatáshoz

Az alább következő témák feldolgozásában a heti egy órában történő oktatásnál leírtakat kell követni.

1. témakör	**A református nevezet**
Óraszám:	**1 óra**
Tartalom	1. Más néven nevezett kálvinista egyházak a világban
2. témakör	**A református templom kívülről és belülről (berendezése)**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1. Hasonlítsuk össze a templomunkat más felekezet templomával 2. Ismerjük meg a saját templomunk történetét
3. témakör	**Könyveink, amelyeket rendszeresen használunk (Biblia, Énekeskönyv)**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1. Mutassunk be bibliafordításokat, nevezetes kiadásokat 2. Kapjon teret a közös éneklés, valamint ismertessünk meg más énekeskönyveket, amelyeket a református gyülekezetek használnak
4. témakör	**Hogyan működik a gyülekezet (tagok, presbitérium, gondnok, lelkipásztor)**
Óraszám:	**3 óra**
Tartalom	1. Ismertessük a saját gyülekezetünk történetét, nevezetes eseményeit 2. Ismertessünk a közelmúltból választásokat, presbiteri határozatokat 3. Vessük egybe a gyülekezet bibliában olvasható feladatait a magunk gyülekezete működésével
5. témakör	**A magyar református egyház felépítése**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1. Érintkezési pontok gyülekezetünk és a nagyobb egységek között 2. Tájékozódjunk térképen az ország megyéiről, kerületeiről
6. témakör	**Egyházunk „missziói”**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1. A Központ munkájának megismerése egy feladatkör részletezésével 2. Hívjunk vendéget, aki valamelyik misszióban dolgozott
7. témakör	**A gyülekezet életének alkalmai és eseményei**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1. Az alkalmak tárgyalása két részre bontva 2. Beszéljünk a személyes lelkigondozás lehetőségéről és alkalmairól
8. témakör	**Egyházi év, ünnepek, ünneplés**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1. Az egyházi év tárgyalása két részben 2. Az egyházi ünnepeket és a személyes, illetve családi ünnepeket két részben (Tartalmi és formai elemzéssel)

9. témakör	**A családom, illetve az én helyem a gyülekezetben / egyházban**
Óraszám:	**3 óra**
Tartalom	1. A családi életre nevelés számára alap modell Isten családja 2. A gyülekezet „támogatása" például a hitbeli nevelés, tanítás dolgában 3. Keressünk konkrét, személyes szolgálati lehetőségeket
10. témakör	**A személyes reformátusság**
Óraszám:	**3 óra**
Tartalom	1. Hogyan illesztem be az értékrendembe a reformátusságomat? 2. Beszéljünk az anyaszentegyházzal szembeni gyermeki kötelességekről 3. A közösségi és egyéni kegyesség anyaga két részre bontva
11. témakör	**Kapcsolat a többi felekezettel**
Óraszám:	**1 óra**
Tartalom	1. A kapcsolatról szóló anyag két részre bontva. Rövid ismertetést adjunk, azután szóljunk az elválasztó és az összekötő dolgokról

Az optimum követelmény kiegészítése:

Az alábbi témákról legfeljebb minimális hittanoktatói rávezetéssel az életkornak megfelelően el kell tudni mondani a lényeget

- a presbiteriánus egyházakról
- vázlatosan a saját templom történetéről
- egy – két nevezetes bibliafordításról
- vázlatosan a saját gyülekezet történetéről
- hány egyházkerület van Magyarországon és mi a nevük
- a Református Missziói Központról

Értenie kell a következő fogalmakat:

- presbiteriánus
- presbiteri határozat
- Református Missziói Központ
- lelkigondozás
- egyéni és gyülekezeti kegyesség

Alternatív javaslat az 5. évre arra az esetre, ha a becsatlakozások és a konfirmációi előkészítés szükségessé tenné

Tematikus bibliaismereti összefoglalás (közös szintre hozás) az üdvtörténetet követve:

1. témakör	**Teremtés**
Óraszám:	**2 / 4 óra**
Tartalom	1. A világ teremtése (Minden kezdete) 2. Az ember teremtése (Istenképűségünk) 3. A gondviselés
2. témakör	**A bűn**
Óraszám:	**1 / 2 óra**
Tartalom	1. A bűneset (Elszakadás) 2. Büntetés - ígéret
3. témakör	**Első lépés az ígéret teljesítésében**
Óraszám:	**2 / 4 óra**
Tartalom	1. Ábrahám – szövetség egy emberrel 2. Szövetség egy családdal (Jákób, József)
4. témakör	**Szabadító szövetség**
Óraszám:	**2 / 4 óra**
Tartalom	1. Exodus 2. Dekalogus
5. témakör	**Teljesedő ígéretek**
Óraszám:	**2 / 4 óra**
Tartalom	1. Honfoglalás 2. Bírák kora: ismétlődő beteljesedések (szabadítások)
6. témakör	**Hűtlenség – büntetés**
Óraszám:	**2 / 4 óra**
Tartalom	1. Királyság - kettészakadt ország 2. Babiloni fogság
7. témakör	**Isten hű marad**
Óraszám:	**2 / 4 óra**
Tartalom	1. Próféták szolgálata, üzenete 2. Hazatérés a fogságból
8. témakör	**Az új szövetség előkészítése**
Óraszám:	**2 / 4 óra**
Tartalom	1. Messiási próféciák 2. Keresztelő János küldetése
9. témakör	**Az idők teljessége - az Ige testté lett**
Óraszám:	**1 / 2 óra**
Tartalom	1. Jézus belépése a világba

10. témakör	**Ő a megígért Szabadító**
Óraszám:	**3 / 6 óra**
Tartalom	1. Hatalmát hirdetik csodái, gyógyításai 2. Igehirdetése tökéletes kijelentés 3. Megdicsőülése
11. témakör	**A megváltás műve**
Óraszám:	**2 / 4 óra**
Tartalom	1. Virágvasárnaptól az utolsó vacsoráig 2. Passió 3. Feltámadás, megjelenések 4. Mennybemenetel - mennyei „szentek szentje”
12. témakör	**A Szentlélek kitöltetése (Pünkösd)**
Óraszám:	**2 / 4 óra**
Tartalom	1. A megváltás „érvényesül” 2. Az új szövetség népe
13. témakör	**Hazaérkezésünkről**
Óraszám:	**2 / 4 óra**
Tartalom	2. A Jelenések könyve

6. évfolyam

Célok és feladatok

A hatodik évfolyam fontos feladata, hogy bemutassa azt az utat, amelyet a keresztyénség Péter pünkösdi prédikációjától napjainkig megtett. Célunk, hogy meglássák és megértsék a tanítványaink Isten vezetését és gondviselését, amivel az övéit a történelem eseményei között megtartotta és megáldotta.

Mivel ebben az életkorban a történelem, az idő, az események összefüggése nem nagyon érthető a gyerekeink számára., egy-egy jeles személyiség, esemény , történet laza láncolata az egyháztörténet tanítása. Az érdekes elbeszélések megfelelnek az életkornak, nem kívánnak fejlettségüket meghaladó szellemi tevékenységet a gyerekektől, emellett azonban önkéntelenül is összekapcsolódnak bizonyos dolgok a tanítványainkban.

Feladatunk, hogy a „történetre" érzékeny korosztálynak történeteket adjunk és némi magyarázattal szolgáljunk a jelen egyházi helyzetre, ennek a kialakulására, egyben pedig felkeltsük az érdeklődését a később esetleg következő egyháztörténeti tanulmányai iránt.

A tanulók értékelése

Ennél az évfolyamnál az értékelésben fontos szerepet kapnak az adatok. Nem az összefüggések, hanem csupán az adatok.

Így tehát bizonyos értelemben könnyebbül az értékelés feladata. Ugyanakkor nehezíti a dolgot, hogy a tanulás során már valamilyen értékelést is kapnak a gyerekek, tehát nehezebb mérni a szimpátiájukat, egyetértésüket. A keresztyén, azon belül református keresztyén, sőt magyar református keresztyén múltunkat jelző események, személyek valamilyen kapcsolatot kell építsenek a tanítványainkkal. Ezt fejlesztési feladatul tűzzük magunk elé, éppen ezért valamilyen módon értékelnünk is kell.

A hatodik év tantervének összefoglalása:

A keresztyénség, benne a magyar reformátusság útja máig

Hogyan születtek a keresztyén gyülekezetek?
Az üldözések kora
A romlás kezdete: államegyház
Mit hiszünk valójában?
Kelet és nyugat másképpen keresztyén
A pápa és a császár hatalmi harca
A reformáció eseménysora
A magyarság és a keresztyénség a reformáció előtt
Arcok és képek a Magyarországon történő reformációból
Támad a római katolikus egyház
Mi volt a keresztyénség helyzete 2 – 300 évvel ezelőtt?
Magyar Református Egyházunk az I. világháború után
A II. világháború utáni helyzetünkről
Egyházunk mai helyzete

A képességek fejlesztése

Idézzük fel amit kulcskompetenciákról szólva megállapítottunk a hittanoktatás vonatkozásában. Fejlesztési feladatainkat pontosan meghatározza a három terület.

Fel kell építenünk a tanítványainkban azt a bizalmat, ami a történelmi változások között is reménységet ad, mert Isten megőrizte és meg is fogja őrizni az egyházat. Éppen a reformáció mutatja, hogy még a saját hibái ellenében is!

Az egyháztörténet eseményei, szereplői állandóan példaként lehetnek előttünk, tehát megismerésük hasznunkra, erősítésünkre szolgál. Ezt az erőt építgessük a gyerekekben az egyháztörténeti tanulással.

Megismerve hitvalló eleinket, nemes büszkeség tölthet el bennünket, mert sokan és sokszor váltak a hit hőseivé. Egyben hálásak lehetünk a példájukért és igyekezhetünk a nyomukba lépni.

Témakörök, tartalmak

1. témakör	**Hogyan születtek a keresztyén gyülekezetek?**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A mai ember is ugyanúgy más világnak, más erőtérnek érzi Jézus közösségét, a gyülekezetet. Feladatunk, hogy a tanítványaink a gyülekezet közösségét tartsák a sajátjuknak és ragaszkodjanak hozzá.
Tartalom	1. Az első keresztyén gyülekezet: Ap. Csel. 2, 41 – 47; 4, 32 – 37. Bibliaolvasás: I. Mózes 30, 22 – 27. 2. Rendkívüli események Lisztrában: Ap. Csel. 14. Bibliaolvasás: I. Mózes 31.
A tartalom kulcselemei	Egy zaklatott, ellentétekkel szabdalt emberi világban megjelenik a szeretet közössége. Ráadásul nem az emberi, hanem az isteni szeretet által létrehozott közösség. Ez a keresztyén gyülekezet. Jézus Krisztus hatalma a maga teljes valóságába ott áll az Őt nem ismerő emberek előtt. Elsöprő erővel ragadja meg őket! Aztán a felszínes csoda – hit könnyen gyilkos indulattá válik. Nem a csodák, hanem a Lélek megújító ereje tesz Krisztus követőjévé.
Tanulói tevékenységek	Tevékenységnek a közös feldolgozást, elemzést ajánljuk. Ezzel lehet a lényeget együtt megkeresni, megtalálni úgy, hogy minden tanítványunk a magáénak érzi a felfedezést.
Kapcsolódások	Gyülekezet ott, gyülekezet itt, ahol, amiben élünk. Kis odafigyeléssel adódnak a kapcsolódások.
2. témakör	**Az üldözések kora**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Egyértelműen a minden körülmények között megálló hűségre nevelünk ezekkel az anyagokkal. Különösen a korábban tagadó Péteren látható a változás. Éppen ővele mutatható meg az is, hogy Isten nem hagyja magára a tanúit. Érettük akár csodát is tesz.
Tartalom	1. Péter börtönben és csodával szabadul: Ap. Csel. 12, 1 – 19. Bibliaolvasás: I. Mózes 37, 39 – 41. 2. „És köntösömre sorsot vetettek” – regényrészlet az üldözésről Bibliaolvasás: I. Mózes 42.
A tartalom kulcselemei	Péter áldozatul esne az Isten ellen támadó hitetlen hatalomnak, de még feladatai vannak, az ő ideje még nem jött el. Isten tehát közbelép, Péter megérti és más helyre távozik. Az üldözés közben valami magasztos hűséget megélő keresztyének bemutatására alkalmas részletet válasszunk.

Tanulói tevékenységek	Egyre inkább a kutatás, feldolgozás, megbeszélés felé terelődnek a tanulói tevékenységek. Ennek természetes oka, hogy intellektuálisan alkalmasak erre a gyerekek és az egyházi élet is hasonló.
Kapcsolódások	A nem távoli múlt kínál sok tanulsággal járó kapcsolódást: hitüket, egyházukat karrierért, vagy félelemből elhagyó embertársainkkal.
3. témakör	**A romlás kezdete: államegyház**
Óraszám:	**1 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Segítséget kell adnunk a ránk bízott gyerekeknek abban, hogy lássák a dolgok összefüggéseit és lássák, hogy vannak össze nem keverhető dolgai az életünknek, hitünknek. Tiszta gondolkozásra, életvezetésre neveljük őket.
Tartalom	1. Mit tett Nagy Konstantin és Nagy Theodosius? Bibliaolvasás: I. Mózes 50.
A tartalom kulcselemei	Az emberi „segítség" nem lépheti túl az Istentől kapott határait. Konstantin megtiltja az üldözést -- neveltetése, politikai-katonai meggondolásai eszköz voltak Isten kezében a keresztyének megmentésére. Theodosius összekeveri az állami-hatalmi dolgokkal a hit dolgait. Láthatjuk, hogy mi lett belőle!
Tanulói tevékenységek	Egyéni, vagy csoportos feladatként dolgozzanak fel a tanítványaink forrásokat, szemelvényeket, akár valamilyen egyháztörténeti könyvből. Ezt a munkájukat terjesszék a teljes csoport elé.
Kapcsolódások	Együtt és egyszerre vagyunk Jézus Krisztus testének tagjai és emberi közösségeink része. Vannak-e határok, és ha igen, akkor miért és hol?
4. témakör	**Mit hiszünk valójában? (Krisztologiai viták)**
Óraszám:	**1 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A keresztyén hit több, mint valami ösztönös hiedelem. A Kálvin által hangoztatott istenismeret Istennek szívvel és ésszel való megismerését jelenti. Ebben az istenismeretben fejlesztjük a gyerekeket a krisztológiai viták megismertetésével.
Tartalom	1. Kicsoda Jézus Krisztus? (niceia és kalcedoni zsinat) Bibliaolvasás: II. Mózes 2.
A tartalom kulcselemei	A keresztyénség első évtizedeiben, évszázadaiban az volt a fontos kérdés, hogy „teljes szívvel hiszel", illetve „hiszem, hogy Jézus Krisztus az Isten Fia" (Ap. Csel. 8, 37.). Jézus Krisztusról többet és pontosabban akartak tudni az idők múlásával, mert ráéreztek az Ő személyének a szinte emberileg felfoghatatlan gazdagságára.
Tanulói tevékenységek	Adott a „Hitvallásaink" c. könyvben a zsinatok ismertetése. Egyéni, vagy csoportos órai feldolgozással ismerjük meg a zsinatokat (Javasolt a niceai és kalcedoni zsinat)
Kapcsolódások	Meg tudom – e mondani, hogy kicsoda Jézus Krisztus? Törekednem kell arra, hogy valódi választ tudjak adni erre a kérdésre. Hozzátéve, hogy a válaszom egyben hitvallás is legyen!!
5. témakör	**Kelet és nyugat másképpen keresztyén**
Óraszám:	**1 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Természetes, hogy abban az egyházi közegben érezzük otthon magunkat, amelyikben felnőttünk. Mit kezdjünk a más szokást gyakorló keresztyén testvéreinkkel? Kulcskompetencia területeinken mindig Isten akarata a döntő. Ennek az érvényesülésére irányuljon a nevelésünk, tanításunk.
Tartalom	1. A konstantinápolyi bulla – égetés (1054) Bibliaolvasás: II. Mózes 3.

A tartalom kulcs-elemei	Az államegyházi helyzet miatt fontos kérdéssé lett az egyház számára a hatalom. Ráadásul nem a társadalomban csupán, hanem a keresztyén egyház rendjén belül. Hagyományok, egyházi szokások különbsége, politikai-hatalmi helyzet változása és nem utolsó sorban az emberi gyarlóság töréshez vezetett.
Tanulói tevékenységek	Közös munkával kutassuk fel azokat a földrajzi, történelmi okokat, amelyek előidézték a kelet és nyugat fejlődése közötti eltérést. Ezután igyekezzünk megérteni az egyház belső helyzetét, illetve az egyházszakadást.
Kapcsolódások	Ma szinte napi téma a keresztyének egységtörekvése, az ökumené. Jobban értjük és értékeljük, ha a szakadást jól megértjük.
6. témakör	**A pápa és a császár hatalmi harca**
Óraszám:	**1 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Arra a nehéz feladatra kell vállalkoznunk, hogy reális képet rajzolunk a keresztyén egyházról, amelyben a tévedéseket, hibákat, sőt bűnöket is megismertetjük a tanítványainkkal. A középkori egyházról tanulva erre bőven van alkalmunk. Semmiképpen ne felejtsük el, hogy mindezek mellett és ellenére Isten felhasználta az egyházat a megváltás hirdetésére!
Tartalom	1. VII. Gerely és IV. Henrik harca (investitura harc) Bibliaolvasás: II. Mózes 12.
A tartalom kulcs-elemei	A Clunyból induló reform megerősítette a pápai hatalmat. Az egyház szabadulni akart a világiak uralma alól. Az investitura – harc kibontakozása VII. Gergely alatt. IV. Henrik támadólag lépett fel, válaszul kiközösíti a pápa. 1077: Canossa, utána pedig Henrik császár kerekedik fölül.
Tanulói tevékenységek	Az anyag megismerésében, feldolgozásában egyre több együttműködésre van lehetőségünk a tanítványainkkal. Akár előre kiadott szemelvények ismertetése, akár az órai munkában csoportosan, vagy egyénileg feldolgozott anyagrészek felhasználása lehet a gyerekek önálló tevékenysége.
Kapcsolódások	A mai egyházi helyzetre az állam és az egyház szétválasztása jellemző. Ez sok hibával és nehézséggel működik. Egy összehasonlítás lehetséges.
7. témakör	**Reformáció – előkészítéstől a kiteljesedésig**
Óraszám:	**4 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Fejlesztési feladatainkat, gyerekeink kompetens keresztyénségének alakítását két fókusz köré rendezzük. Az ebben a témakörben előkerülő jeles egyháztörténeti személyiségek a Szentlélektől kaptak világosságot egy meglehetősen sötét korszakban. A Lélek munkáját, ennek jelentőségét nem lehet eléggé hangsúlyozni! A másik meghatározó pont, hogy Isten a sötétségből fényre vezeti egyházát. Ezt kegyelme cselekszi, minden érdemünk nélkül (Post tenebras lux).
Tartalom	1. Wyclifről vagy Huszról egy történet Bibliaolvasás: II. Mózes 16 – 17-ből. 2. Luther Wartburg várában Bibliaolvasás: II. Mózes 19 – 20. 3. Zwingli, a katona pap Bibliaolvasás: Józsué 3 – 6-ból. 4. Kálvint Genfben marasztja Farel Bibliaolvasás: Lukács 1, 26 – 56.

A tartalom kulcs-elemei	Wyclif biblikus gondolkozását kell megmutatni. Törekvése, hogy Isten igéjét fölébe emelje egyházi és világi hatalomnak. Husz Wyclif követője. Biblikus tanítása, a búcsúcédulák elleni fellépése miatt száműzik. A konstanzi zsinat elítéli, megégetik (Zsigmond király hiába ad oltalomlevelet). Lutherről rövid életrajzi adatokat, aztán a Róma 1, 17. hatását, majd a 95 tétel rövid ismertetését kell adjuk. A lutheri reformáció útját is vázoljuk. Zwingli életútját meghatározza Isten szolgálata. Katolikus papként biblikus magatartású. Megismeri Luther tanításait. Következetesen alakítja az egyházi gyakorlatot a Bibliához. Később szembefordul Lutherrel. Figyelmet érdemel 67 tétele és a „Kommentár". Kálvinnál is életrajzi összefoglalást, Genfben való működését, tanításának sarkalatos tételeit ismertessük, megemlítve tudományos munkálkodását (műveit). Mindhárom reformátornál fontos, hogy életük és az evangéliumért való szolgálatuk izgalmas és diadalmas harcát mutassuk meg.
Tanulói tevékenységek	Képek, térképek, szemelvények segítségével tegyük érthetőbbé és kézzelfoghatóvá a személyeket, a történéseket. Ezeknek az eszközöknek a használata adja a tevékenységet.
Kapcsolódások	Mi a kálvini reformáció követői vagyunk. Ez a kapcsolódásunk!
8. témakör	**A magyarság és a keresztyénség a reformáció előtt**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A magyar keresztyénség gyökereit keresve tegyük egyértelművé, hogy sokat kapott a magyarság a keresztyénségtől és sokat kaphat ma is, népként is, egyes emberként is.
Tartalom	1. Honfoglalás előtti kapcsolatok a keresztyénséggel Bibliaolvasás: Lukács 2,40 – 56. 2. Kirándulás gondolatban Pannonhalmára, vagy Tihanyba Bibliaolvasás: Lukács 5, 1 – 11.
A tartalom kulcs-elemei	Néhány régészeti lelet bemutatásával tegyük világossá, hogy valamilyen kapcsolat volt a magyarság és a keresztyénség között. Kövessük a honfoglalók valószínű útját és fedezzük fel, hogy magától értetődő a Bizánccal való kapcsolat. Illusztrációs anyag felhasználásával, vagy élménybeszámolóval mutassuk be a két apátság közül valamelyiket.
Tanulói tevékenységek	Az anyag természetéből következik, hogy szinte interaktív órákat tarthatunk, közösen szedve össze az ismereteket.
Kapcsolódások	Vannak élményeink az ezeréves magyar keresztyénséggel kapcsolatban. Beszéljünk ezekről.
9. témakör	**Arcok és képek a Magyarországon történő reformációból**
Óraszám:	**3 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Amit ezzel az anyaggal megmutathatunk és vonzóvá tehetünk, az Istentől kapott tálentumaink forgatása, népünk, egyházunk javára való buzgólkodás. Példaképek és nemes célok hiányában szenvedő korunkban fontos feladat!
Tartalom	1. Szegedi Kis István története Bibliaolvasás: Lukács 4, 16 – 30. 2. Huszár Gál működése, énekei Bibliaolvasás: Lukács 8, 41 – 42; 49 – 56. 3. Egy református kollégium bemutatása Bibliaolvasás: Márk 4, 36 – 41.

A tartalom kulcselemei	Szegedi Kis István és Huszár Gál élete, munkássága bemutatásához jó segítség Bottyán János „Hitünk hősei" c. könyve, illetve Dr Makra Sándor „A szolnoki bég vérdíja" c. könyve. Huszár Gál énekeiből többet is megtalálunk a Gyülekezeti Énekeskönyvben. Kollégiumaink évkönyvei és történelemkönyvek adnak segítséget a bemutatáshoz. Van miből választani.
Tanulói tevékenységek	A közös kutatás és feldolgozás szinte kínálja magát az ilyen jellegű anyagoknál.. Nagyszerű lehetőség az önálló munka tanári segítséggel
Kapcsolódások	Vagy egy ének, vagy a gyülekezetünk múltja, netán éppen az iskolánk története kínálja a kapcsolódást.
10. témakör	**Támad a római katolikus egyház (Ellenreformáció)**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Hitünkhöz, vallásunkhoz való hűségünk dolgában ad erőt és bátorságot azoknak a példája, akik szenvedtek, vagy harcoltak a hitükért. Kompetencia területeink között nem szerepel a harcos hitvalló, de a hűséges, az állhatatos benne van mindhárom területben.
Tartalom	1. Regényrészlet P. Mérimée „Szent Bertalan éjszakája" c. regényéből, vagy Moldova György „Negyven prédikátor" c. regényéből. Bibliaolvasás: Máté 26, 17 – 35. 2. Bocskai István személye és harca a vallásszabadságért Bibliaolvasás: János 18, 1 – 27.
A tartalom kulcselemei	A két javasolt regény bármelyikében találunk olyan részletet, amelyből a tanítványaink előtt világos lesz az ellenreformáció dühöngése. Nyilván néhány szóval be kell mutatnunk a regényt. Bocskai bemutatásához jól használható Bottyán János „Hitünk hősei" c. könyve. Vigyázzunk arra, hogy kellő hangsúly kapjon Bocskai bibliás kegyessége.
Tanulói tevékenységek	Interaktív módon lehet feldolgozni a fenti anyagokat. A tevékenységek körét kiterjeszthetjük arra, hogy valakinek meg kell szerezni a felhasznált könyveket.
Kapcsolódások	Sajátos kapcsolódás lehet a jelenhez, ha rámutatunk a felekezetközi harc megszűnésére.
11. témakör	**Milyen volt a keresztyénség helyzete kontinensünkön 2-300 évvel ezelőtt?**
Óraszám:	**1 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Kikerülhetetlen a hit és a tudomány kapcsolatának a vizsgálata. A felvilágosodás óta tartja magát az a vélemény, hogy ellentét van e kettő között. Nagyon fontos fejlesztési és kulcskompetenciát építő feladat a hit és tudomány természetes kapcsolatának megmutatás.
Tartalom	1. Mit hozott a felvilágosodás az egyháznak? Bibliaolvasás: Máté 13, 45 – 46.
A tartalom kulcselemei	Fogalmazzuk meg a felvilágosodás lényegét, akár Kant szavaival (Egyháztörténet 2. 25. oldal). Említsük meg a felvilágosodásnak a katolikus egyházra gyakorolt hatását. A protestáns egyházakra gyakorolt hatásból emeljük ki az orthodoxia elleni hatást, valamint a szekularizálódó társadalom, illetve politika „korszerűsítő" törekvéseit.
Tanulói tevékenységek	Sok szemelvényt lehet az anyag feldolgozásához használni. Ezeket akár egyénileg, akár kis csoportokban megismerhetik és megismertethetik a tanítványaink. Az összegzéseket közös munkával alakíthatjuk ki.
Kapcsolódások	Hit és tudás / tudomány kapcsolata aktuális kérdés ma is.

12. témakör	**Magyar Református Egyházunk az I. világháború után**
Óraszám:	**1 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Egyházunk egészének a látása, az összetartozás érzésének a természetessége irányába kell elmozdítsuk a gyerekeket. Itt szó sem lehet valami emberi „egyesítésről", mert Jézus Krisztusban, Őt református hitünkkel magyarul szolgálva mi már eredendően egyek vagyunk határoktól függetlenül.
Tartalom	1. Szétszakított ország -- szétszakított református egyház Bibliaolvasás: Lukács 18, 9 – 14.
A tartalom kulcselemei	A református egyháznak volt egy működő szervezete, közigazgatása, iskolarendszere, lelkészképzése, stb. Az ország szétszabdalásával egyházunk is csonkult. A térkép ezt szépen megmutatja. Meg kellett szervezniük önmagukat a leszakított egyházrészeknek. Sokszor politikai és emberi ellenhatások közepette. Létrejöttek a határon túli magyar református egyházak.
Tanulói tevékenységek	Szervezzünk élménybeszámolót a határon túli református testvérekkel történt találkozásról.
Kapcsolódások	Aktuális kapcsolódás a „generális konvent" témája.

13. témakör	**A II. világháború utáni helyzetünkről**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Ébresszünk tiszteletet a nehéz idők hitvallói iránt. Állítsuk őket példaképül a tanítványaink elé. Mutassunk rá arra a tényre, hogy az emberi dühöngés nem lehet erősebb Isten megtartó kegyelménél.
Tartalom	1. A kommunista rendszer programja: az egyházakat egy nemzedék alatt meg kell szüntetni! Bibliaolvasás: Ap. Csel 8, 26 – 40. 2. Ismerjünk meg egy hazug szerződést: az „Egyezmény"-t! Bibliaolvasás: Ap. Csel 16, 16 – 40.
A tartalom kulcselemei	A egyház tulajdonainak államosításáról, az egyházi élet akadályozásáról, az egyházhoz tartozás büntetéséről beszéljünk. Vigyázat! Ma nagyon sokan túlzó, propagandisztikus mesének tartják a tényeket! Az „Egyezmény" részleteit olvassuk el együtt, megfelelő kommentárral, azaz a tényekkel való szembesítéssel.
Tanulói tevékenységek	Minél több dokumentumot adjunk kézbe, hogy ne a hitoktató szava, hanem a saját tapasztalás alapján alkossanak képet a tanítványaink.
Kapcsolódások	Azzal kapcsolódjunk a korhoz, helyzethez, hogy keressük a mában a „gyümölcseit" annak a kornak.

14. témakör	**Egyházunk mai helyzete**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Egyik része a feladatunknak, hogy hálára neveljünk. Hálára mindazért, amelyet lehetőségként és feladatként újra megkapott az egyház. A másik része a feladatunknak, hogy szolgálatra neveljünk. A megnövekedett lehetőségek egyre több szolgálatra szánt életet igényelnek.
Tartalom	1. Újra vannak iskolák, intézmények, történik a misszió Bibliaolvasás: Kolosséi levél 1, 1 – 4, 18. 2. Keresik és megtalálják egymást a szétszakított magyar református egyházrészek (világtalálkozók, generális konvent, stb.) Bibliaolvasás: Jelenések 7, 9 – 17.

A tartalom kulcselemei	Vázoljuk az újraépülő egyházi életet. Mutassuk be az intézményeket, szolgálati ágakat. Ismertessük a testvérgyülekezetek, világtalálkozók, stb. örömét, megújító hatását.
Tanulói tevékenységek	Valaki, aki egyházi iskolába jár, számoljon be az iskolája életéről. Ha éppen egyházi iskolában tartjuk az órát, akkor fogalmazzuk meg, hogy milyen többletet jelent az egyházi iskola.
Kapcsolódások	Személyes élményeink adják a kapcsolódást.

A továbbhaladás feltételei

A továbbhaladás feltétele azt a minimumot jelenti, amit az évfolyamot végig tanuló gyerek az anyagból megbízhatóan elsajátított és életkorának megfelelően használni tud. Tudatában kell lennünk annak, hogy ezt csak az ismeretek területén tudjuk pontosan mérni. A lelki, hitbeli előrehaladást figyelemmel kell kísérnünk, de ennek dolgait rá kell hagynunk a szíveket vizsgáló Istenre.
A következőkben meghatározzuk az optimum és a minimum követelményt a hatodik év végén:

<u>Az optimum követelmény:</u>

Az alábbi leckéket legfeljebb minimális hittanoktatói rávezetéssel az életkornak megfelelően el kell tudni mondani

- Gyülekezet alapítás Lisztrában
- az üldözés kezdete: Péter börtönben
- Nagy Konstantin rendelete
- mit mondtak az egyetemes zsinatok Jézus Krisztusról
- mikor és hogyan volt az első egyházszakadás
- a legfontosabb tudnivalók Luther Mártonról
- ugyanez Zwingliről
- Kálvin János, a mi reformátorunk
- egy magyar reformátor bemutatása
- tudomány és hit kapcsolata
- szétszakított egyház az első világháború után
- az egyház üldözése a második világháború után
- a mai helyzet néhány jellemzője

Érteni kell a következő fogalmakat:

- keresztyén misszió
- államvallás
- „egylényegű" (hasonló)
- bulla
- pápa
- pátriarcha
- kiközösítés
- reformáció
- apátság
- kollégium
- ellenreformáció
- protestáns orthodoxia
- kommunista egyházüldözés
- egyházunk missziói

A csoporttal, vagy a hittanoktatóval való együtt éneklés szintjén tudni kell a Függelékben az évfolyam számára megadott énekeket az ott megjelölt követelmény szerint.

Ha voltak aranymondások, akkor azoknak legalább 60% - át el kell tudni mondani a hittanoktató elkezdő segítésével.

A minimum követelmény:

Az optimum követelményként felsorolt anyagnak legalább az 50 % -át kell tudni a minimum követelmény teljesítéséhez.

Kiegészítő melléklet
a 6. évfolyam anyagához a heti két órában végzett hitoktatáshoz

Az alább következő témák feldolgozásában a heti egy órában történő oktatásnál leírtakat kell követni.

1. témakör	**Hogyan születtek a keresztyén gyülekezetek?**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1. A gyülekezetek tisztségviselőiről, feladatukról: Ap. Csel. 6. 2. Az apostoli zsinat: Ap. Csel. 15.
2. témakör	**Az üldözések kora**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1. Jakab kivégzése, indítékai, folytatása: Ap. Csel. 12 2. A megadott regényből több részlet, megbeszéléssel
3. témakör	**A romlás kezdete: államegyház**
Óraszám:	**1 óra**
Tartalom	1. Konstantin és Theodosius története két részre bontva
4. témakör	**Mit hiszünk valójában?**
Óraszám:	**1 óra**
Tartalom	1. A kérdés tárgyalását két részre bontva: először azt, hogy mit mondunk mi.
5. témakör	**Kelet és nyugat másképpen keresztyén**
Óraszám:	**1 óra**
Tartalom	1. Bevezetésként az eltérő fejlődés bemutatása
6. témakör	**A pápa és a császár hatalmi harca**
Óraszám:	**1 óra**
Tartalom	1. A római egyházban történő megújulás bemutatása
7. témakör	**Reformáció - előkészítéstől a kiteljesedésig**
Óraszám:	**4 óra**
Tartalom	1. Két részre bontva Wyclif és Husz anyagát (Husz magyar hatását is!) 2. A 95 tétel lényegének ismertetése 3. Zwingli reformációja vázolása 4. Genf megváltozása Kálvin hatására
8. témakör	**A magyarság és a keresztyénség a reformáció előtt**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1. I. István király egyházalapító munkája 2. Gellért püspök története
9. témakör	**Arcok és képek a Magyarországon történő reformációból**
Óraszám:	**3 óra**
Tartalom	1. Méliusz Juhász Péter története 2. Károli Gáspár története 3. Hogyan szerveződtek egyházzá a reformált gyülekezetek Magyarországon

10. témakör	**Támad a római katolikus egyház (Ellenreformáció)**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1. A két regényrészlet ketté bontva, tekintettel a magyar vonatkozásokra 2. Történetek Bethlen Gáborról
11. témakör	**Milyen volt a keresztyénség helyzete kontinensünkön 2-300 évvel ezelőtt?**
Óraszám:	**1 óra**
Tartalom	1. Ráday Pál története (Rákóczi valláspolitikája)
12. témakör	**Magyar Református Egyházunk az I. világháború után**
Óraszám:	**1 óra**
Tartalom	1. Két részre bontva: határainkon belül, határainkon túl
13. témakör	**A II. világháború utáni helyzetünkről**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1. Egy-két mártír bemutatása Dr. Pap Vilmos könyvéből 2. Történetek az ébredésről
14. témakör	**Egyházunk mai helyzete**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1. A gyülekezeti élet megújulásának lehetősége 2. Az elszakított egyháztestek bemutatása: Felvidék, Kárpátalja, Erdély és Partium, Délvidék, Burgenland

Az optimum követelmény kiegészítése:

Az alábbi témákról legfeljebb minimális hittanoktatói rávezetéssel az életkornak megfelelően el kell tudni mondani a lényeget

- a jeruzsálemi apostoli zsinatról
- Luther 95 tétele alap mondanivalójáról
- Gellért püspök történetéről
- Károli Gáspárról és a Biblia fordításáról
- Bethlen Gábor reformátusságáról
- az ébredésről

Értenie kell a következő fogalmakat:

- gyülekezeti tisztségviselő
- apostoli zsinat
- bibliafordítás
- egyházszervezet

7. évfolyam

Célok és feladatok

Az általános gyülekezeti gyakorlatban a hetedik és nyolcadik osztályban történik a konfirmációi előkészítés, illetve a konfirmáció. Amint azt már előbb jeleztük, a hitoktatási folyamatba be kell építenünk a konfirmációi oktatást. Egyébként a gyakorlat el is végezte már ezt, mert ezekben az években a legtöbb gyülekezetben a gyerekek nem a hittanórákra járnak, hanem a konfirmációi előkészítésre. Előfordul, hogy valaki nem konfirmál, de hittanra mégis jár. Például az egyházi iskolákban. Ezért a hetedik osztályban (és majd a nyolcadikban is!) olyan hittani (és erkölcstani) útravalót kell adnunk, ami a református keresztyén élet alapjait foglalja össze.

Célunk, hogy összefoglaljuk ebben az évben a hitünk legfontosabb kérdéseit. Célunk, hogy ezt ne elvont módon, hanem a gyakorlati életben felhasználható tartalommal és formában adjuk át a tanítványainknak. Azt is célul tűzzük magunk elé, hogy olyan eligazítást adjunk a hit kérdéseiben, amelyre később vissza lehet térni akár az élet különböző helyzeteiben, akár egy elmélyültebb tanulás során.

Feladatunk, hogy megkeressük és megtaláljuk azokat a pontokat, kérdéseket, amelyekkel az idő rövidsége ellenére (egy tanév) érinteni, összefoglalni tudunk elengedhetetlenül fontos tényeket. Akár a továbbgondolás felé mutatva utat. Feladatunk, hogy a mondanivalónkat úgy közelítsük és úgy fogalmazzuk meg, hogy a hetedikes gyerek értse és ha akarja, beépíthesse a gondolkozásába. Feladatunk az önálló gondolkozás segítése, sőt serkentése.

A tanulók értékelése

Az évfolyam anyaga kevesebb lexikális tanulnivalót tartalmaz és több önálló gondolkozásra, véleményalkotásra, sőt döntésre késztető anyagot. Az értékelésben természetesen figyelemmel kell lennünk a megtanulandó dolgokra, amelyek nélkül elfolyik a tanulás.

Nagy figyelmet kell szentelnünk annak, hogy mennyire tudnak azonosulni a tanultakkal a tanítványaink. A mértéket nem elég arra a szintre helyeznünk, amelyen valamiféle semlegességgel foglalkoznak a témákkal. Értékelésünk ki kell terjedjen bizonyos egyetértésnek, elfogadásnak a vizsgálatára. Vigyáznunk kell, hogy ez nem a gyereket értékeli, hanem a helyzetét, mert elfogadni, a magunkénak érezni a hit igazságait csak a Szentlélek segítségével tudjuk! A helyzet azonban fontos jelzés a szolgálatunk számára.

A hetedik év tantervének összefoglalása

Hit – tan, azaz mit hisz a magyar református ember

A hit fogalmáról és „történéséről”
Honnan tudjuk, hogy mit higgyünk
Fontos-e, érték-e a tiszta hit
Hogyan fogalmazták meg a hitüket az apostolok
Hogyan fogalmazták meg a hitüket az első századokban
Keresztyén hitünk legtömörebb összefoglalása: az Apostoli Hitvallás
Miért hisszük, amit hiszünk és miért nem hisszük, amit nem hiszünk
Vallási türelem és hitvallásos szilárdság
Tudomány és hit kapcsolatáról
A hit növekedése

A képességek fejlesztése

Az év anyagából következően itt különösen érvényesül, hogy nem kompetenciákról, képességekről, hanem kegyelmi ajándékokról kell beszélnünk. A hitben való világosodás, megértés, gyarapodás ügyében sok tennivalója van az oktatónak, de az eredményhez csak részben járul hozzá. Mégpedig a kisebb részben. Ha használni akarjuk a képességek fejlesztése fogalmát, akkor ezt úgy kell használnunk, hogy két részre bontjuk. Az egyik rész a mi szolgálatunk, amelyben teljes hűséggel kell eljárnunk. Azaz a tőlünk telhető legnagyobb igyekezettel tegyünk meg mindent, hogy a ránk bízott üzenetnek ne legyünk akadálya, hanem hiteles és érthető tolmácsolói.
A másik része a képességek fejlesztésének Isten kegyelmi tette.

Témakörök, tartalmak

1. témakör	**A hit fogalmáról és „történéséről" (Mit csinálok, amikor hiszek?)**
Óraszám:	**3 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A hit tudatos, pontos meghatározására kell segítenünk a tanítványainkat. Hiedelmek és negatív meghatározások az általánosak, tehát fontos ez a fejlesztés. Az ismeretek megszerzése után istenismeretben és önismeretben megszilárdulva kell eljutni a Szentlélek által ajándékozott igazi hit állapotára.
Tartalom	1. Járjunk utána, hogy ki hogyan érti a „hiszek", „elhiszem" fogalmat Bibliaolvasás: Bírák 6 – 7-ből 2. Mit jelent az, ha valaki Istenről és az Ő dolgairól mondja, hogy „hiszem"? Vannak-e élményeink, tapasztalataink ezzel kapcsolatban? Bibliaolvasás: I. Sámuel 3. 3. Mit „csinálok", mi történik bennem, amikor hiszek? Lehet-e „akaratból" hinni? Ha kell valami más is, akkor mi az? Bibliaolvasás: I. Sámuel 8 – 10-ből
A tartalom kulcselemei	A keresztyén hit kapcsolat Jézus Krisztussal. Mindhárom anyagrészben erről a kapcsolatban megvalósuló Istenhez tartozásról van szó. A mindennapi beszédben a hitnek antropocentrikus felhangja van: az én ítéletem szerint valami hihető. A harmadik órán kell tisztázni a keresztyén hit ajándék voltát. Miközben a Szentháromság Isten munkáját megvilágítjuk, nem tesszük kisebbé az ember részét a hitben.
Tanulói tevékenységek	Olyan dolgokról van szó, amiket belül hordoz az ember és a szavaival tud kifejezni. Ezért a tevékenységek a beszélgetés, megvitatás lehetnek. Fontos azonban, hogy valamilyen nyugvópontra jussanak ezek a megbeszélések.
Kapcsolódások	Természetes az a mondat, hogy „én hiszek", vagy az, hogy „én nem hiszek".
2. témakör	**Honnan tudjuk, hogy mit higgyünk? (Szentírás, hitvallásos örökség)**
Óraszám:	**3 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A keresztyén embernek tisztán kell látnia, hogy nem valami esetlegesség sodorta a keresztyének közösségébe. Nem véletlenül kapta a Bibliát. Tudatos döntés, mégpedig Isten megszólító igéjére adott válasz a hite. Ebből következően személyes tapasztalat a reformátori „sola scriptura" elv.

Tartalom	1. Az emberben élő hit-vágyat sok dolog csábítja. Nekünk keresztyéneknek a Szentírás adja a hit alapját Bibliaolvasás: Zsoltárok 23, 1 – 6. 2. Miért higgyünk a Bibliának? Megbízhatóbb a Biblia, mint más vallási könyvek? Bibliaolvasás: I. Sámuel 17. 3. Mit jelent az előttünk járó nemzedékek hittapasztalata, hitvallásos örökségünk? Bibliaolvasás: II. Sámuel 5 – 7-ből
A tartalom kulcselemei	A vallási sokszínűség mindig csábította az ember. Ma a postmodern liberalizmus adja a karakterét ennek a csábításnak. Élesen el kell határolódnunk ettől! Nem támadólag, hanem önvédelemből. Istennek semmi köze a kitalált istenekhez! A Biblia megbízhatóságát nem fog sikerülni „tudományosan" bizonyítani, mert a tudomány mindig immanens, Isten pedig transcendens. A tanúk teszik hitelessé megtörtént életükkel Isten megszólító kijelentését. Ezért jelent rengeteget a hitvallásos örökség. Az ígéretek és megvalósulásuk megfogalmazása ez.
Tanulói tevékenységek	Mivel ebben az anyagban tulajdonképpen a Szentírás és más vallási könyvek, tanítások „vitájáról" van szó, hasznos lehet vitát rendeznünk. Az érveket képviselheti egy-egy gyerek, vagy egy-egy csoport, de szükség van egy olyan moderátorra (a hitoktató), aki úgy irányít, hogy mindenki előtt világossá váljon a Biblia mindenek feletti igazsága.
Kapcsolódások	Teljesen mindennapi a téma és a kérdés: igaza van-e a Bibliának – ez a kapcsolódás.
3. témakör	**Fontos-e a tiszta, igazi hit? (Gályarabok ragaszkodása–barkácsolt hitek ma)**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Ki kell alakítanunk a tanítványainkban azt a tiszta látást, amellyel különbséget tudnak tenni a Szentlélek Isten ajándéka és az emberi fantáziából, vágyálmokból, vagy félelmekből szövődött hiedelmek között.
Tartalom	1. Az örök életünkről van szó! Csak igaz keresztyén hittel nyerhető el. Bibliaolvasás: I. Királyok 3, 3 – 28. 2. Az összeválogatott hit-mozzanatok ma sokakat kielégítenek. Elrettentő példák vannak előttünk, amelyek egyben missziói felelősségünket is jelentik. Bibliaolvasás: I. Királyok 5 – 8-ból
A tartalom kulcselemei	A hit tiszta biblikussága a mai ember számára nem nagyon fontos. Ma nem lennének gályarabok, mert az igaz hit csupán valami luxus és nem örök élet és örök halál kérdése. Bármennyire félelmetes kimondani, idézni, Jézus állapítja meg, hogy „aki hisz, az üdvözül, aki pedig nem hisz, az elkárhozik". Az igaz hit kérdése nem melléktémája az életünknek. Nézzünk néhány tetszetős hiedelmet a környezetünkből. Például a felelősségünk enyhítésére sokan beépítik az úgy nevezett keresztyénségükbe a lélekvándorlást. Mások misztikus kapcsolatokat keresnek a szellemi világgal, és így akarnak önmegváltó eszközökre lelni. Egy kis gyűjtögetéssel számos „barkácsolt hitet" találunk. Nekünk képviselni kell az igazi hitet.
Tanulói tevékenységek	Az órát megelőzve végezzenek a tanítványaink közvélemény-kutatást a különböző hitnek mondott hiedelmekről. Az órán ezeket megbeszéljük.
Kapcsolódások	Az örök élet mindnyájunknak elkészíttetett - érintettek vagyunk!

4. témakör	**Hogyan fogalmazták meg a hitüket az apostolok? (Péter, Tamás, Pál)**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Fejlesztenünk lehet ezekkel az anyagokkal azt, hogy a Biblia hathatósabban gazdagítsa a személyes hitünket. Az apostolok hitvallása segít a saját hitvallásunk megfogalmazásában.
Tartalom	1. Péter és Tamás hitvallása: Máté 16, 13-17; János 20, 24-29. Bibliaolvasás: I. Királyok 17. 2. Pál hitvallása: I. Korintus 15. és I. Timótheus 3, 16. Bibliaolvasás: II. Királyok 18 – 19.
A tartalom kulcselemei	A bibliai szöveget meg kell ismerni és elemezni kell. Ebben az elemzésben fontos mozzanat, hogy mind Péter, mind Tamás a Szentlélek kitöltetése előtt mondják el hitvallásukat. Pál apostol hitvallása nyilván több helyen is megtalálható, gazdagabb formában és bővebb tartalommal, nekünk most ezekből a textusokból kell körvonalazni a páli hitvallást.
Tanulói tevékenységek	Szövegelemzést kell végezni. Többféle módszerrel kapcsolhatjuk be a csoport minden tagját. Vigyázzunk a végső konklúzióra!
Kapcsolódások	Az apostoloknak van hitvallásuk, ami arra irányítja a figyelmünket, hogy nekünk is legyen.

5. témakör	**Hogyan fogalmazták meg a hitüket az első századokban?**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Lépünk tovább az előző anyagcsoport indításával. Ahhoz, hogy nekünk is legyen hitvallásunk, össze kell gyűjtenünk a rendelkezésre álló hitvallásokat. Ezt tesszük most.
Tartalom	1. Szükséges lett időről időre újrafogalmazni a keresztyén hit tartalmát. Bibliaolvasás: Lukács 3, 1 – 18. 2. Az ú. n. egyetemes zsinatok és hitvallásaik. Bibliaolvasás: Máté 2.
A tartalom kulcselemei	A keresztyénség terjedése fontossá tette a hit tartalmának egyre pontosabb meghatározást, megértését. Ehhez a szükségszerűséghez jelentősen hozzájárultak a tévtanítások is. Nem újat, hanem pontosabbat kellett mondani a Szentháromság Isten művéről. Az úgy nevezett egyetemes zsinatokat ne évszámszerű adatként, hanem a hit kérdéseiben hozott döntései alapján ismertessük meg.
Tanulói tevékenységek	A „Hitvallásaink” c. kötetben megtaláljuk az egyeteme zsinatokat és hitvallásaikat. Ismerjük meg ezeknek a szövegeknek legalább részleteit.
Kapcsolódások	Folytassuk az előző témacsoportnál felvetett gondolatot: a mi személye hitvallásunkról van szó!

6. témakör	**Keresztyén hitünk legtömörebb összefoglalása: az Apostoli Hitvallás**
Óraszám:	**4 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Az önmagát Szentháromságnak kijelentő egy Isten megismerését, a benne való hitnek a megfogalmazását saját hitvallásként vállalni. Ennek a hitvallásnak érvényre jutását segíteni.

Tartalom	1. A Hitvallás szövegének története. Mit jelent a neve? Bibliaolvasás: Máté 9, 9 – 13. 2. Az Apostoli Hitvallás bevezetése és első része Bibliaolvasás: Máté 14, 22 – 33. 3. Az Apostoli Hitvallás második része Bibliaolvasás: Máté 8, 5 – 13. 4. Az Apostoli Hitvallás harmadik része Bibliaolvasás: János 5, 1 – 9.
A tartalom kulcselemei	Ismertessük az Apostoli Hitvallás „szöveg – előzményeit". Kialakulásának idejét. Magyarázzuk meg, hogy miért nevezzük apostolinak ezt a hitvallást. Az ismert módon haladjunk végig a Hitvallás három, illetve négy részén.
Tanulói tevékenységek	A Hitvallás szövege általában ismerős, sőt gyakorlatilag erre az évre már tudják a gyerekek az értelmezését is. Kérjünk egyéni értelmezést tőlük.
Kapcsolódások	A Hitvallás rendszeres szereplője református gyakorlatunknak.
7. témakör	**Miért hiszük, amit hiszünk, és miért nem hisszük, amit nem hiszünk?**
Óraszám:	**3 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Nem szoktuk emlegetni pedig kellene az apologiáról, hitvédelemről beszélnünk. Fejlesztésünk célja ebben az anyagrészben az, hogy hitük mellett érvelni tudó református keresztyéneket neveljünk.
Tartalom	1. El tudjuk-e mondani a hitünket? Készek vagyunk-e bibliai érvekkel alátámasztott hitvallásra? Bibliaolvasás: Lukács 22, 54 – 62. 2. Álláspontunk más keresztyén felekezetekkel kapcsolatban Bibliaolvasás: János 18, 28 – 19, 16. 3. Álláspontunk szekták és nem keresztyén vallások tanításával kapcsolatban. Bibliaolvasás: Lukács 10, 25- 37.
A tartalom kulcselemei	A hitünk megvallása fontos. Tanuljuk meg megindokolni a hitünket. Tudjuk az érvelésünkben felhasználni a Bibliát. Hitvallásos örökségünk is segít az érvelésben, de annak is idézhető igék adják az alapját. Amiben egyezünk más keresztyén felekezetekkel: Jézus Krisztus Isten Fia, Megváltó. Amiben nem egyezünk, azt a Szentírásra hivatkozva hárítjuk el. A szekták és a nem keresztyén vallások még ha említik is a Bibliát, önkényesen használják és így ellentétbe kerülnek a teljes Írással, amiről azt mondja az apostol, hogy Istentől ihletett.
Tanulói tevékenységek	Valamikor a reformáció századában gyakori volt a disputa, hitvita. Rendezzünk a tanítványainkkal „hitvitát".
Kapcsolódások	A saját tisztánlátásunk adja a kapcsolatot.
8. témakör	**Vallási türelem és hitvallásos szilárdság**
Óraszám:	**1 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A jézusi nyitottságra szeretnénk nevelni a gyerekeket. Vagyis azt kell fejleszteni bennük, hogy lássák Istennek mindenki számára készített üdvösségét és örüljenek annak, hogy emberi különbségeink ellenére megragadhatjuk ezt.
Tartalom	1. Reformátusságunk és ökumenikus nyitottságunk Bibliaolvasás: Máté 7, 24 – 27.
A tartalom kulcselemei	Az ökumené már általánosan ismert gyakorlatnak mondható. Egyik félreértése ennek a törekvésnek, hogy valamiféle általános egyházat várnak némelyek. A másik szeretettel való elfogadásához az kell, hogy én önmagam maradjak. Vagyis magyar reformátusságom igaz és tartalmas legyen. Az igazi ökumenében csak igazi evangélikusok, vagy római katolikusok, vagy bármilyen más keresztyének tudnak testvéri kapcsolatba lépni egymással.

Tanulói tevékenységek	Számoljanak be a gyerekek ökumenikus élményeikről. Próbálják értékelni ezeket. Próbálják meghatározni, hogy reformátusságuk erősödött-e ezáltal.
Kapcsolódások	Családban, iskolában más felekezetű társainkkal élünk együtt.
9. témakör	**A tudomány és a hit kapcsolatáról (Hívő tudósok példája)**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Különlegesen fontos fejlesztési és kulcskompetenciát építő feladatunk, hogy helyreállítsuk a normális viszonyt a tudás, tudomány valamint a keresztyén hit között. Az elmúlt fél évszázad után ez nagyon fontos.
Tartalom	1. Szembeállítható-e a hit és a tudomány? Bibliaolvasás: Márk 4, 26 – 29. 2. Hívő tudósok példája Bibliaolvasás: Ap. Csel. 7.
A tartalom kulcselemei	Általános vélekedés, hogy nehezen egyeztethető össze a tudomány és a keresztyén hit. Határozzuk meg mindkettőnek a helyét és a feladatát. Tegyük nyilvánvalóvá, hogy nemhogy ellentétben állnának egymással, hanem egymást segítő és kiegészítő módon segítenek Isten megismerésében és magasztalásában.
Tanulói tevékenységek	Kérjük meg a gyerekeket arra, hogy keressenek olyan tudósokat, akik hívő keresztyének és ezt adott esetben meg is vallják. Ismerjük meg ezeket az embereket.
Kapcsolódások	A gyerekek iskolába járnak és tanulnak. Sajnos gyakran kerül elő a hit és a tudomány szembeállításának hamis érvelése.
10. témakör	**A hit növekedése**
Óraszám:	**3 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A kulcskompetenciákat összefoglaló hármas meghatározás egy élő hitű, Isten dicsőségére élő, egyházában szolgáló ember képét körvonalazza. Ehhez az kell, hogy a hite erősödjön, növekedjen. Erről a növekedésről kell tájékoztatnunk.
Tartalom	1. A hit élő, tehát nem mozdulatlan (nem statikus). Isten növekedését adja. Bibliaolvasás: Ap. Csel. 9, 1 – 30. 2. Bibliai és környezetünkből vett példák a növekedésre Bibliaolvasás: Jakab 2, 14 – 26. 3. Vizsgáljuk meg a saját hitünk növekedését (esetleg elsorvadását?) Bibliaolvasás: I. Korinthus 3.
A tartalom kulcselemei	Már beszéltünk a hitről, ami egy kapcsolat Jézus Krisztussal. Most arról kell beszélnünk, hogy ez a kapcsolat életünk idejével haladva új és új élményeket, tapasztalásokat ajándékoz. A hitünk a mai élményeivel gazdagabb, mint tegnap volt és holnap kapott kegyelmi ajándékaink a mainál is gazdagabbá teszik a hitünket. Ha ez nincs, akkor a hitünk halott. Saját hitünk növekedését vizsgálva gyakorlati dolgokat keressünk. Ilyen dolgokra vezessük a tanítványainkat: A Biblia egyre fokozódó jelenléte az életünkben, a szorongás és bizalom arányának a megváltozása, szolgálatok szaporodása és a bennük nyert öröm növekedése, stb.
Tanulói tevékenységek	A hit növekedésére keresett bibliai példákat elemezzük. Ne csak elvi megállapításokra jussunk, hanem gyakorlati jeleit keressük a növekedésnek.
Kapcsolódások	Önvizsgálat tartásával kapcsolódjunk a jelenünkhöz.

A továbbhaladás feltételei

A továbbhaladás feltétele azt a minimumot jelenti, amit az évfolyamot végig tanuló gyerek az anyagból megbízhatóan elsajátított és életkorának megfelelően használni tud. Tudatában kell len-

nünk annak, hogy ezt csak az ismeretek területén tudjuk pontosan mérni. A lelki, hitbeli előrehaladást figyelemmel kell kísérnünk, de ennek dolgait rá kell hagynunk a szíveket vizsgáló Istenre. A következőkben meghatározzuk az optimum és a minimum követelményt a hetedik év végén:

Az optimum követelmény:

Az alábbi témákról legfeljebb minimális hittanoktatói rávezetéssel az életkornak megfelelően el kell tudni mondani a lényeget

- a hit fogalmáról
- miért hiszünk a Bibliának
- a hit és az örök élet összefüggéséről
- az apostolok hitvallásáról
- az egyetemes zsinatok hitvallásairól
- az Apostoli Hitvallásról
- a hitünk védelméről
- reformátusságunk és az ökumené kapcsolatáról
- a hit és a tudás kapcsolatáról
- a hit növekedéséről

Érteni kell a következő fogalmakat:

- keresztyén hit
- „egyedül a Szentírás" / sola scriptura
- hitvallásos örökség
- hitvallás, mint adott szöveg
- hitvallás, mint a hit megvallása
- egyetemes zsinat
- Apostoli Hitvallás
- hitvédelem
- vallási türelem
- ökumené
- növekedés a hitben

A csoporttal, vagy a hittanoktatóval való együtt éneklés szintjén tudni kell a Függelékben az évfolyam számára megadott énekeket az ott megjelölt követelmény szerint.

Ha voltak aranymondások, akkor azoknak legalább 60% - át el kell tudni mondani a hittanoktató elkezdő segítésével.

A minimum követelmény:

Az optimum követelményként felsorolt anyagnak legalább az 50 % -át kell tudni a minimum követelmény teljesítéséhez.

Kiegészítő melléklet
a 7. évfolyam anyagához a heti két órában végzett hitoktatáshoz

Az alább következő témák feldolgozásában a heti egy órában történő oktatásnál leírtakat kell követni.

1. témakör	**A hit fogalmáról és „történéséről" (Mit csinálok, amikor hiszek?)**
Óraszám:	**3 óra**
Tartalom	1 – 3. Valamennyi anyag két – két órán, megbeszéléssel
2. témakör	**Honnan tudjuk, hogy mit higgyünk? (Szentírás, hitvallásos örökség)**
Óraszám:	**3 óra**
Tartalom	1. Hová vezette a hit-vágy a természeti vallásokat? 2. Hogyan viselkedik a liberalizmus a hit-vággyal kapcsolatban? 3. A Biblia szövege útja: kéziratok bemutatása
3. témakör	**Fontos-e a tiszta, igaz hit? (Gályarabok ragaszkodása-barkácsolt hitek ma)**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1. Mindent megelőzően tisztázni: van örök életünk! 2. A „barkácsolt hit"-re néhány példát mutassunk be
4. témakör	**Hogyan fogalmazták meg a hitüket az apostolok? (Péter, Tamás, Pál)**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1 – 2. Mindkét anyag két részre bontva. Először a szöveg megértése, tartalmi elemzés
5. témakör	**Hogyan fogalmazták meg a hitüket az első századokban?**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1. A niceai és az efezusi zsinat hitvallása 2. Athanázius hitvallása
6. témakör	**Keresztyén hitünk legtömörebb összefoglalása: az Apostoli Hitvallás**
Óraszám:	**4 óra**
Tartalom	1. Miért van szüksége a keresztyén egyháznak Hitvallásra? 2 – 4. Mindhárom rész két órára bontva
7. témakör	**Miért hisszük, amit hiszünk, és miért nem hisszük, amit nem hiszünk?**
Óraszám:	**3 óra**
Tartalom	1 – 3. Személyessé téve a témát, mindhárom rész két órára bontva
8. témakör	**Vallási türelem és hitvallásos szilárdság**
Óraszám:	**1 óra**
Tartalom	1. Beszéljünk az ökumené megvalósulásáról, hiányokról és túlzásokról

9. témakör	**A tudomány és a hit kapcsolatáról (Hívő tudósok példája)**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1. Említsünk meg néhány kísérletet a szembeállításra 2. Két részre bontva: humán és reál/műszaki tudományok művelői
10. témakör	**A hit növekedése**
Óraszám:	**3 óra**
Tartalom	1. Beszéljünk hit-élményekről, tanítva ezzel a hitvallásra 2. A példák bemutatás két órára bontva, kapjon hangsúlyt a környezet 3. Hitbeli növekedésünk távlatáról, jövőjéről is beszéljünk

Az optimum követelmény kiegészítése:

Az alábbi témákról legfeljebb minimális hittanoktatói rávezetéssel az életkornak megfelelően el kell tudni mondani a lényeget:

- a természeti vallások zsákutcáiról
- a vallási liberalizmus igeellenességéről
- a bibliai kéziratokról
- Athanázius püspökről
- a tudomány és hit erőszakos szembeállításáról
- egy-két hívő tudósról

Értenie kell a következő fogalmakat:

- természeti vallás
- vallási liberalizmus
- bibliai kézirat

8. évfolyam

Célok és feladatok

Amint azt már a hetedik osztály esetében megfogalmaztuk, ez a két osztály a konfirmációi előkészítés ideje. A nyolcadik osztályban is úgy kell az anyagunkat feldolgoznunk, hogy aki nem jár konfirmációi előkészítésre, az a hittanórán kapja meg azokat az ismereteket és impulzusokat, amelyek segítik református keresztyénné lenni. Ugyanakkor azokra gondolva, akik előkészítőre járnak és konfirmálni fognak mellette pedig hittanra is kell járniuk, igyekszünk elkerülni a szükségtelen ismétlődéseket.
Célunk, hogy miután megfogalmaztuk református keresztyén hitünk legfontosabb alapgondolatait, most erre építve megfogalmazzuk azokat az elveket és normákat, amelyek cselekedeteinkben, életünk vezetésében irányítanak.
Feladatunk, hogy ezeket az életelveket olyan gyakorlati, követhető módon adjuk a tanítványaink elé, hogy ezeket meg tudják érteni, velük egyet tudjanak érteni és alkalmazni követni tudják a református keresztyén életelveket.

A tanulók értékelése

A helyzet hasonló az előző, hetedik évhez. Természetesen vannak megtanulandó dolgok az év folyamán, de szinte fontosabb az, ahogyan kialakul az egyetértés, a követés szándéka a gyerekekben. Életkoruknak megfelelően döntéseket hoznak, véleményt alkotnak. Döntéseik és véleményük fejlődésük során számtalan változáson, alakuláson megy majd át, de szokásaiknak, jellemüknek az alapjait ebben az életkorban rakják le - természetesen a mi szolgálatunk is benne van ebben. Értékelésünk fontos jelzés számukra, hogy megértették-e, jól értették-e Isten nekik is szóló szavát. Helyes következtetésre jutottak-e, vagy illúziókat kergetnek az elképzeléseikkel.
Az értékelés egy olyan lelkigondozói kapcsolat kell legyen amiben segítséget kapnak a gyerekek keresztyén életük útjának megtalálásához.

A nyolcadik év tantervének összefoglalása

Hogyan éljünk keresztyén hitünkből következően

Kellenek-e szabályok az élethez?
Milyen életszabályokat ismerünk?
Isten „szabályozása" a legfontosabb, mert mindennek az alapja
A világ és benne az élet rendje a teremtésben
A szövetség törvénye: a Tízparancsolat
Jézus értelmezése a Tízparancsolatról (Hegyi Beszéd, Nagy Parancsolat)
Vizsgáljuk meg egyenként, hogy nekünk mit jelentenek a Parancsok
Megtarthatjuk-e ezt tökéletesen?
Lehet-e és érdemes-e így élni a mai világban?

A képességek fejlesztése

Az élet gyakorlatáról lévén szó ebben az évben tettekről, a tetteinket irányító szokásokról kell beszélnünk. Olyan keresztyén életmód, életgyakorlat kialakításáról, amiben megvalósulnak a hitünk tételei.

Fejlesztenünk kell annak az igényét, hogy az életben harmónia legyen az elvek és a gyakorlat között. Azt az igényességet, ami nem enged a látszat és fél megoldások csábításának.
Fejlesztenünk kell a folyamatos kontroll és korrekció alkalmazását. Ehhez folyamatos és elmélyült kapcsolatban kell lenni a „zsinórmértékkel" , a Szentírással.
Fejlesztenünk kell az egyházzal, azon belül egy gyülekezettel való kapcsolat igényét és gyakorlatát. A közösség segítő és szabályozó hatása érdekében. A szolgáló élet területének megtalálása érdekében.
Összefoglalhatjuk fejlesztéseinket abban, hogy az egyéni és a közösségi kegyességben kell fejleszteni a tanítványainkat. Mégpedig úgy, hogy ne üres szokásaik legyenek, hanem meggyőződésből, hitük vezetésével gyakorolják a magyar református keresztyén életet.

Témakörök, tartalmak

1. témakör	**Kellenek-e szabályok az élethez?**
Óraszám:	**1 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Olyan közösségi felelősségre kell nevelnünk a gyerekeket, amely nemcsak megóvja őket a többi emberrel való ütközéstől, hanem keresztyén felelősséggé teszi az élet rendjének tiszteletét és védelmét.
Tartalom	1. Az élethez hozzátartozik a rend, a szabály (káosz - kozmosz) Bibliaolvasás: Ézsaiás 1, 1 – 31.
A tartalom kulcselemei	Gyakran hangoztatott vélemény, hogy a szabályok akadályozzák az élet spontán jó és szép voltát. Lehet „csak úgy" élni? Legfeljebb az ütközéseket elkerülve? Rend nélkül veszélybe kerül maga az élet. Lásd például a közlekedést. A rend Isten teremtési akarata.
Tanulói tevékenységek	Mindnyájan ismerjük az iskolai „Házirendet". Vegyük elő és a pontjait próbáljuk meg „törölni". Azután vizsgáljuk meg a várható következményeket
Kapcsolódások	Születésünktől kezdve egész sereg szabály igazgatja az életünket. Például a nappal és éjszaka rendje, az éhség és evés rendje, stb.

2. témakör	**Milyen életszabályokat ismerünk?**
Óraszám:	**1 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Azt a képességet fejlesztjük a gyerekekben, amit Pál apostol ajánl, hogy tudniillik a dolgokat vessük alá vizsgálatnak (próbáljuk meg), és ami jónak bizonyul azt tartsuk meg. A mérték adott: Isten igéje.
Tartalom	1. Sokan és sokféle életszabályt kínálnak, vagy éppen követelnek. Mit tegyünk? Bibliaolvasás: Zsoltárok 137.
A tartalom kulcselemei	A környezetünk nem fukarkodik hol agresszíven, hol jóindulatúan adott életvezetési tanácsaival. Vannak olyan „szabályok" is, amelyek a világ, az emberi élet teremtési rendjéből következnek. Választanunk kell, hogy mit fogadunk el, mit utasítunk el. Ez önvédelem, amelyben Jézus a szövetségesünk.
Tanulói tevékenységek	A megbeszélés, elemzés, a vita az a tevékenység, ami a témához és a korosztályhoz illik.
Kapcsolódások	Érvényes a régi latin mondás: tua res agitur / rólad van szó.

3. témakör	**Isten „szabályozása" a legfontosabb**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Az engedelmességre való készség fejlesztését végezzük ezzel az anyagrésszel. Mégpedig nem félelemből, hanem hálából és hálával.

Tartalom	1. A Teremtő ismeri legjobban a teremtményt, az Ő „szabályozásának" a lényege a szeretet. Bibliaolvasás: Jeremiás 27 – 28. 2. Megkötöz-e bennünket Isten rendje? Bibliaolvasás: Ezsdrás 1, 1 – 11.
A tartalom kulcselemei	A teremtésről szóló igéket olvasva megtaláljuk Isten életszabályait. Azt láthatjuk, hogy ezek szeretetből születnek és az emberért vannak. Ő tudja legpontosabban, hogy hogyan „működik rendeltetésszerűen" az ember. Isten rendje tartalmaz tiltásokat is. Ezekkel kerül szemben az ember a bűnben. Kérdés, hogy kárunkra vannak-e Isten tiltásai, vagy olyanok, mint a mélység szélén a korlát? Akadályoz, vagy véd Isten rendje?
Tanulói tevékenységek	Az elemzés, a megértés és belátás, illetve az elfogadás szellemi tevékenységét végezzék a gyerekek.
Kapcsolódások	Itt is rólunk van szó!
4. témakör	**Milyen rendet teremtett Isten?**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Az ige szövegének megértésén túl az üzenete megértésének vágyát, készségét és képességét fejlesszük. Vezessük rá a tanítványainkat arra, hogy Isten igéjében magát Istent keressék.
Tartalom	1. Fedezzük fel a rendet a teremtésben Bibliaolvasás: Ezsdrás 3, 1 – 13. 2. Mit ad ez a rend az embernek? Bibliaolvasás: Nehémiás 1 – 2; 8.
A tartalom kulcselemei	Itt ne a hét nap, vagy az állatok teremtésének rendjéről legyen szó, hanem Istennek arról a megvalósult akaratáról, hogy semmi sem volt és lett világ, éggel, földdel, emberrel. Isten megteremtette azt, ami és aki szeretetéből létezik és szeretni, dicsőíteni tudja Őt. Ez a kapcsolat az ajándéka számunkra Isten rendjének.
Tanulói tevékenységek	Mivel a teremtés leírása, illetve az ott megszólaló szeretetnek az üdvtörténetben való cselekvése a témánk, jól válogatott szövegek elemzése, megértése a tevékenység.
Kapcsolódások	Az ember kiszolgáltatottsága és elrejtettsége kapcsol a gondolat köréhez.
5. témakör	**A szövetség törvénye: a Tízparancsolat**
Óraszám:	**1 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Isten sokszor hangoztatott elvárása, hogy a választottak „maradjanak meg" a szövetségben, az engedelmességben. A Tízparancsolat nagy segítség számunkra a „megmaradásra".
Tartalom	1. Mi a jelentősége a Tízparancsolatnak, mint alaptörvénynek? Bibliaolvasás: Malakiás 3.
A tartalom kulcselemei	Először nézzük meg a történelmi helyzetet, amelyben Izráel kapja a Tízparancsolatot: gyülevész tömegből nép lesz általa. Azután értékeljük azt, hogy Isten a szövetség megerősítéséül adja a Törvényt. Azután néhány újszövetségi igével mutassuk meg, hogy alap marad az Újszövetségben is.
Tanulói tevékenységek	A tanulói tevékenységet a megbeszélés, az önálló feldolgozás, elemzés egymást kiegészítve adja.
Kapcsolódások	Akadémikus elmélkedés tárgya, vagy nekünk is a szövetség törvénye a Tízparancsolat?

6. témakör	**Jézus értelmezése a Tízparancsolatról (Hegyi Beszéd, Nagy Parancsolat)**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Jézus példát adott a Törvény értelmezésében is. Példáját követni kell, az értelmezést és az alkalmazást Tőle kell tanulni.
Tartalom	1. Jézus azért jött, hogy betöltse a Törvényt Bibliaolvasás: Ézsaiás 9, 1 – 7. 2. Jézus Törvény-értelmezéséről Bibliaolvasás: Ézsaiás 53, 1 – 12.
A tartalom kulcselemei	Kettősen is értelmezhetjük ezt a jézusi mondást. Először úgy, hogy céljához, beteljesedéséhez érkezett a törvény. Azután úgy, hogy maradéktalanul megfelelt Jézus a törvénynek. Betű és lélek szerint egyaránt. Törvényértelmezésében vegyük észre, hogy Isten törvényét Isten Fia értelmezi!
Tanulói tevékenységek	Hogy láthatóvá váljon Jézus szándéka, ami a Törvény komolyabban vételére irányul, próbáljuk meg valamilyen vizuális módon ábrázolni a jézusi többletet.
Kapcsolódások	Hogyan fogadom én Jézus szigorítását?
7. témakör	**A tíz Parancs egyenkénti elemzése aktualitásuk szempontjából**
Óraszám:	**10 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A szöveg jó és pontos megértésében „fejlesszük” a gyerekeket, valamint abban, hogy a parancsolatok örökérvényű üzenetét keressék és értsék meg. Fogalmazhatjuk úgy is ezt a feladatunkat, hogy a parancsok aktualitását kell meglátni.
Tartalom	1. Első parancs: Isten kizárólagos joga van a választottakhoz Bibliaolvasás: Ézsaiás 61, 1 – 3. 2. Második parancs: teremtményeket ne imádj teremtőként Bibliaolvasás: Máté 1, 18 – 25. 3. Harmadik parancs: Isten neve nem játék, vagy Őt kényszerítő eszköz Bibliaolvasás: Máté 2, 12 – 23. 4. Negyedik parancs: az időnk, tehát életünk egy része megszentelésével befogadjuk Isten megszentelő jelenlétét Bibliaolvasás: János 1, 44 – 52. 5. Ötödik parancs: születésünkkor vár egy szövetség, amit szüleink adnak át. Őket tisztelve a szövetséget is tiszteljük és elfogadjuk. Bibliaolvasás: János 2, 1 – 11. 6. Hatodik parancs: Isten az élet ura Bibliaolvasás: Máté 6, 25 – 34. 7. Hetedik parancs: több, mint szexualitás Bibliaolvasás: János 9, 1 – 41. 8. Nyolcadik parancs: tiszteld azt, Aki neked ad Bibliaolvasás: Máté 27, 45 – 66. 9. Kilencedik parancs: Isten is hallja, amit mondasz. Ő tudja az igazat és az Ő akarata az igazság. Bibliaolvasás: János 20, 24 – 29. 10. Tizedik parancs: tiszteld azt, Aki a másik embernek adott Bibliaolvasás: Máté 13, 3 – 23.
A tartalom kulcselemei	A kulcselemek a parancsokhoz fűzött rövid megjegyzésekben vannak. Hangsúlyozni kell, hogy ezek a megjegyzések katechetikai szempontok figyelembevételével fogalmazódtak meg.
Tanulói tevékenységek	Az életkor, a téma egyaránt a megbeszélés, megvitatás tevékenységét kívánja. Lehet egy-egy korreferátum, kiselőadás formájában feldolgozni résztémákat.
Kapcsolódások	A fejlesztési feladatoknál már megfogalmazott aktualitás a kapcsolódás

8. témakör	**„Megtarthatjuk-e ezt tökéletesen?”**
Óraszám:	**3 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Valamennyi kulcskompetencia területnek lényege, hogy Isten előtt alázatot és bizalmat érezzünk. Arra törekedjünk, hogy valamiféle felháborodás, vagy lemondás helyett alázatot és bizalmat ébresszenek a Törvény parancsai.
Tartalom	1. Alkalmasak vagyunk-e a Parancsok megtartására? Bibliaolvasás: Lukács 13, 6 – 9. 2. Nem szükségtelen túlzás-e Isten elvárása? Bibliaolvasás: Lukács 15, 1 – 7. 3. „A mi alkalmasságunk az Úrtól van” -- segítséget kapunk Bibliaolvasás: Ap. Csel. 4, 5 – 31.
A tartalom kulcselemei	Isten parancsainak magasrendű erkölcsi normája nagyon magasan felette áll a bűn által megrontott embernek. Nekünk természetes a megromlott állapotunk és sokszor állunk értetlenül Isten akarata előtt. Miért cselekszik így? Értünk!! A segítséget az Ótestámentumban éppen a Törvény hozta, az Újtestámentumban pedig a Lélek, Aki megelevenít.
Tanulói tevékenységek	Egy-egy parancs, vagy kérdés feldolgozására egyénileg, vagy csoportosan felkérhetjük a tanítványainkat. Arra azonban vigyázzunk, hogy ne vigyék mellékvágányra a gondolatokat.
Kapcsolódások	Fontos kapcsolódás, hogy az „alkalmasság” nem valami általános, vagy kivételes dolog, hanem mindnyájan személyesen kaphatjuk meg.

9. témakör	**Lehet-e, érdemes-e így élni a mai világban?**
Óraszám:	**3 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Ebben a témakörben a központi dolog a döntés. Arra kell segítséget adnunk, hogy a döntés szükségességét, lehetőségét meglássák a tanítványaink, és természetesen készek legyenek a döntésre, az annak megfelelő életre.
Tartalom	1. Miért választjuk a Törvény betöltését? Bibliaolvasás: Ap. Csel. 25, 13 – 26, 32. 2. Őszinte és nyílt vélemény a „mai világról” Bibliaolvasás: I. Korinthus 12, 31 – 13, 13. 3. Jézus, mint reális segítség Bibliaolvasás: Jelenések 7, 9 – 17.
A tartalom kulcselemei	Tegyük egyértelművé, hogy mi Isten törvénye szerint akarunk élni. A miértre olyan választ keressünk, amiben megfogalmazódik, hogy nekünk ez a jó, sőt az egyetlen igazán jó. A „mai világ” sokféle módon értékelhető. Az értékeit is elismerve meg kell látni, hogy nem a Törvény útján jár. Lássuk tisztán, hogy „idegen test” ebben a világban az, aki Isten akarata szerint él. Jézus segítségét ne csak esetenkénti közbeavatkozásában keressük! Ő ebbe a világba jött el, ennek a világnak a Megváltója - az a segítség, hogy úgy láthatjuk a világot, ahogy Ő látja. Ez felszabadít bírálatra és elutasításra, de szeretetre és szolgálatra is. Ígéretei („veletek vagyok”, „legyőztem a világot”) valósága a segítség.
Tanulói tevékenységek	A „disputa” kiválóan alkalmas álláspontok, vélemények megfogalmazására, vitatására. Végül valamilyen konklúzió megállapítására.
Kapcsolódások	Ha sikerül véleményt mondani, akkor a téma kicsit a sajátunk lesz.

A továbbhaladás feltételei

A továbbhaladás feltétele azt a minimumot jelenti, amit az évfolyamot végig tanuló gyerek az anyagból megbízhatóan elsajátított és életkorának megfelelően használni tud. Tudatában kell lennünk annak, hogy ezt csak az ismeretek területén tudjuk pontosan mérni. A lelki, hitbeli előrehaladást figyelemmel kell kísérnünk, de ennek dolgait rá kell hagynunk a szíveket vizsgáló Istenre.
A következőkben meghatározzuk az optimum és a minimum követelményt a nyolcadik év végén:

<u>Az optimum követelmény:</u>

Az alábbi témákról legfeljebb minimális hittanoktatói rávezetéssel az életkornak megfelelően el kell tudni mondani a lényeget

- meg kell fogalmazni az élet és a rend összefüggését
- fel kell sorolni és értelmezni néhány életszabályt a hétköznapi életből
- beszélni kell arról, hogy Isten rendje más, mint az előbbiek és azt is ki kell fejteni, hogy egyedül az Ő rendje jó nekünk
- beszélni kell a teremtésben adott rendről
- beszélni kell a szövetség rendjéről, amit Isten a Tízparancsolatban adott
- el kell mondani a Tízparancsolatot és minden parancsot röviden értelmezni kell
- fel kell vázolni Jézus törvény – értelmezését
- beszélni kell arról, hogy Isten rendje, törvénye a bűnös ember számára teljesíthetetlen, és miért van így
- meg kell magyarázni, hogy mégis miért lehetséges Isten törvénye szerint élni és miért ez az egyetlen életút, amelyen érdemes járni

Érteni kell a következő fogalmakat:

- rend
- törvény, illetve Törvény
- teremtési rend
- a szövetség rendje
- nagy parancsolat
- bűnös ember / Isten akaratát teljesíteni képtelen ember
- újjáteremtés, újjáteremtett ember

A csoporttal, vagy a hittanoktatóval való együtt éneklés szintjén tudni kell a Függelékben az évfolyam számára megadott énekeket az ott megjelölt követelmény szerint.

Ha voltak aranymondások, akkor azoknak legalább 60% - át el kell tudni mondani a hittanoktató elkezdő segítésével.

<u>A minimum követelmény:</u>

Az optimum követelményként felsorolt anyagnak legalább az 50 % -át kell tudni a minimum követelmény teljesítéséhez.

Kiegészítő melléklet

a 8. évfolyam anyagához a heti két órában végzett hitoktatáshoz

Az alább következő témák feldolgozásában a heti egy órában történő oktatásnál leírtakat kell követni.

1. témakör	**Kellenek-e szabályok az élethez?**
Óraszám:	**1 óra**
Tartalom	1. Felülbírálhatjuk-e, esetleg figyelmen kívül hagyhatjuk-e a szabályokat?
2. témakör	**Milyen életszabályokat ismerünk?**
Óraszám:	**1 óra**
Tartalom	1. Van-e biztos támpont, mértékegység a választáshoz?
3. témakör	**Isten „szabályozása" a legfontosabb**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1. Isten nem eresztette el az embert, a világot 2. Foglalkozzunk Isten rendje meggazdagító hatásával, jellegével
4. témakör	**Milyen rendet teremtett Isten?**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1. Keressük meg a teremtés rendjében az embernek adott rendet 2. Két órára bontva: beszéljünk a tartalomról és a gyakorlatról
5. témakör	**A szövetség törvénye: a Tízparancsolat**
Óraszám:	**1 óra**
Tartalom	1. Idézzük fel a törvényadás helyzetét
6. témakör	**Jézus értelmezése a Tízparancsolatról (Hegyi Beszéd, Nagy Parancsolat)**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1. Két órára bontva tárgyaljuk: Jézusban beteljesedik és Jézus teljesíti 2. Két órára bontva: a Hegyi Beszéd, illetve a Nagy Parancsolat és az Új Parancsolat
7. témakör	**A tíz Parancs egyenkénti elemzése aktualitásuk szempontjából**
Óraszám:	**10 óra**
Tartalom	1 – 10. Minden parancsolatot két órán át dolgozzunk fel. A második órán a parancsolat mai érvényességét vizsgáljuk
8. témakör	**„Megtarthatjuk-e ezt tökéletesen"**
Óraszám:	**3 óra**
Tartalom	1. Beszéljünk az eredendő bűnről, illetve a szabad akaratról 2. Tisztázzuk, hogy ki ítéli meg, hogy mi a szükséges és elégsége 3. Mit jelent nekünk, hogy a Szentlélek a mi segítségünk?
9. témakör	**Lehet-e, érdemes-e így élni a mai világban?**
Óraszám:	**3 óra**
Tartalom	1. Választhatunk, és ez nem a kényszer, hanem a lehetőség 2. Miközben a világot vizsgáljuk, ne felejtsük el, hogy mi is része vagyunk 3. Keressünk bátorító példákat magunk körül arra, hogy Jézus segít

Az optimum követelmény kiegészítése:

Az alábbi témákról legfeljebb minimális hittanoktatói rávezetéssel az életkornak megfelelően el kell tudni mondani a lényeget:

- a törvényadás Sinai hegynél történt eseményéről - az életkornak megfelelően
- vázolni kell az eredendő bűn lényegét
- beszélni kell a szabad akarat sajátos helyzetéről
- a Szentlélek újjáteremtő munkájáról

Értenie kell a következő fogalmakat:

- eredendő bűn
- szabad akarat

A konfirmációi előkészítés tanterve Szénási Sándor „Megtaláltuk a Messiást" című konfirmációi olvasókönyve alapján:

1. témakör	**Bevezetés**
Óraszám:	**6 óra**
Tartalom	1. Mi a konfirmáció? 2. Isten szól hozzánk 3. A hit megvallása
2. témakör	**Az Apostoli Hitvallás első részéről**
Óraszám:	**6 óra**
Tartalom	1. Isten teremtő Urunk 2. Mindenható Atyám van 3. Kockázat a teremtésben
3. témakör	**Az Apostoli Hitvallás második részéről**
Óraszám:	**8 óra**
Tartalom	1. Jézus Krisztus személye 2. „Jer lássuk az Úr keresztjét!" 3. „Feltámadott az Úr!" 4. A mennybe ment Úr
4. témakör	**Az Apostoli Hitvallás harmadik részéről**
Óraszám:	**10 óra**
Tartalom	1. „Jövel Szentlélek Úristen!" 2. Meg vagyok keresztelve! 3. Az úri szent vacsora 4. Az anyaszentegyház 5. Az ökumené
5. témakör	**A keresztyén élet törvénye: a Tízparancsolat**
Óraszám:	**14 óra**
Tartalom	1. A Szentlélek engedelmességre késztet (A háládatosságról) 2. „Imádkozzál és dolgozzál!" 3. A közösség Isten ajándéka 4. Az élet Isten ajándéka 5. A Szentlélek temploma 6. Ne lopj; dolgozz; ajándékozz! 7. Igazmondás, jellem, bizonyságtétel

A kiteljesedési szakasz tanterve (9–12. évfolyam)

Célok és feladatok

Ez a harmadik egysége a tizenkét éves iskolai időnek. Azt mondhatjuk, hogy ezekben az évfolyamokban nem újat tanítunk, hanem a már tanult témákat fogjuk az életkornak megfelelően elmélyíteni. Ez azt jelenti, hogy több információt és alaposabb rendszerezést kínálunk és kívánunk meg. A középiskolai osztályokban az esetleges érettségire való felkészítés is benne kell legyen a hittanoktatásban. A helyi tanterv készítésében az érettségi vizsgaleírásra is figyelemmel kell lenni, mint ahogy a kerettanterv is az érettségi vizsgaleírás figyelembevételével készült. A középszintű érettségi követelményeinek teljesítéséhez heti két órás tantárgyként szervezett hit- és erkölcstanoktatásban való részvétel szükséges. Az emelt szintű érettségi vizsgára való felkészülés ezeken az órarendi órákon túl külön foglalkozásokat is igényel.

Amíg az előző két szakaszban számítani kell arra, hogy a gyerekek között lesznek olyanok, akik a négy éves ciklusba menet közben kapcsolódnak be, addig a harmadik szakaszban kicsi a valószínűsége ennek. Jelentkezik azonban egy másik, nem kevésbé súlyos probléma. Nevezetesen az, hogy olyan gyerekek, akik még nem tanultak, vagy csak töredékesen tanultak hittant, egy csoportba kerülnek azokkal, akik már több éve részesültek hittanoktatásban. Fokozottan figyelni kell arra, amit „felzárkóztatásnak” neveztünk az előbbiekben.

A ciklus első két évében bibliaismeretet tanítunk. Azzal az igényességgel, amellyel ezt a korosztályt bármely más tudományra oktatják. Ez egyfelől azt jelenti, hogy bizonyos teológiai színvonalon foglalkozunk a Bibliával, ennek az átláthatóságáért követünk azonos feldolgozási módszert az Ótestamentum és az Újtestamentum esetében is. Ez természetesen még messze nem a hittudományi kar színvonala, de nélkülözhetetlen az értő igeolvasáshoz. (Legyen elég a presbiterképzésre hivatkozni.) Másfelől nem maradhat el a Biblia tanulmányozása során az az igyekezet, hogy felfedjük és felfedeztessük az üzenetét az igének. Ismét le kell szögeznünk azt, amit fentebb már megállapítottunk, hogy ez nem azt jelenti, hogy a hittanórán „prédikálunk”. Annak máshol van a helye és nagyon fontos szerepe! A Biblia minden szavának annyira konkrét az üzenete, hogy nagyon tárgyszerűen lehet és kell megfogalmazni, tanítani. A könyvek feldolgozásában nagyjából a kánon rendjét követjük. Azzal kell ugyanis számolnunk, hogy aki használja a Bibliáját, az ezzel a renddel találkozik a könyv lapjain.

A harmadik és negyedik évben kell az egyháztörténet összefoglaló áttekintését elvégezni, illetve olyan hittani és erkölcstani elmélyítést adni, ami felhasználja az esetleges konfirmáció, valamint a hetedik és nyolcadik év anyagát. Nem újra megtanítva, hanem magasabb szintre, vagy másképpen szólva mélyebb megértésre vezetve a tanulókat. Az ún. „felzárkóztatás” különösen a hittan-erkölcstan esetében generális feladat!

Amennyiben a középiskolában öt évfolyamos képzés történik (például nyelvi előkészítő évfolyam, két tannyelvű képzés), a helyi tanterv kialakítása során az ötödik osztálynál adott egyházismereti bevezetés, vagy az üdvtörténeti összefoglalás építhető be az iskola első évfolyamára.

Lehetőség van arra, hogy a helyi tanterv kialakítása során a kilenctől tizenkettedikig (tizenharmadikig) terjedő évfolyamok alatt általános vallástörténet, vallásismeret, felekezetismeret tanítására is sor kerüljön. A tantervi egység a bibliaismereti évfolyamok kivételével szabadon választott évfolyamon és óraszámban szerepelhet. A tanegység bevezetéséhez szükséges, hogy a Magyarországi Református Egyház által minősített és jóváhagyott tankönyv rendelkezésre álljon.

Az életkor és a helyzet ezektől a fiataloktól már alapos elemzést, átgondolt döntést követel. A hittanoktatásban építsünk az érettségükre, adjunk olyan anyagot, amely használható felnőtt korban is. Nagy a valószínűsége, hogy a tanítványaink többsége életében utoljára foglalkozik rendszeresen és összefüggően keresztyénsége dolgaival.

9. évfolyam

Célok és feladatok

Az Ószövetség tanításának sem lehet más célja, mint Isten kijelentésének pontos és jól megérthető tolmácsolása. Ebben az évfolyamban ehhez segítségül vesszük azokat a történeti, földrajzi, régészeti és egyéb tudományokat, amelyek a bibliai szövegeket a meseszerűség távolságából a történő élet közelségébe hozzák. A kilencedik évfolyamba jutott tanítványaink képesek arra, hogy bizonyos tudományos igénnyel és rendszerességgel foglalkozzanak a Bibliával.
Feladatunk, hogy megtaláljuk azt az arányt, amely megtartja a tanításunkat középiskolai hittanoktatásnak. Tehát nem „kis theologia" lesz a hittanóra és nem is marad meg a Biblia „elmesélése" szintjén.
Célunk, hogy bevezessük a gyerekeket Isten ígéreteinek a világába, hogy majd az Újszövetség tanulásánál felismerjék a beteljesedést.

A tanulók értékelése

Ebben az évben sok mérhető konkrét ismeretet kell tanítani. Így a tanulóink értékelése viszonylag egyszerűnek tűnik. Azt azonban itt sem felejthetjük el, hogy a hittanoktatás hitre és hitben való nevelés is.
Értékelnünk kell az Ószövetség könyveiben való tájékozódást. Azt a jártasságot, amivel az eseményeket és személyeket a helyükön kezelik a tanítványaink. Értékelnünk kell az összefüggések felismerését és kellő értését. Fontos szempont az, hogy a kijelentés egészében hogyan tuják elhelyezni a tanultakat.
Értékelnünk kell a fentebb említett hitben való nevelés hatását, jeleit.

A kilencedik év tantervének összefoglalása

Ószövetségi bibliaismeret
- Mózes öt könyve és Józsué könyve
- Bírák, Ruth és Sámuel két könyve
- Királyok és Krónikák két – két könyve
- Esdrás, Nehémiás, Eszter könyve
- Jób, Zsoltárok, Példabeszédek, Prédikátor, Énekek ének könyvek
- Ézsaiás könyve
- Jeremiás könyvei
- Ezékiel könyve
- Dániel könyve
- A tizenkét kisprófféta könyve

A képességek fejlesztése

Arról a szintről, amelyen a Biblia csupán az olvasott szöveget jelenti és se története, se összefüggései nincsenek ennek a szövegnek, el kell juttatni a gyerekeinket az értő bibliaolvasás szintjére. Ez nem azt jelenti, hogy adathalmazzá válik a Szentírás, hanem azt, hogy a pontosabb, alaposabb megértéshez szükséges ismeretek rendelkezésre állnak és működnek olvasás közben.
Az értő bibliaolvasás képességét kell fejlesztenünk. Reformátusságunk is csak így lesz kompetens, hiszen igével élő emberré is csak így lehetünk.

Témakörök, tartalmak

1. témakör:	**Mózes öt könyve és Józsué könyve**
Óraszám:	**5 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Kiemelt fejlesztési feladat a Bibliának bizonyos tudományos igénnyel való használatára nevelés. A szövegnél több az, amit a Biblia adni tud. Valódi ismeretek megszerzésének és használásának a készségére nevelünk. Az őstörténeteknél különösen fontos ez. Lásd: teremtés és evolúció szembeállítása.
Tartalom	1. Összefoglaló ószövetségi kortörténeti, bibliai földrajzi bevezetés 2. Az ószövetségi kánonról, a kézbe vehető Könyvről 3. Mózes öt könyve I. 4. Mózes öt könyve II. 5. Józsué könyve
A tartalom kulcselemei	A tartalom kulcselemeinek kibontása: • A könyv, vagy könyvek megírásának kora, körülményei • A szerző, vagy szerzők megismerése • A könyv, vagy könyvek szerkezete • A könyv, vagy könyvek üzenete, vagy üzenetei • A könyv, vagy könyvek helye a teljes Szentírásban
Tanulói tevékenységek	Térkép, szemelvények, szemléltető fényképek, diaképek, videofilmek felhasználásával történő feldolgozás.
Kapcsolódások	Az eddigi bibliaismereti anyaghoz kapcsolódás – Többlet megfogalmazásával!
2. témakör:	**Bírák, Ruth és Sámuel két könyve**
Óraszám:	**3 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Kiemelt fejlesztési feladat annak a látásnak a fejlesztése, amely észreveszi Istent az események fölött. A bírák korának „hullámzásában” például. Kulcskompetenciáink közül Isten megértése és az engedelmesség akarása lesz fontos ebben az egységben.
Tartalom	1. Bírák és Ruth könyve 2. Sámuel két könyve I. 3. Sámuel két könyve II.
A tartalom kulcselemei	A tartalom kulcselemeinek kibontása: • A könyv, vagy könyvek megírásának kora, körülményei • A szerző, vagy szerzők megismerése • A könyv, vagy könyvek szerkezete • A könyv, vagy könyvek üzenete, vagy üzenetei • A könyv, vagy könyvek helye a teljes Szentírásban
Tanulói tevékenységek	A könyvek felhasználásával forráselemzés.
Kapcsolódások	Előzmény a honfoglalás. A királyság az Isten királyságának fényében.
3. témakör:	**A Királyok és Krónikák két-két könyve**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Nagyon fontos fejleszteni azt a történelem-látást, ami az itt tárgyalt könyvekben található. Keresztyén életünk kérdéseire keresve a választ, sok segítséget kapunk innen.
Tartalom	1. Királyok két könyve 2. Krónikák két könyve

A tartalom kulcs-elemei	A tartalom kulcselemeinek kibontása: • A könyv, vagy könyvek megírásának kora, körülményei • A szerző, vagy szerzők megismerése • A könyv, vagy könyvek szerkezete • A könyv, vagy könyvek üzenete, vagy üzenetei • A könyv, vagy könyvek helye a teljes Szentírásban
Tanulói tevékenysé-gek	Kronológiai összefoglalás az időegyenesen, hogy képszerű legyen ez a történeti szakasz.
Kapcsolódások	A mezopotámiai nagy birodalmakról tanultakhoz kapcsolható ez az anyag.
4. témakör:	**Esdrás, Nehémiás és Eszter könyve**
Óraszám:	**1 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcs-kompetenciák	Az egyéni boldogulás, netán karrier lehetősége - identitásunk megőrzésével. Ennek a képességnek naponta látjuk a szükségességét és a nehézségét. Ezekből a könyvekből sok segítséget kapunk.
Tartalom	Esdrás, Nehémiás és Eszter könyve
A tartalom kulcs-elemei	A tartalom kulcselemeinek kibontása: • A könyv, vagy könyvek megírásának kora, körülményei • A szerző, vagy szerzők megismerése • A könyv, vagy könyvek szerkezete • A könyv, vagy könyvek üzenete, vagy üzenetei • A könyv, vagy könyvek helye a teljes Szentírásban
Tanulói tevékenysé-gek	Beszélgetés arról, hogy a babiloni száműzetés nem ítélhető meg sematikusan. Sok zsidó jól élt Babilonban. Mi tette mégis sanyarúvá a fogságot?
Kapcsolódások	Vallásunk gyakorlásában a történelmünk folyamán mi is voltunk akadályozva .
5. témakör:	**Jób, Zsoltárok, Példabeszédek, Prédikátor, Énekek éneke könyvek**
Óraszám:	**3 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcs-kompetenciák	Többrétű fejlesztésre hasznosak az itt tárgyalt anyagok. A szenvedés, próba értelmezésére. Az Istennel való őszinte beszélgetésre. Indulataink megszentelésére. Bölcsesség keresésére és találására. A férfi és nő Isten előtt megélt kapcsolatára.
Tartalom	1. Jób könyve 2. Zsoltárok könyve 3. Példabeszédek és Prédikátor könyve, Énekek éneke
A tartalom kulcs-elemei	A tartalom kulcselemeinek kibontása: • A könyv, vagy könyvek megírásának kora, körülményei • A szerző, vagy szerzők megismerése • A könyv, vagy könyvek szerkezete • A könyv, vagy könyvek üzenete, vagy üzenetei • A könyv, vagy könyvek helye a teljes Szentírásban
Tanulói tevékenysé-gek	Vita a szenvedésről. Zsoltárok elemzése. Szemelvények feldolgozása.
Kapcsolódások	Betegeink, vagy betegségeink értelmezése. Gyülekezeti éneklés. Udvarlás.
6. témakör:	**Ézsaiás könyve**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcs-kompetenciák	Fejlesztenünk lehet Ézsaiás könyvével azt a képességet, hogy Istennel való szövetségünket vegyük annyira komolyan, mint Ő, az Úr. Engedelmesség és bizalom dolgában építhetünk, épülhetünk.
Tartalom	1. Ézsaiás könyve I. 2. Ézsaiás könyve II.

A tartalom kulcselemei	A tartalom kulcselemeinek kibontása: • A könyv, vagy könyvek megírásának kora, körülményei • A szerző, vagy szerzők megismerése • A könyv, vagy könyvek szerkezete • A könyv, vagy könyvek üzenete, vagy üzenetei • A könyv, vagy könyvek helye a teljes Szentírásban
Tanulói tevékenységek	Vizsgáljuk meg Ézsaiás messiási próféciáit és vessük egybe Jézus életével, halálával.
Kapcsolódások	Jézus a Lukács 4. szerint Ézsaiásból azonosítja önmagát.
7. témakör:	**Jeremiás könyvei**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A fájdalmas engedelmesség gyönyörű példája áll előttünk Jeremiásban. Rengeteget fejlődhetünk ebben a dologban, mert Isten nemcsak kellemes szolgálatokat tartogat számunkra. Elmutat Jeremiás egészen Jézusig!
Tartalom	1. Jeremiás személye és szolgálata 2. Jeremiás könyve és a Siralmak könyve
A tartalom kulcselemei	A tartalom kulcselemeinek kibontása: • A könyv, vagy könyvek megírásának kora, körülményei • A szerző, vagy szerzők megismerése • A könyv, vagy könyvek szerkezete • A könyv, vagy könyvek üzenete, vagy üzenetei • A könyv, vagy könyvek helye a teljes Szentírásban
Tanulói tevékenységek	Csoport munkában több szempont szerint értékelni kell Jeremiás magatartását, prófétai megnyilatkozásait.
Kapcsolódások	Hogyan fogadja a mai ember az ítéletet, a fájdalmas dolgokat?
8. témakör:	**Ezékiel könyve**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A nehéz helyzetekben gyakran elveszítjük kibontakozás, szabadulás útját a szemünk elől. Még akkor is, ha van keresztyén reménységünk. Kompetenciánk kell legyen a reménység, mert Jézus a legabszurdabb reménységet is valósággá tette: bűnbocsánatot és feltámadást szerzett nekünk.
Tartalom	1. Ezékiel könyve I. 2. Ezékiel könyve II.
A tartalom kulcselemei	A tartalom kulcselemeinek kibontása: • A könyv, vagy könyvek megírásának kora, körülményei • A szerző, vagy szerzők megismerése • A könyv, vagy könyvek szerkezete • A könyv, vagy könyvek üzenete, vagy üzenetei • A könyv, vagy könyvek helye a teljes Szentírásban
Tanulói tevékenységek	Egyénileg kell készíteni egy jellemzést Ezékiel prófétai magatartásáról.
Kapcsolódások	A prófétai magatartás különlegessége.
9. témakör:	**Dániel könyve**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Az Istenhez, hitünkhöz való hűségben erősít, fejleszt Dániel és társai hűségének megismerése. Valódi tettekre, életre váltható a hűség, mert Isten hűséges.
Tartalom	1. Dániel könyve első része: 1 – 6. fejezet 2. Dániel könyve apokaliptikus második része: 7 – 12.

A tartalom kulcselemei	A tartalom kulcselemeinek kibontása: • A könyv, vagy könyvek megírásának kora, körülményei • A szerző, vagy szerzők megismerése • A könyv, vagy könyvek szerkezete • A könyv, vagy könyvek üzenete, vagy üzenetei • A könyv, vagy könyvek helye a teljes Szentírásban
Tanulói tevékenységek	Az apokaliptikus prófétai stílus megbeszélése. Összehasonlítás a Jelenések könyvével.
Kapcsolódások	Mai visszaélések az apokaliptikával.
10. témakör:	**A tizenkét kisprófféta könyve**
Óraszám:	**3 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A „kisprófféták" tárgyalása során szélesebb és átfogóbb lesz az a horizont, amelyet Isten kijelentése rajzol elénk. Nem csupán egy szűken vett szövetségi kapcsolatban, annak kiemelkedő eseményeiben, hanem amerre a szem ellát és az értelem kutat a hatalmát gyakorló Istennel találkozunk.
Tartalom	1. Hoseás, Jóel, Ámos és Abdiás könyve 2. Jónás, Mikeás, Náhum és Habakuk könyve 3. Sofoniás, Aggeus Zakariás és Malakiás könyve
A tartalom kulcselemei	A tartalom kulcselemeinek kibontása: • A könyv, vagy könyvek megírásának kora, körülményei • A szerző, vagy szerzők megismerése • A könyv, vagy könyvek szerkezete • A könyv, vagy könyvek üzenete, vagy üzenetei • A könyv, vagy könyvek helye a teljes Szentírásban
Tanulói tevékenységek	Frontális megbeszélésben tisztázni, hogy mit jelent a „kisprófféta" megjelölés, és hogyan kell ezt helyesen érteni.
Kapcsolódások	Isten szolgáinak az értékét nem emberi dolgok adják.

A továbbhaladás feltételei

A továbbhaladás feltétele azt a minimumot jelenti, amit az évfolyamot végig tanuló gyerek az anyagból megbízhatóan elsajátított és életkorának megfelelően használni tud. Tudatában kell lennünk annak, hogy ezt csak az ismeretek területén tudjuk pontosan mérni. A lelki, hitbeli előrehaladást figyelemmel kell kísérnünk, de ennek dolgait rá kell hagynunk a szíveket vizsgáló Istenre.
A következőkben meghatározzuk az optimum és a minimum követelményt a kilencedik év végén:

<u>Az optimum követelmény:</u>

Az alábbi témákról legfeljebb minimális hittanoktatói rávezetéssel az életkornak megfelelően el kell tudni mondani a lényeget

- felsorolni az Ószövetség könyveit
- a könyvek tartalmi felosztását (történeti – tanító – prófétai)
- a könyvek keletkezésének idejét évszázados pontossággal
- a szerzők legfontosabb ismertetőit
- vázlatosan a könyvek tartalmát
- hasonlóan a könyvek üzenetét
- elhelyezni a Biblia egészében az egyes könyveket
- értelmezni a könyvek legismertebb szimbólumait

- megmutatni az újszövetségi kapcsolódásokat

Értenie kell a következő fogalmakat

- őstörténetek
- szövetség (lényegét és távlatát illetően)
- exodus
- törvény
- szent sátor, a vele kapcsolatos istentisztelet
- honfoglalás
- bírák
- kettős királyság
- fogság
- próféta, prófétaság
- jövendölés
- apokaliptikus
- az Úr napja

A csoporttal, vagy a hittanoktatóval való együtt éneklés szintjén tudni kell a Függelékben az évfolyam számára megadott énekeket az ott megjelölt követelmény szerint.

Ha voltak aranymondások, akkor azoknak legalább 60% - át el kell tudni mondani.

A minimum követelmény:

Az optimum követelményként felsorolt anyagnak legalább az 50% - át kell tudni a minimum követelmény teljesítéséhez.

Kiegészítő melléklet
a 9. évfolyam anyagához a heti két órában végzett hitoktatáshoz

Az alább következő témák feldolgozásában a heti egy órában történő oktatásnál leírtakat kell követni.

1. témakör	**Mózes öt könyve és Józsué könyve**
Óraszám:	**5 óra**
Tartalom	1. Két órára bontva a kortörténet, bibliai földrajz, régészet, stb. 2. Két órára bontva a szövegről, kánonról szóló anyag 3 – 5. Mind a hat könyvről egy óra, így a fentiekkel pont 10 óra
2. témakör	**Bírák, Ruth és Sámuel könyve**
Óraszám:	**3 óra**
Tartalom	1. Bírák és Ruth könyve két órára bontva 2 – 3. Sámuel mindkét könyvéről két-két óra, az üdvtörténeti hangsúlyokat kiemelve
3. témakör	**A Királyok és Krónikák két-két könyve**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1. Királyok könyveit két órára bontva 2. Krónikák könyveit két órára bontva
4. témakör	**Esdrás, Nehémiás és Eszter könyve**
Óraszám:	**1 óra**
Tartalom	1. Két órára bontva: Eszter könyve külön
5. témakör	**Jób, Zsoltárok, Példabeszédek, Prédikátor, Énekek éneke könyvek**
Óraszám:	**3 óra**
Tartalom	1. A Zsoltárok könyve két órára bontva 2. Prédikátor könyve külön órán 3. Énekek éneke külön órán
6. témakör	**Ézsaiás könyve**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1 – 2. Ézsaiás könyve négy órára bontva
7. témakör	**Jeremiás könyvei**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1. Jeremiás személye és szolgálata két órára bontva 2. Siralmak könyve külön órára bontva
8. témakör	**Ezékiel könyve**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1. Ezékiel kora, helyzete, szolgálata jelentősége 2. Ezékiel könyve három órára bontva
9. témakör	**Dániel könyve**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1. Az apokaliptikus próféciákról 2. Dániel könyve 7-12. rész két órára bontva

10. témakör	**A tizenkét kisprófféta könyve**
Óraszám:	**3 óra**
Tartalom	1. Ámós és Abdiás külön órára bontva 2. Náhum és Habakuk külön órára bontva 3. Zakariás és Malakiás külön órára bontva

Az optimum követelmény kiegészítése:

Az alábbi témákról legfeljebb minimális hittanoktatói rávezetéssel az életkornak megfelelően el kell tudni mondani a lényeget

- A heti két órában végzett hittanoktatás nem bővíti a tanítandó anyagot, hanem alaposabb foglalkozást tesz lehetővé. Ebből következően az optimum követelmény nem szorul kiegészítésre, hanem az alaposabb munkának megfelelően kell az eredményt értékelni.

Értenie kell a következő fogalmakat:

- A fentiekhez hasonlóan a fogalmak pontosabb értését és értelmezését várhatjuk, illetve várjuk a heti két órában tanuló diákoktól.

10. évfolyam

Célok és feladatok

Az Újszövetség bizonyos értelemben közelebb van hozzánk, mint az előző évben tanult Ószövetség. Ugyanakkor az Újszövetség tanítása fokozottan csábít a „prédikálós" hitoktatásra.
Célunk, hogy tárgyszerűen adjuk elő azokat a tényeket, ismereteket, amelyekben meglátható az ígéretek beteljesítése, illetve megérthetők a jövőre vonatkozó ígéretek.
Célunk az is, hogy ne a buzdító, vagy rábeszélő stílus, hanem a tények maguk keltsenek érdeklődést a tanítványainkban. Ebből az érdeklődésből legyen hit és hívő élet.
Feladatunk tehát olyan módon előadni az ismereteket, hogy ebben az évben is elkerüljük a „kis theológia " veszélyét is, meg a történet-mesélés gyermetegségét is.
Feladatunk, hogy élővé és érthetővé tegyük a megváltás eseményeit, az újjáteremtett ember életét egyénileg és a gyülekezetek közösségében.
Feladatunk úgy jelen lenni a tanításban, hogy életünk, viselkedésünk legyen szemléltető ábrája Krisztus megváltó szeretete működésének.

A tanulók értékelése

Ugyanúgy, mint az előző évben sok jól számonkérhető ismeretet kell megtanulni a gyerekeknek. Ezeknek az ismereteknek az összefüggéseit is látniuk, tudniuk kell a tanítványainknak. A 10. évben ezeket az összefüggéseket nemcsak tudni, hanem érteni és használni is kell.
Olyan tájékozottságra kell eljutni, amellyel a teljes Szentírásban ismerik fel Isten üdvakaratát és ennek kijelentését.
Értékelésünkben most is benne kell legyen annak a keresése, hogy a személyes megszólítottság, a megszólításra adott válasz dolgában hogyan állnak a fiatalok. Tudva, hogy ez a Szentlélek munkája által történik, illő tapintattal és bölcsességgel vizsgáljuk a lelki-hitbeli fejlődést, mindig a segítés szándékával.

A tizedik év tantervének összefoglalása

<u>Újszövetségi bibliaismeret</u>

Segédtudományi bevezetés
A szinoptikus evangéliumok
János evangéliuma
Az Apostolok Cselekedeteiről írott könyv
Pál apostol levelei
A zsidókhoz írott levél
Jakab és Júdás levele
Péter Apostol levelei
János apostol levelei
A mennyei jelenésekről írott könyv

A képességek fejlesztése

Azt az alapképességet kell fejlesztenünk, amely által a Biblia részenként való megismeréséből egy összefüggéseket, utalásokat és hivatkozásokat meglátó és megértő bibliaismeret alakul ki.
Fejlesztenünk kell azt a szándékot és készséget, hogy a tanulás során megismert bibliai tudományokat a a Szentírás értő olvasásához használják a gyerekek.
Fejlesztenünk kell azt a szellemi, lelki állapotot, amelyben valóban zsinórmértékké lesz Isten igéje.
Mindezekben fejlesztenünk kell bizonyos önállóságra törekvést, mert a középiskola végén befejeződik a heti rendszerességgel ismétlődő hittanóra. A fiatal ember saját belső késztetése és képessége szerint tud az iskola végeztével kapcsolatban maradni Isten kijelentésével.
A fenti gondolathoz tartozik hogy fejlesztenünk, alakítanunk kell az önállósággal együtt a gyülekezethez tartozás vágyát. Az élethelyzetek változásából következően arra is készen kell álljon a középiskola után a tanítványunk, hogy megkeresse azt a református gyülekezetet, amelyhez tartozhat.

Témakörök, tartalmak

1. témakör	**Bevezetés az Újszövetség tanulásához**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A Biblia megértéséhez szükséges ismeretek megszerzése és ezeknek a használattára nevelés a célunk. Azt fejlesztjük, hogy a gondolkodásba bekapcsolódjanak a tanult ismeretek.
Tartalom	1. Kortörténeti, földrajzi, bibliaismereti bevezetés 2. Az újszövetségi kánonról, a teljes Szentírás egységéről
A tartalom kulcselemei	Azokat a bevezetéstudományi, segédtudományi ismereteket kell összefoglalnunk, amelyek egy mélyebb Biblia-értést adnak. A speciálisan az Újszövetséghez tartozó kanonizációs folyamatról, illetve az ebben is, ezáltal is érvényesülő szentírási egységről kell tanítani.
Tanulói tevékenységek	Feladat lehet a vonatkozó dokumentumok önálló megkeresése, ismertetése. Egy-egy segédtudományi ismeretcsoportról tartott beszámoló.
Kapcsolódások	Kapcsolódást kínál a naponkénti bibliaolvasás során előforduló kérdések megválaszolása.
2. témakör	**A szinoptikus evangéliumok**
Óraszám:	**4 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A három első evangélium kitűnően megmutatja, hogy Isten üzenete hogyan járja be a maga emberi útját. Az egy üzenet négy variációban és mégis azonos tartalommal jut el a mai olvasóhoz. Alázatos és engedelmes igeértésre tanít, valamint az ismeretek helyes használatára.
Tartalom	1. Bevezetés az evangéliumokhoz 2. Máté evangéliumáról 3. Márk evangéliumáról 4. Lukács evangéliumáról
A tartalom kulcselemei	A tartalom kulcselemeinek kibontása: • A könyv, vagy könyvek megírásának kora, körülményei • A szerző, vagy szerzők megismerése • A könyv, vagy könyvek szerkezete • A könyv, vagy könyvek üzenete, vagy üzenetei • A könyv, vagy könyvek helye a teljes Szentírásban

Tanulói tevékenységek	Az evangéliumok szövegével való beható foglalkozás, a szövegek elemzése, megbeszélése a legtermészetesebb tevékenység.
Kapcsolódások	A Biblia rendszeres olvasása a kapcsolat.
3. témakör	**János evangéliuma**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	János „teológiaibb" megközelítése tanít arra, hogy ne elégedjünk meg egy-egy esemény, példázat, vagy akármilyen bibliai szöveg szövegszerű megértésével, hanem keressünk ennél többet.
Tartalom	1. Miért és miben tér el a negyedik evangélium a szinoptikusoktól? 2. János evangéliuma feldolgozása
A tartalom kulcselemei	A tartalom kulcselemeinek kibontása: • A könyv, vagy könyvek megírásának kora, körülményei • A szerző, vagy szerzők megismerése • A könyv, vagy könyvek szerkezete • A könyv, vagy könyvek üzenete, vagy üzenetei • A könyv, vagy könyvek helye a teljes Szentírásban
Tanulói tevékenységek	Végezzünk összehasonlításokat az evangéliumok között. Ha különbség mutatkozik, akkor keressük az okát, jelentését.
Kapcsolódások	Sokszor előkerül a Bibliát kritizáló véleményekben az evangéliumi leírások eltérése. Választ találunk a bírálatokra.
4. témakör	**Az Apostolok Cselekedeteiről írott könyv**
Óraszám:	**3 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Annak a bibliai keresztyénségnek a megismerése és megértése a feladat, amelyet a reformátorok is alapul és például vettek a keresztyén egyház életének, szolgálatának és rendjének megszervezéséhez.
Tartalom	1. Bevezetés a Könyvhöz 2. A Könyv elemzése, feldolgozása 3. Pál apostol szolgálata -- ahogy a Könyv elénk adja
A tartalom kulcselemei	A tartalom kulcselemeinek kibontása: • A könyv, vagy könyvek megírásának kora, körülményei • A szerző, vagy szerzők megismerése • A könyv, vagy könyvek szerkezete • A könyv, vagy könyvek üzenete, vagy üzenetei • A könyv, vagy könyvek helye a teljes Szentírásban
Tanulói tevékenységek	Egyénileg, vagy csoportosan végezzenek elemzést a gyerekek arról, hogy miképpen írja le a keresztyénség terjedésének irányát a Könyv.
Kapcsolódások	Református keresztyénként tegyük egymás mellé azokat a gyülekezeteket és azt a gyülekezetet, amelyben élünk.
5. témakör	**Pál apostol levelei**
Óraszám:	**8 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A levelek segítségével találjuk meg, hogy hogyan lesz Istenkegyelmes tettei nyomán keresztyén élet. Valódi keresztyén életre „fejlesztjük" a tanítványainkat.

Tartalom	1. A rómaiakhoz írott levél 2. A korintusiakhoz írott I. és II. levél 3. A galatákhoz írott levél 4. Az efézusiakhoz írott levél 5. A filippiekhez, valamint a kolosséiakhoz írott levél 6. A thesszalonikaiakhoz írott I. és II. levél 7. A Timóteushoz írott I. és II. levél 8. A Tituszhoz, valamint a Filemonhoz írott levél
A tartalom kulcs-elemei	A tartalom kulcselemeinek kibontása: • A könyv, vagy könyvek megírásának kora, körülményei • A szerző, vagy szerzők megismerése • A könyv, vagy könyvek szerkezete • A könyv, vagy könyvek üzenete, vagy üzenetei • A könyv, vagy könyvek helye a teljes Szentírásban
Tanulói tevékenységek	Keressék meg a gyerekek az élethelyzeteket, amelyekre nézve tanítanak, utasítanak, vagy éppen figyelmeztetnek a levelek.
Kapcsolódások	Élethelyzetek és élethelyzeteink összekapcsolhatók.
6. témakör	**A Zsidókhoz írott levél**
Óraszám:	**1 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A Szentírás egységére nevel ennek a levélnek megértése. Fejlesztési feladatunk, hogy a tanítványainkban ó és újszövetségi kijelentés egységes egészként rögzüljön.
Tartalom	1. A zsidókhoz írott levél feldolgozása
A tartalom kulcs-elemei	A tartalom kulcselemeinek kibontása: • A könyv, vagy könyvek megírásának kora, körülményei • A szerző, vagy szerzők megismerése • A könyv, vagy könyvek szerkezete • A könyv, vagy könyvek üzenete, vagy üzenetei • A könyv, vagy könyvek helye a teljes Szentírásban
Tanulói tevékenységek	Akár egyéni, akár csoportos tevékenység lehet a két szövetség folyamatosságát bemutató igehelyek megkeresése, sorba állítása.
Kapcsolódások	Tisztázzuk azt, hogy egyenlő érdeklődéssel fordulunk-e a Biblia két részéhez.
7. témakör	**Jakab levele és Júdás levele**
Óraszám:	**1 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Jakab levelének nagyon gyakorlati mondanivalója adja a fejlesztés, a kompetenciák tárgyában a feladatainkat: az élő hitnek gyümölcsei vannak.
Tartalom	1. Jakab levelének és Júdás levelének az elemzése, egybevetése
A tartalom kulcs-elemei	A tartalom kulcselemeinek kibontása: • A könyv, vagy könyvek megírásának kora, körülményei • A szerző, vagy szerzők megismerése • A könyv, vagy könyvek szerkezete • A könyv, vagy könyvek üzenete, vagy üzenetei • A könyv, vagy könyvek helye a teljes Szentírásban
Tanulói tevékenységek	Állítsuk párhuzamba a hitről és cselekedetekről szóló tanítást Jakab leveléből, Pál leveleiből és Jézus szavaiból.
Kapcsolódások	Vizsgáljuk meg a hitünk és cselekedeteink kapcsolatát.

8. témakör	**Péter apostol levelei**
Óraszám:	**1 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Mivel a szerzőség körüli vitákat legalább is meg kell említenünk, fontos fejlesztési feladatunk a bizonytalanságok ellenére való bizonyosság kialakítása, megerősítése. A szerző lehet vitatott, az Elhívó nem.
Tartalom	1. Péter I. és II. levelének feldolgozása
A tartalom kulcselemei	A tartalom kulcselemeinek kibontása: • A könyv, vagy könyvek megírásának kora, körülményei • A szerző, vagy szerzők megismerése • A könyv, vagy könyvek szerkezete • A könyv, vagy könyvek üzenete, vagy üzenetei • A könyv, vagy könyvek helye a teljes Szentírásban
Tanulói tevékenységek	A hittankönyv segítségével a gyerekek adjanak ismertetést a tárgyalt bibliai részekről.
Kapcsolódások	A Biblia értéke nem függ az emberileg tudható adatoktól.
9. témakör	**János apostol levelei**
Óraszám:	**1 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A kompetens bibliaolvasó ember önállóan használja a Bibliát, illetve a rendelkezésére álló segédkönyveket. Erre az önállóságra segítsük a tanítványainkat.
Tartalom	1. János apostol három levelének feldolgozása
A tartalom kulcselemei	A tartalom kulcselemeinek kibontása: • A könyv, vagy könyvek megírásának kora, körülményei • A szerző, vagy szerzők megismerése • A könyv, vagy könyvek szerkezete • A könyv, vagy könyvek üzenete, vagy üzenetei • A könyv, vagy könyvek helye a teljes Szentírásban
Tanulói tevékenységek	Kézben van a hittankönyv, adhatunk mellé egyszerűbb, érthető segédkönyveket és azt a feladatot kapják a tanulóink, hogy valamelyik levél feldolgozását végezzék el önállóan.
Kapcsolódások	Az igei értelemben értő bibliaolvasás a kapcsolópont.
10. témakör	**A Jelenések könyve**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Arra a mértéktartó törekvésre kell segítenünk a gyerekeket, amellyel a bibliai szövegek értelmezésében megmaradunk teljes Írás szellemének megfelelő értelmezésben. Nem esünk szektás találgatások csapdájába.
Tartalom	1. Amit a Jelenések könyve műfajáról tudni kell 2. A könyv feldolgozása
A tartalom kulcselemei	A tartalom kulcselemeinek kibontása: • A könyv, vagy könyvek megírásának kora, körülményei • A szerző, vagy szerzők megismerése • A könyv, vagy könyvek szerkezete • A könyv, vagy könyvek üzenete, vagy üzenetei • A könyv, vagy könyvek helye a teljes Szentírásban
Tanulói tevékenységek	Válasszunk ki egy, vagy több jelképét a könyvnek és egyéni, vagy csoportos munkában értelmezzék a gyerekek.
Kapcsolódások	A jövő fontos. A Jelenések könyve a jövőnkre nézve ad fontos tájékoztatást.

A továbbhaladás feltételei

A továbbhaladás feltétele azt a minimumot jelenti, amit az évfolyamot végig tanuló gyerek az anyagból megbízhatóan elsajátított és életkorának megfelelően használni tud. Tudatában kell lennünk annak, hogy ezt csak az ismeretek területén tudjuk pontosan mérni. A lelki, hitbeli előrehaladást figyelemmel kell kísérnünk, de ennek dolgait rá kell hagynunk a szíveket vizsgáló Istenre.
A következőkben meghatározzuk az optimum és a minimum követelményt a tizedik év végén:

Az optimum követelmény:

Az alábbi témákról legfeljebb minimális hittanoktatói rávezetéssel az életkornak megfelelően el kell tudni mondani a lényeget

- felsorolni az Újszövetség könyveit
- az újszövetségi kánon kialakulásáról
- a legalapvetőbb bibliai kortörténeti adatokról
- a legalapvetőbb bibliai földrajzi adatokról
- mind a huszonhét könyvről egyenként a feldolgozás rendszeréhez hasonlóan
- ismertetni Jézus földi életét és megváltói művét
- a keresztyén egyház történetének kezdeteit összefoglalni
- Pál apostol szolgálatát összefoglalni
- a Jelenések könyve üzenetét összefoglalni

Értenie kell a következő fogalmakat

- intertestamentális kor
- őskeresztyénség
- misszió
- újszövetségi kánon
- szinoptikus evangéliumok
- apostoli levelek
- apokaliptikus könyv

A csoporttal, vagy a hittanoktatóval való együtt éneklés szintjén tudni kell a Függelékben az évfolyam számára megadott énekeket az ott megjelölt követelmény szerint.

Ha voltak aranymondások, akkor azoknak legalább 60% - át el kell tudni mondani.

A minimum követelmény:

Az optimum követelményként felsorolt anyagnak legalább az 50% - át kell tudni a minimum követelmény teljesítéséhez.

Kiegészítő melléklet
a 10. évfolyam anyagához a heti két órában végzett hitoktatáshoz

Az alább következő témák feldolgozásában a heti egy órában történő oktatásnál leírtakat kell követni.

1. témakör	**Bevezetés az Újszövetség tanulásához**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1. A bevezetés két órára bontva 2. Külön óra a két testamentum összefüggése és egysége
2. témakör	**A szinoptikus evangéliumok**
Óraszám:	**4 óra**
Tartalom	1. Rövid kitérő a Biblián kívüli Jézusról szóló iratokra 2 – 4. A három evangélium két-két órában tárgyalva
3. témakör	**János evangéliuma**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1. Az evangélium szerzőjéről 2. Az evangélium feldolgozása két órára bontva
4. témakör	**Az Apostolok Cselekedeteiről írott könyv**
Óraszám:	**3 óra**
Tartalom	1. Az Ap. Csel. feldolgozása három órára bontva 2. Az Ap. Csel. egyház képe
5. témakör	**Pál apostol levelei**
Óraszám:	**8 óra**
Tartalom	1 – 8. A tizenhárom levelet a kétszer nyolc, azaz tizenhat órára elosztva vesszük
6. témakör	**A Zsidókhoz írott levél**
Óraszám:	**1 óra**
Tartalom	1. A levél feldolgozása kér órára bontva
7. témakör	**Jakab levele és Júdás levele**
Óraszám:	**1 óra**
Tartalom	1. A két levél két órára bontva
8. témakör	**Péter apostol levelei**
Óraszám:	**1 óra**
Tartalom	1. A két levél két órára bontva
9. témakör	**János apostol levelei**
Óraszám:	**1 óra**
Tartalom	1. János első levele külön tárgyalva
10. témakör	**A jelenések könyve**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1. A könyv feldolgozása két órára bontva 2. A keresztyén jövőképről

Az optimum követelmény kiegészítése:

Az alábbi témákról legfeljebb minimális hittanoktatói rávezetéssel az életkornak megfelelően el kell tudni mondani a lényeget

- A heti két órában végzett hittanoktatás nem bővíti a tanítandó anyagot, hanem alaposabb foglalkozást tesz lehetővé. Ebből következően az optimum követelmény nem szorul kiegészítésre, hanem az alaposabb munkának megfelelően kell az eredményt értékelni.

Értenie kell a következő fogalmakat:

- A fentiekhez hasonlóan a fogalmak pontosabb értését és értelmezését várhatjuk, illetve várjuk a heti két órában tanuló diákoktól.

11. évfolyam

Célok és feladatok

Az általános iskolai hittanórákon érdekes történetekkel tanítottuk az egyháztörténetet. A középiskola utolsóelőtti osztályában azzal a rendszerességgel kell tanítanunk, amellyel meg tudjuk mutatni Jézus Krisztus egyházának küzdelmeit, győzelmeit, elbukásait és kegyelemből való talpra állásait Célunk az, hogy felvázoljuk a sokszor önmagával is harcoló egyház történetét, és ebben a történetben mindig benne legyen a diadalmas egyház reménysége, illetve bizonyossága.
Feladatunk, hogy szépítés és torzítás nélkül beszéljünk az egyházról, de az is feladatunk, hogy a szavainkból mindig kiérződjön az a szeretet, amelyet az anyaszentegyház iránt érzünk.
Célunk és feladatunk, hogy az egyház iránti szeretetet felébresszük a tanítványainkban is. Tekintettel arra, hogy a kor, amelyben élünk több okból is erősen bírálja és sokszor elítéli a keresztyén egyházat, vagy annak egy-egy felekezetét, az egyház iránti elkötelezett szeretet felébresztése fontos és néha nagyon nehéz feladat.

A tanulók értékelése

A történelem tantárgy értékelése segítséget ad az egyháztörténet értékeléséhez. Azt azonban látni kell, hogy az egyháztörténetnél nem elég az események szereplők és bizonyos kapcsolatok ismerete és elmondás. Az egyház történetéből nem lehet kihagyni az egyház Urának akaratát és cselekvését. Az értékelésünkben ennek a többletnek benne kell lenni.
Mivel célunk az anyaszentegyház iránti szeretet felébresztése, illetve erősítése, az értékelésünkben erre is figyelnünk kell. Első sorban menet közben, hogy ha a gyerekek közömbösek, esetleg elutasítók lennének az egyházzal, történetével szemben, akkor megtegyünk mindent ennek a jó irányba történő megváltozásáért.

A tizenegyedik év tantervének összefoglalása

A keresztyén egyház történetének összefoglalása

A keresztyén egyház történelmének kezdete
Az egyház útja az államegyháztól a reformációig
Az egyház Magyarországon az államalapítástól a reformációig
A reformáció és az ellenreformáció
A keresztyén egyházak helyzete a XVIII. századtól a XX. század első feléig
Református egyházunk a kommunista diktatúra idején
Egyházunk 1989. utáni helyzetének vázolása
A keresztyének egységtörekvései az elmúlt két évszázadban

A képességek fejlesztése

Isten igéje egyértelművé teszi, hogy a teremtett mindenséget, benne ez egyházat is, egykor a Teremtő elindította és egy bizonyos cél felé viszi előre. Ez a helyzet szükségessé teszi, hogy a jelen megértéséhez megismerjük azt, ami mögöttünk van és megismerjük azt is, ami az előttünk lévőről tudósít. Ezt a látásmódot kell az egyháztörténet tanításával fejlesztenünk. A választott népnek ezt így mondja Isten: ”Emlékezzél meg az útról, amelyen hordozott téged az Úr”.
A történelmet általában nem szeretika diákok, és ez vonatkozik az egyháztörténetre is. Hozzá kell tenni, hogy a hitoktatók, vallástanárok sem szeretik tanítani. Ennek oka valószínűleg az, hogy adatok tömegének élik meg a történelmet és nem jut idő, vagy erő az összefüggések megláttatására. Fejlesztenünk kell önmagunkat is, hogy megtaláljuk azt az optimális tárgyalási módot, amely-

ben nem fogunk elveszni a részletekben sem, és nem fogjuk elnagyolva érthetetlenné tenni a történelem Urának a tetteit.
Hozzá kell tenni mindehhez, hogy igazi nemzeti és hitvallásos öntudat csak úgy lehetséges, ha múltat, jelent és jövőt együtt, összefüggéseikben lát az ember.

Témakörök, tartalmak

1. témakör	**A keresztyén egyház történelmének kezdete**
Óraszám:	**4 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Fejlesztenünk kell azt a készséget, hogy a tanítványaink együtt lássák a történelem eseményeit. Fontos az is, hogy a történelem Urát felismerjék a történelemben.
Tartalom	1. Miért szükséges az egyház történetét megismerni? 2. Az ókeresztyén egyház élete, küzdelmei 3. Küzdelem a kijelentés pontosabb megértéséért: zsinatok 4. Kiemelkedő teológusok
A tartalom kulcselemei	Az egyház communio viatorum – ebből következően feltétlenül szükséges megismerni az utat. Az első gyülekezetek élete ismerős a Bibliából. A növekedés, az üldözés, majd ennek megszűnése, tévtanítások megjelenése új feladatokat hozott. A kijelentés pontos megértéséért megindult a hit tartalmi kérdéseinek a tisztázása. Zsinatok, illetve kiemelkedő jelentőségű teológusok szolgáltak ebben a folyamatba.
Tanulói tevékenységek	Az önálló kutató munka, résztémák kidolgozása a tevékenység. Akár csoportosan, akár egyénileg lehet ezt csinálni, otthoni, vagy órai feladatként egyaránt.
Kapcsolódások	A fentebb leírt történelem látás adja a kapcsolatot.
2. témakör	**Az egyház útja az államegyháztól a reformációig**
Óraszám:	**5 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Az egyház sokszínűsége jelenik meg ezekben a leckékben. Ez néha pozitív, néha negatív jelenség. Egy magasabb szempontok szerinti egyházlátást készíthetünk elő.
Tartalom	1. Az „államegyház” kialakulása 2. A keleti és nyugati keresztyénség eltávolodása egymástól 3. A szerzetesség keleten és nyugaton, megújulási törekvések 4. Az egyház harca a (politikai és lelki) hatalomért 5. A római egyház válsága, a nyugati egyházszakadás
A tartalom kulcselemei	Határozzuk meg, hogy mit jelent az „államegyház” kifejezés. Miért züllesztette ez a keresztyénséget. A birodalmi viszonyok, hagyományok különbségeket alakítottak ki. Egyházszakadás 1054-ben. A remeteségről, a különböző regulákról beszéljünk. Ez az elvilágiasodás ellen igyekezett hatni. Az egyház - ellentmondva a lényegének – hatalmat akart. Ez nyugaton vezetett harchoz, amit az investitura-harcban látunk. Az egyház hatalmi okok miatt kettészakadt: Róma és Avignon. Az un. eretnek mozgalmak felerősödnek.
Tanulói tevékenységek	Gyűjtsünk anyagot a keleti keresztyénség bemutatására, mivel az nálunk kevésbé ismerős.
Kapcsolódások	Az egyház és az állam viszonya ma is sok problémát mutat..

3. témakör	**Az egyház Magyarországon az állmalapítástól a reformációig**
Óraszám:	**1 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A nemzeti öntudatunk fontos összetevője annak a ténynek az ismerete, hogy a magyarság a keresztyén Európában a vallással is be tudott illeszkedni. Így lehetett a „keresztyénség védőbástyája".
Tartalom	1. Az egyház Magyarországon az államalapítástól a reformációig
A tartalom kulcselemei	Említésre méltó a magyarság kapcsolata a bibliai vallásokkal már a honfoglalás előtt. A pogányság és a keresztyénség egymás mellett jelen volt a magyarok között. A honfoglalás korának nagy kérdése: keleti, vagy nyugati keresztyénség?. A magyarországi egyházi helyzetet századokra meghatározta I. István király egyházszervező munkája. Ez máig érvényes.
Tanulói tevékenységek	Csoportos, vagy egyéni tevékenységként gyűjtsenek a gyerekek képeket, irodalmi anyagokat az ezeréves magyar keresztyénség bemutatására.
Kapcsolódások	Református mivoltunk fontos összetevője az István király által megszervezett római katolikus egyházzal való kapcsolatunk.
4. témakör	**A reformáció és ellenreformáció**
Óraszám:	**6 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Ennek a témakörnek az ismeretanyagát már megkapták a tanítványaink, legfeljebb nem a hitoktatásban érvényesítendő szempontok szerint. Nagyon fontos feladatunk, hogy kiegészítsünk, összefüggéseket mutassunk meg, értékeléseket helyesbítsünk, stb. Református identitásunk szerint lássuk a reformációt.
Tartalom	1. A reformáció előkészítése 2. A német reformáció (Luther) 3. A svájci reformáció (Zwingli, Kálvin) 4. A reformáció megjelenése és terjedése Magyarországon 5. Jeles magyar reformátorok 6. Az ellenreformáció Európában és Magyarországon
A tartalom kulcselemei	Egyfelől a római egyház megromlása, másfelől az előreformátorok készítették elő a reformációt. Lutherről és a wittenbergi reformációról történelemből már tanultak a diákjaink. Kereszttantervi lehetőség, hogy felhasználjuk ezeket az ismereteket. Ugyanez a lehetőség adott a svájci reformációnál is, a magyarországi reformációnál is. Így nem kell a teljes ismeretanyagot újként megtanítani és lehetséges egy-egy óra alatt feldolgozni a vonatkozó témát. Az ellenreformáció dolgait kapcsoljuk a reformáció tanulásához, mert ez a római egyház válasza a reformációra. Először rendezi a sorait (tridenti zsinat), azután támadásba kezd. Alkalmas segítsége ebben a jezsuita rend. Nálunk lassabban indul a folyamat, de nem enyhébb: Bocskai harca, gályarabok.
Tanulói tevékenységek	Mivel a tanév ideje semmiképpen nem ad módot arra, hogy megfelelő alapossággal tárgyaljuk a témánkat, otthoni munkára kiadhatunk bizonyos egyébként kimaradó résztémákat.
Kapcsolódások	Természetes kapcsolódás, hogy reformátusok vagyunk.

5. témakör	**A keresztyén egyházak helyzete a XVIII. századtól a XX. század elejéig**
Óraszám:	**3 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Az időnk rövidsége miatt nagy lépésekkel kell az egyháztörténetben haladnunk. El kell érnünk, hogy kifejlődjön a gyerekekben az a képesség, amellyel a csak érintett korokat, eseményeket, meghatározó személyeket megfelelően be tudják illeszteni a helyükre, illetve önállóan utánanéznek az adatoknak.
Tartalom	1. Az európai keresztyén egyházak helyzete a XVII-XIX. században 2. A magyar református egyház a XIX. század második felében 3. A magyar református egyház a XX. század első felében (1948-ig)
A tartalom kulcselemei	Megszilárduló frontvonalak a protestáns egyházak és a római egyház között. A protestantizmus belső sokszínűsége: mozgalmak és irányzatok. Magyarországon küzdelem a katolikus túlsúly ellen, a XIX. század második felében császári beavatkozások ellen. A protestáns unió gondolata. 1881: debreceni zsinat. A XX. század első felében Magyarországon is felerősödik a belmisszió. Egyesületek, szövetségek jönnek létre. Az első világháború után elszakított részeken meg kell szervezni a református egyház életét.
Tanulói tevékenységek	Tanári irányítással és segítséggel végzett önálló kutatást kell végeztetni.
Kapcsolódások	A rendszerváltozás után megújuló egyházi élet sok tekintetben a tárgyalt korhoz nyúlt vissza.
6. témakör	**Református egyházunk a kommunista diktatúra idején**
Óraszám:	**4 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Fejlesztési és kompetencia erősítési feladatunk egy biblikus egyházkritika kialakítása, amivel együtt jár az is, hogy az egyház kisebb, vagy nagyobb rangú tagjait nem azonosítom az egyházzal.
Tartalom	1. A háború utáni „behódolás” (Egyezmény) 2. Az egyház felszámolására tett lépések 3. Az elszakított egyháztestek élete a háborúig 4. Az elszakított egyháztestek élete a diktatúrákban
A tartalom kulcselemei	A háború után országos ébredés indult. A kommunista állam ezt megfojtotta. Az egyház vezetői a ”bűnbánat theológiája” erőltetésével gyakorlatilag kiszolgálták az állami szándékokat. Meg kell ismerni az „Egyezményt”. Az államosításokat, az egyház működésének beszűkítését és akadályozását kell bemutatni. Az elszakított egyháztestek a két világháború közötti idő élet-halál harcai után érkeztek a diktatúrák egyházellenes állapotába.
Tanulói tevékenységek	Családi kutatást végezzenek a tanítványaink arról, hogy milyen módon gyakorolták a család tagjai egyházhoz tartozásukat a diktatúra idején (titokban történő esküvő, hasonlóan történő keresztelés, a gyerekek nem járhattak hittanra, stb)
Kapcsolódások	A szülőkről, nagyszülőkről fognak szólni a történetek.
7. témakör	**Egyházunk 1989. utáni helyzetének vázolása**
Óraszám:	**1 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Azt a jézusi figyelmeztetést kell jól megértetnünk, hogy „az aratnivaló sok, a munkás kevés”. A rendszerváltozás után megnőttek a lehetőségei az egyházunknak, és szükség van szolgálatra kész munkatársakra.
Tartalom	1. Az 1989-ben bekövetkezett helyzet pozitív és negatív eredményei

A tartalom kulcselemei	Református egyházunk számára pozitív fordulat: új választások. Elmarad viszont valamiféle bűnbánat a kiszolgálók részéről. Újra lesznek iskolái az egyháznak, intézményeket alapíthat, missziókat indíthat be. Egyházi emberek bekapcsolódhatnak a közéletbe. Anyagilag nincs rendezve az egyház helyzete. Először felfokozott várakozás veszi körül az egyházakat, azután erősödik a közöny.
Tanulói tevékenységek	Készíttessünk felsorolást arról, hogy mit lehetne a már működő alkalmak mellé még bekapcsolni az otthoni gyülekezetben. Kérjük azt is, hogy mindenki jelölje meg, hogy hol és mit tudna segíteni a gyülekezetének.
Kapcsolódások	Személyes dolgokról van szó.
8. témakör	**A keresztyének egységtörekvései az elmúlt két évszázadban**
Óraszám:	**1 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Kettős irányba kell a kompetenciák fejlesztésével haladnunk. Egyfelől erősítenünk kell a jó értelemben vett református identitást. Másfelől az egyetemes anyaszentegyház egészében kell látni a többi felekezetet és magunkat.
Tartalom	1. Az ökumenikus mozgalom történetének és szolgálatának vázolása
A tartalom kulcselemei	A keresztyén felekezetek közeledésének történetét kell ismertetni 1846-tól, az Evangéliumi Alliance megalakulásától. A mai helyzet nem mindig egyértelmű, sokszor csak szavakban van ökumené.
Tanulói tevékenységek	Kérjünk beszámolókat a tanítványaink ökumenikus élményeiről. Esetleg tartsunk közös hittanórát más felekezetű csoportokkal.
Kapcsolódások	A mára hála Istennek természetessé váló kapcsolatok másfél évszázad küzdelmének az eredményei.

A továbbhaladás feltételei

A továbbhaladás feltétele azt a minimumot jelenti, amit az évfolyamot végig tanuló gyerek az anyagból megbízhatóan elsajátított és életkorának megfelelően használni tud. Tudatában kell lennünk annak, hogy ezt csak az ismeretek területén tudjuk pontosan mérni. A lelki, hitbeli előrehaladást figyelemmel kell kísérnünk, de ennek dolgait rá kell hagynunk a szíveket vizsgáló Istenre. A következőkben meghatározzuk az optimum és a minimum követelményt a tizenegyedik év végén:

<u>Az optimum követelmény:</u>

Az alábbi témákról legfeljebb minimális hittanoktatói rávezetéssel az életkornak megfelelően el kell tudni mondani a lényeget

- a keresztyén egyház élete az első évszázadok alatt nagy Konstantinig
- az ökumenikus zsinatok, kiemelkedő teológusaik, krisztológiai kérdéseik
- a keleti és nyugati keresztyénség különböző volta, szakítása egymással
- a szerzetesrendek kialakulása
- az egyház harca a hatalomért (investitura)
- a nyugati egyházszakadás (a pápák avignoni fogsága)
- a magyarság és a keresztyénség kapcsolata a honfoglalás előtt
- I. István király egyházszervező munkája
- a reformáció előkészítse
- Luther és a német reformáció
- Zwingli, Kálvin és a svájci reformáció
- a magyar reformáció, kiemelkedő alakjai
- az ellenreformáció Magyarországon

- a magyar református egyház a XX. század első felében, szétszakítottsága
- az egyház a kommunista diktatúra idején
- a rendszerváltozás hatásai
- a keresztyének egységtörekvései: ökumené

Értenie kell a következő fogalmakat:

- zsidó keresztyén / pogánykeresztyén
- keresztyén misszió
- egyetemes zsinat
- tévtanítás
- krisztológia
- remete, szerzetes, regula
- reformáció
- előreformátor
- belmisszió
- fakultatív hitoktatás
- ökumené

A csoporttal, vagy a hittanoktatóval való együtt éneklés szintjén tudni kell a Függelékben az évfolyam számára megadott énekeket az ott megjelölt követelmény szerint.

Ha voltak aranymondások, akkor azoknak legalább 60% - át el kell tudni mondani.

A minimum követelmény:

Az optimum követelményként felsorolt anyagnak legalább az 50% - át kell tudni a minimum követelmény teljesítéséhez.

Kiegészítő melléklet
a 11. évfolyam anyagához a heti két órában végzett hitoktatáshoz

Az alább következő témák feldolgozásában a heti egy órában történő oktatásnál leírtakat kell követni.

1. témakör	**A keresztyén egyház történelmének kezdete**
Óraszám:	**4 óra**
Tartalom	1. Egyháztörténet és egyetemes történelem összefüggései és eltérései. 2 – 4. Az órák anyaga két-két órára bontva
2. témakör	**Az egyház útja az államegyháztól a refromációig**
Óraszám:	**5 óra**
Tartalom	1. A keleti és nyugati keresztyénség eltéréséről két órára bontva 2 – 3. A szerzetesség kialakulása, megújulási mozgalmak három órában 4. A római egyház válságáról két órára bontva 5. Eretnekmozgalmak
3. témakör	**Az egyház Magyarországon az államalapítástól a reformációig**
Óraszám:	**1 óra**
Tartalom	1. Két órára bontva: I. István egyházépítése A római egyház a hatalom részese
4. témakör	**A reformáció és ellenreformáció**
Óraszám:	**6 óra**
Tartalom	1. A német reformáció két órára bontva 2 – 4 A svájci reformáció 4 órára bontva (Kálvin közelebbről) 5. A reformáció Magyarországon két órára bontva 6. Az ellenreformáció Európában és Magyarországon két órára bontva
5. témakör	**A keresztyén egyházak helyzete a XVIII. századtól a XX. század elejéig**
Óraszám:	**3 óra**
Tartalom	1. Az európai ker. egyházak helyzetéről két órára bontva 2. A belmissziói mozgalmak Magyarországon 3. A Magyar Református Egyház kapcsolata az elszakított egyházrészekkel
6. témakör	**Református egyházunk a kommunista diktatúra idején**
Óraszám:	**4 óra**
Tartalom	1. Az „ébredés” történetéből, elfojtásáról 2. Az egyház felszámolására tett lépésekről két órára bontva 3. Az elszakított egyháztestek élete a háborúig területi részletezéssel két órára bontva 4. Az elszakított egyháztestek élete a diktatúrában területi részletezéssel két órára bontva

7. témakör	**Egyházunk 1989. utáni helyzetének vázolása**
Óraszám:	**1 óra**
Tartalom	1. Az 1989. utáni helyzet két órára bontva: politikai illetve emberi helyzet
8. témakör	**A keresztyén egységtörekvések az elmúlt két évszázadban**
Óraszám:	**1 óra**
Tartalom	1. Az ökumenikus mozgalomról szóló anyag két órára bontva

Az optimum követelmény kiegészítése:

Az alábbi témákról legfeljebb minimális hittanoktatói rávezetéssel az életkornak megfelelően el kell tudni mondani a lényeget

- az eretnek mozgalmakról
- a belmissziói mozgalmak Magyarországon a XX. században
- az ébredés története, elfojtása is

Értenie kell a következő fogalmakat:

- eretnek mozgalmak
- evangélizáció
- konferencia
- megtérés

12. évfolyam

Célok és feladatok

A 12. évfolyamban a hitoktatás lehetetlennek látszó feladatra vállalkozik - hozzá kell tennünk, hogy nem elbizakodottságból, hanem a helyzet kényszerítő voltából adódóan. A hittani és erkölcstani kérdéseket kell belesűríteni egyetlen tanévbe. Az adhat bátorságot ehhez, hogy a hittanórákon és az élet minden területén a Szentlélek segítségét kérhetjük az emberileg lehetetlen feladatok megoldásához. Némi könnyítést jelent, hogy ezekkel a kérdésekkel valamilyen mélységig már foglalkoztunk a 7. és 8. évfolyamban, illetve a konfirmációi előkészítésben.
Célunk, hogy úgy fogalmazzuk meg a kérdéseket és a válaszokat, hogy a hétköznapi módon gondolkodó ember a magáénak fogadhassa el őket. Nem célunk, hogy teológiai módszerrel és precizitással kérdezzünk és válaszoljunk, mert az meghaladná a középiskolai hitoktatás szintjét. A teológiai megközelítést meg kell hagynunk a hittudományi kar megfelelő szakának.
Célunk, hogy a mindennapi életben használható hittani felismerésekre és döntésekre segítsük a tanítványainkat, akik közül a legtöbben életükben utoljára foglalkoznak a hitük kérdéseivel ilyen szervezett formában.
Célunk, hogy megmutassuk az összefüggést, ami a hitünk tartalma és az életünk vezetése, a cselekedeteink között van.
Feladatunk, hogy megmutassuk Isten határozott kijelentését arról, hogy mit higgyünk és hogyan váltsuk életté a hitünket.
Feladatunk, hogy továbbadjuk azt a tanítást, amire a Szentlélek elvezette reformátorainkat, hitvalló eleinket, hogy amint ők, úgy mi is Isten dicsőségére éljünk.

A tanulók értékelése

Vannak tárgyi ismeretek, amelyeket meg lehet tanulni és számon lehet kérni. Fontos, hogy ezeket megtanulják a tanítványaink, mert ezek adják meg azt a formát, amelyben megjeleníthetjük a hitünk és belőle táplálkozó életünk tartalmát, szabályait. Ezek az ismeretek megóvnak az eltévelyedésektől, a csábító idegen tanításoktól.
A másik értékelendő és értékelhető dolog, hogy mennyire épültek hitükben a tanítványaink. Mint már többször leszögeztük, tulajdonképpen mindent ezért az épülésért teszünk, hiszen a hitoktatás misszió. Csakhogy ezt a hitbeli épülést egyedül Isten tudja értékelni. Nekünk marad a jelek megfigyelése, esetenként örömmel nyugtázása, vagy szomorú hiányolása. Szolgálatunk a tanítványainkért való imádkozásban éri el a csúcsát.

A tizenkettedik év tantervének összefoglalása

Református hittan és erkölcstan összefoglalása

Isten és ember kapcsolatáról
Isten kijelentéséről
Református hitünk alapelvei
A szavakba öntött hit: hitvallás
Az élet keresztyén rendjéről
A keresztyén élet útjelzői

A képességek fejlesztése

A felnőtt, önálló keresztyén életre való képességeket kell úgy fejlesztenünk, hogy tudjuk, ilyen iskolás körülmények között csak néhány fiatal folytatja a hitünk dolgaival való foglalkozást.
Fejlesztenünk kell azt a szellemi készséget, amely a hitünkkel kapcsolatos megszerzett ismereteket tovább gyarapítja.
Fejlesztenünk kell a hitvallásra való képességet, azaz a hit kifejezésének és természetesen a kimondásának a képességét.
Fejlesztenünk kell azt az önkéntes egyházhoz tartozást, amely segít abban a fiatalnak, hogy esetleges helyváltoztatások (továbbtanulás, munkába állás) során keresse meg a gyülekezetet, amelyben keresztyén életét élheti.
Fejlesztenünk kell az Isten szolgálatára való készséget.

Témakörök, tartalmak

1. témakör	**Isten és ember kapcslatáról**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Ki kell alakítanunk azt a véleményt, hogy szükségünk van Istenre. Még akkor is, ha csak valamiféle felsőrendű hatalomnak gondoljuk Őt. A következő lépésben jussunk el addig, hogy a keresésünk kudarcai után Isten „halk és szelíd" hangja megszólal.
Tartalom	1. Kiindulásunk az Istent kereső ember, tehát önmagunk 2. Isten is keresi az embert: kijelentést ad magáról
A tartalom kulcselemei	Az ember „Isten nélkül hontalan", tehát keresi Istent. Ennek buktatói, kudarcai vannak, sőt gyakran tagadás a vége. Isten a bűneset óta keresi az embert. Ezért jelzést, kijelentést ad magáról.
Tanulói tevékenységek	Bizonyos önvallomásos beszélgetést folytassunk, amelyben felszínre jöhet az Isten utáni vágyunk.
Kapcsolódások	Önmagunkról beszélünk.
2. témakör	**Isten kijelentéséről**
Óraszám:	**3 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Isten kijelentése megtalálja a maga helyét a mi tárgyiasult világunkban. Ha tiltakozunk is az ellen, hogy valami dolgaink közé integrálhatatlan valóságot tudomásul vegyünk, a kijelentés tény, ami megtalál minket.
Tartalom	1. Az általános kijelentésről 2. A „különös kijelentés"-ről 3. Az Ige, alakjai
A tartalom kulcselemei	Határozzuk meg az általános kijelentést. Beszéljünk a természeti vallásoknak az általános kijelentéssel való kapcsolatáról. Határozzuk meg a „különös kijelentést", mégpedig úgy, hogy ne szűkítse le az általános vélekedés a Szentírásra. Mutassunk rá arra, hogy Isten kijelentése nem szorul pótlásokra, kiegészítésekre. Az Igét kétféle módon közelítsük meg. A tapasztalati út, hogy van a hirdetett, az írott és a kijelentett alakja az igének (Török István). A lényeget tekintve első a kijelentett ige, ebből született az írott ige és ez válik az igehirdetésben hirdetett igévé. A tökéletes kijelentés maga Jézus Krisztus, a testté lett Ige.

Tanulói tevékenységek	Az Isten kijelentésének útját jól követhetjük bibliai idézetek segítségével. Válasszunk ki megfelelő idézeteket, osszuk ki őket és valaki, vagy valakik olvassák fel és értelmezzék ezeket.
Kapcsolódások	A kezünkben tartott Biblia a kapcsolópont.
3. témakör	**Református hitünk alapelvei**
Óraszám:	**2 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Vannak olyan alapelvek, amelyek segítenek tisztán tartani a hitünket, a hitünkről való gondolkozásunkat, a hitünk gyakorlását. Ezeket fogadtassuk el a tanítványainkkal.
Tartalom	1. Reformátori alapelvek: solus Christus –sola gratia – sola fide 2. Az elvek forrása: sola scriptura
A tartalom kulcselemei	A reformátori alapelveket egyenként magyarázzuk meg, illesszük a gondolkozásunkba és lehetőség szerint mutassunk rá a hasznukra.
Tanulói tevékenységek	A megbeszélés, megvitatás az a tevékenység, amivel leginkább formáljuk a tanítványaink véleményét.
Kapcsolódások	A véleményformálásban legyünk toleránsak, így kétségek, ellenvélemények is megszólalhatnak, és ezáltal a témával valódi kapcsolat alakul.
4. témakör	**A szavakba öntött hit: a hitvallás**
Óraszám:	**5 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	A Biblia azt mondja, hogy a hit és a hit megvallása szorosan összetartozik. A vallástétel készségét kell kialakítani és fejleszteni a fiatalokban. Különösen azért, mert az elmúlt idők inkább a hallgatásra szoktattak.
Tartalom	1. Az egyetemes zsinatok hitvallásai 2. A Heidelbergi Káté 3. A Második Helvét Hitvallás 4. Az Apostoli Hitvallás kialakulása, felosztása 5. Az Apostoli Hitvallás egyetemessége
A tartalom kulcselemei	Az egyetemes zsinatokról már többször volt szó, most a hitvallásokat tanulmányozzuk, amelyek a zsinatokon születtek. A Káté és a Hitvallás történetét és tartalmi ismertetését úgy végezzük, hogy a hitvallás mivoltuk és szerepük domborodjon ki. Az Apostoli Hitvallást is többször tanultuk már. Most személyes hitvallásként próbáljuk hozzáilleszteni a gondolkozásunkhoz, hitünkhöz.
Tanulói tevékenységek	Megbeszélés, közös elemzés legyen a tevékenység.
Kapcsolódások	A mi hitünk részletesebb, vagy tömörebb megfogalmazásait tárgyaljuk.
5. témakör	**Az élet erkölcsi rendjéről**
Óraszám:	**4 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Az élet rendező elveivel foglalkozunk. Döntéseinkben vezetnek, irányítanak. Az ösztöni lét fölé akkor emelkedünk, ha van erkölcsünk. Fejlesztő, kompetenciákat erősítő nevelésünkkel ebbe az irányba igyekezzünk.
Tartalom	1. Az erkölcsről, erkölcstanról általában 2. Keresztyén hitünk meghatározza a gondolkozásunkat és a cselekvésünket 3. A keresztyén és az általános erkölcs találkozásai, különbségei 4. Alapvető különbség az emberről való gondolkodás (bűn és kegyelem)

A tartalom kulcselemei	Tisztázzuk, hogy mit tartalmaz ez a fogalom, hogy „erkölcs". Torzító félreértések terhelik. Miért szükséges, mire jó? Tisztázzuk az általános erkölcs fogalmát, tisztázzuk a keresztyén erkölcs fogalmát. Beszéljünk a kettő találkozásairól és különbségeiről. Fontos, hogy az erkölcs szerint élő emberről más-más képet ad az általános erkölcs és a keresztyén erkölcs. Az utóbbi a reális, mert tud a bűnről és a kegyelemről.
Tanulói tevékenységek	Kérjünk meghatározásokat az erkölcsről, illetve a mindennapi életben betöltött szerepéről. Jussunk el a keresztyén meghatározáshoz!
Kapcsolódások	Sokszor kell döntéseket hoznunk. Milyen segítségre számíthatunk?
6. témakör	**A keresztyén élet útjelzői**
Óraszám:	**9 óra**
Kiemelt fejlesztési feladatok és kulcskompetenciák	Jézus mondja, hogy a betű megöl, a Lélek elevenít meg. Számunkra az erkölcs nem szabályok görcsös betartása. A mi erkölcsünk maga Jézus Krisztus, aki azt mondta, hogy „példát adtam nektek".
Tartalom	1. A keresztyén etika lényege: Jézus Krisztus követése 2-7. A Tízparancsolat egyenkénti elemzése 8. Keresztyén életünk kapcsolódása a többi keresztyén felekezethez 9. Keresztyén életünk kapcsolódása a nem keresztyén közösségekhez
A tartalom kulcselemei	Egy életteli normarendszert állítsunk a tanítványaink elé. Hogyan csinálta Jézus? Mit mondott a Tízparancsolatról? Emberi kapcsolatainkat is ez szabályozza. Itt most csak a vallási közösségekre térünk ki. A Tízparancsolat segítsége néhány mindennapi kérdésben : Isten, vagy istenek: I. és II. parancs Beszédünk és gondolkodásunk tisztasága: III. parancs Az ember életének egészséges ritmusa: IV. parancs Az alkotó munka értéke: IV. parancs Emberi kapcsolataink (család, haza, társadalom): V. parancs Az élet védelme: VI. parancs Férfi és nő, nemiség, házasság: VII. parancs A tulajdon tisztelete, bizalom a gondviselésben: VIII. parancs Igazság, jog közéleti felelősség: IX. parancs Hálás, kiegyensúlyozott élet: X. parancs
Tanulói tevékenységek	A megbeszélés, megvitatás a legjobb tevékenységi forma. Esetleg „vitát" rendezhetünk, előre megbeszélt szerepekkel.
Kapcsolódások	Itt is az a döntő, hogy a saját életünkről, keresztyénségünkről van szó.

A továbbhaladás feltételei

Ebben az évben nincs továbbhaladás. Legfeljebb az érettségi vizsga jelenti a továbblépést. Ennek ellenére itt is megállapítunk optimum és minimum követelményt.

Az optimum követelmény:

Az alábbi témákról legfeljebb minimális hittanoktatói rávezetéssel az életkornak megfelelően el kell tudni mondani a lényeget

- miért jelenti ki magát Isten
- mit kell tudni a kijelentésről

- mit jelent ez a kifejezés: testet öltött Ige
- a reformátori alapelvek felsorolása, értelmezése
- miért fontos a hit megvallása
- a Heidelbergi Káté ismertetése
- a Második Helvét Hitvallás ismertetése

- az Apostoli Hitvallás elemzése
- mi az erkölcs és mi a szerepe
- mi a keresztyén erkölcs lényege
- a Tízparancsolat segítsége az élet különböző kérdéseiben

Értenie kell a következő fogalmakat

- kijelentés
- az általános és a különös kijelentés
- kijelentett ige
- írott ige
- hirdetett ige
- reformátori alapelvek
- hitvallás (úgy is, mint írásmű, úgy is mint a hit kimondása)
- erkölcs, etika
- keresztyén erkölcs

A csoporttal, vagy a hittanoktatóval való együtt éneklés szintjén tudni kell a Függelékben az évfolyam számára megadott énekeket az ott megjelölt követelmény szerint.

Ha voltak aranymondások, akkor azoknak legalább 60% - át el kell tudni mondani.

A minimum követelmény:

Az optimum követelményként felsorolt anyagnak legalább az 50% - át kell tudni a minimum követelmény teljesítéséhez.

Kiegészítő melléklet
a 12. évfolyam anyagához a heti két órában végzett hitoktatáshoz

Az alább következő témák feldolgozásában a heti egy órában történő oktatásnál leírtakat kell követni.

1. témakör	**Isten és ember kapcsolatáról**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1. Tegyük fel a kérdést, hogy kicsoda az ember 2. A magát kijelentő Istenről két órára bontva beszéljünk
2. témakör	**Isten kijelentéséről**
Óraszám:	**3 óra**
Tartalom	1. Beszéljünk az általános kijelentésre épülő vallásokról 2. Megismerve a különös kijelentést vizsgáljuk meg a teljes voltát (nem szorul semmiféle kiegészítésre, javításra) 3. Az Igéről és alakjairól két órára bontva beszéljünk
3. témakör	**Református hitünk alapelvei**
Óraszám:	**2 óra**
Tartalom	1 – 2. Az ismert négy reformátori alapelv megértésére egyenként egy-egy órát fordítsunk
4. témakör	**A szavakba öntött hit: a hitvallás**
Óraszám:	**5 óra**
Tartalom	1. Athanáziusz hitvallását ismertessük meg és elemezzük 2. A Heidelbergi Kátéról két órában tanuljunk 3. A Második Helvét Hitvallásról két órában tanuljunk 4 – 5. Az Apostoli Hitvallásról három órában tanuljunk
5. témakör	**Az élet erkölcsi rendjéről**
Óraszám:	**4 óra**
Tartalom	1. Ismerjünk meg különféle erkölcsi felfogásokat, rendeket 2. Tegyük fel a kérdést: miért meghatározója a hit a tetteknek 3. A keresztyén és általános erkölcs kapcsolatáról két órára bontva tanuljunk 4. A bűn és kegyelem kérdéséről két órára bontva tanuljunk
6. témakör	**A keresztyén élet útjelzői**
Óraszám:	**9 óra**
Tartalom	1. Mit jelent a „követés” fogalma a Krisztus követése kifejezésben? 2 – 7. A Tízparancsolat minden parancsát két órán át tárgyaljuk. Különös tekintettel arra, hogy a felnőtt kor küszöbén állnak a tanítványaink 8. A főpapi ima meghatározó volta a kapcsolatainkban 9. A nem keresztyén közösségekkel való kapcsolatunkat két órára bontva tárgyaljuk: beszéljünk a természeti vallásokról és a szektákról

Az optimum követelmény kiegészítése:

Az alábbi témákról legfeljebb minimális hittanoktatói rávezetéssel az életkornak megfelelően el kell tudni mondani a lényeget:

- kicsoda az ember – bibliai antropológia lényegéről
- Athanáziuszról, hitvallása elemzésével
- különféle erkölcsi felfogások (etikák) közül legalább kettőről
- a Krisztus követés lényegéről, különös tekintettel a XXI. századra

Értenie kell a következő fogalmakat:

- antropológia
- bibliai antropológia
- Krisztus követése
- erkölcs /etika

Függelék

Egyházi ének javaslat
„Hit- és erkölcstan oktatási kerettanterv"
tervezethez

Összeállította Dr. Bódiss Tamás
országos egyházzenei előadó

A hittanórai éneklésnek hármas szerepe van:

1. Hitmélyítés – vagyis az óra témájának és a hittani ismereteknek elmélyítése a művészet (zene, költészet) segítségével.

2. A legfontosabb református énekek megismerése – mely segíti a gyerekek gyülekezetbe tagolódását.

3. Istennel való kapcsolat ápolása – hisz az énekek nagy része imádságként az istentiszteleten a gyülekezet részvételének egyik legfontosabb megnyilvánulása, a személyes lelki életben pedig az Istennel való beszélgetés egyik eszköze.

E hármas szempont érvényesült a hitoktatáshoz kapcsolódó énekanyag kiválasztásánál, ajánlásánál az alábbi alapelvek figyelembe vételével:

1. Csoport összetétele.

A hittanórai csoportok összetétele, fiú-lány aránya, gyülekezeti vagy iskolai jellege egyaránt befolyásolja, hogy az órákon milyen nehézségű énekanyagot lehet használni. Ezért nem óránként, hanem évfolyamokra lebontva állítottuk össze az éneklistát a hitoktatási tantervhez igazodva, melyet összesítve, egy helyen közlünk. Ezzel segítséget szeretnénk adni, hogy a hitoktató jobban áttekinthesse a teljes énekválasztékot, melyből a csoport lehetőségeihez (és saját tudásához) mérten válogathat – adott esetben akár más évfolyamhoz rendelt énekekből.

2. Tanulás és élményszerűség.

A hittanórán nem az énektanítás a fontos, hanem az, hogy a gyerekek a lehető legtöbbet énekeljenek általuk ismert énekeket. Ehhez persze néha tanítani is kell, de általában nem az új tanulása, hanem az ismertek éneklése adja meg a közös éneklés élményét. (Köztudott, hogy a zenében az ismétlődésnek, a témavisszatérésnek milyen nagy szerepe van a zenei élmény kialakulása szempontjából.) A csoport képességeihez mérten elég havonta egy-két új éneket megtanulni, az ismerteket pedig gyakran énekelni – mégpedig lehetőség szerint több versszakkal. Év végére így is több, mint tíz új éneket tudnak a gyerekek, ami nyolc év alatt 80 lehet; ez pedig elég bőséges ahhoz, hogy be tudjanak kapcsolódni a gyülekezeti éneklésbe.

3. Az éneklés funkciója és célja.

Az éneklés nem mindig kapcsolódik közvetlenül a hittanóra témájához. Az óra elején fő funkciója a figyelem koncentrációja, a közösség megteremtése. Ezeken túl fontos, hogy a gyerekek figyelmét az adott ének egy-egy fontos gondolatára, mondatára – vagyis az ének szövegére, üzenetére irányítsuk. Így remélhetjük, hogy személyes imádságukká – valóban lelki élménnyé – váljon számukra az éneklés.

Az énekválasztás sajátos szempontja

Az énekek szövegei általában a köznapi gondolkodásnál magasabb szinten öntik szavakba saját gondolatainkat. Megfigyelhető, hogy általában az újabb énekek konkrétabb, köznapibb mondanivalót hordoznak. A régebbi énekek szövege nemcsak régiesebb, de sokszor mélyebb gondolatokat hordoz, ugyanakkor szövegük, mondanivalójuk egyetemesebb, átfogóbb, ezáltal viszont sokkal több témához kapcsolhatók. Ha 464. vagy a 457. énekek szövegét összehasonlítjuk a 255., 273, vagy a 225. énekek szövegével, megfigyelhetjük, hogy az előbbiek szubjektívebb hangon egy-egy konkrét helyzetről szólnak, utóbbi énekeknek átfogóbb, általánosabb a mondanivalójuk, viszont ez csak a további versszakok éneklésekor derül ki. Fontos tehát végigénekelni, vagy több versszakkal venni különösen ezeket az énekeket, míg a korábban említettek további versszakai már nagyjából ugyanarról szólnak később is. Régi magyar énekeink mellett a zsoltárok mutatnak hasonló jellegzetességeket. A 255. ének Isten magasztalására buzdító első 2 versszaka még semmit nem sejtet abból, hogy majd a 3. verstől kezdve a gonoszok és az igazak közti különbségtételről lesz szó.

Az új hitoktatási tantervhez összeállított énekanyagnál figyelembe vettük a korábbi tantervhez készült énekajánlást is. Ezt kiegészítettük a 2006-ban megjelent, *Az Úrnak zengjen az ének* ifjúsági énekeskönyvből vett válogatással, mely szervesen kiegészíti, ugyanakkor frissíti immár több mint 60 éves Énekeskönyvünk repertoárját. Természetesen azzal is számolunk, hogy a hitoktató és a gyerekek énekismerete más irányból is meghatározza az órai éneklést, mindazáltal irányadónak tartjuk, hogy a gyülekezeti (heti 1 órás) hitoktatásban a megadott énekek 50 %-át, iskolai (heti 2 órás) hitoktatás esetén lehetőleg a megadott anyag teljességét megismerje az adott csoport.

A tantervhez ajánlott énekek

	Református Énekeskönyv 1948	**Az Úrnak zengjen az ének – ifj. énekeskönyv 2006**
1. év	*Az első anyagrészhez* 134. Úrnak szolgái mindnyájan 136. Dicsérjétek az Urat 161. Siess keresztyén 236. Mindenek meghallják és jól megtanulják *A második anyagrészhez* 299. Jézus hív, bár zúg, morajlik 312. Várj ember szíve készen 318. Jer, mindnyájan örüljünk 371. Jézus Krisztus, egy Mesterünk 196. Mondjatok dicséretet 264. Áldjad, én lelkem, a dicsőség erős királyát	*Az első anyagrészhez* 142. Szívem csendben az Úrra figyel 36. Szólt az Isten egykor 19. Szól a harang a toronyban *A második anyagrészhez* 39. Éjszaka árnya száll a világra 42. Új esztendő virradott 18. Szívünk zengje már: Jézus erre jár 23. Úr Jézus Krisztus, szívem Királya 35. Sűrű erdő mélyén
2. év	*Az első anyagrészhez* 25. Szívemet hozzád emelem 81. Örvendezzetek Az erős Istennek 135. Áldjátok az Úr nevét 254. Mindenkoron áldom az én Uramat 165. Itt van Isten köztünk 167. Jöjj, mondjunk hálaszót *A második anyagrészhez* 315. Krisztus Urunknak áldott születésén 356. Felvirradt áldott szép napunk 351. Emlékezzünk ez napon 434. Vezess, Jézusunk, s Véled indulunk	*A második anyagrészhez* 15. Hol az Úr Jézus jár 33. Lakodalom készül Kána városában 13. Az Úr Jézus szenvedése 24. Zengjük együtt Istenünknek örömünk dalát 28. Jézus míg a földön járt 32. Tágas mezőn ezernyi nép 46. Olajágak hullnak Jézus elébe 44. Mikor pünkösd napján
3. év	*Az első anyagrészhez* 42. Mint a szép, híves patakra 105. Adjatok hálát az Istennek 151. Uram Isten, siess 255. Mely igen jó az Úr Istent dicsérni 278. Dicsőült helyeken 399. Imhol vagyok *A második anyagrészhez* 302. Ó, népek Megváltója 303. Jöjj, népek Megváltója 316. Az Istennek szent angyala 185. Krisztus feltámadott 241. Szent vagy örökké, Atya Úr Isten	*A második anyagrészhez* 56. Ó jöjj, Üdvözítő 59. Aranyszárnyú angyal 61. Betlehemi csillag csodafényt ád 65. Betlehemi mezők, tarka rétek 70. Hadd zengjen énekszó 105. Krisztus virágunk

4. év	*Az első anyagrészhez* 47. No, minden népek, Örvendezzetek 65. A Sionnak hegyén, Úr Isten 225. Nagy hálát adjunk az Atya Istennek 450. Drága dolog az Úr Istent dicsérni 273. Az Úr Istent magasztalom *A második anyagrészhez* 282. Nékünk születék mennyei király 251. Meghódol lelkem tenéked, nagy Felség 204. (dall. 242.) Boldogok akik lelki szegé-nyek 341. Ó, Krisztusfő, te zúzott 370. Jövel, Szentlélek Úr Isten, Töltsd bé 242. Téged, Úr Isten, mi keresztyének	*A második anyagrészhez* 48. Jövel. jövel Immánuel 76. Mi most azért jöttünk 60. A sötétség szűnni kezd már 63. Csillagfényes éjszakán 106. Dicsőség néked. Istenünk 112. Örvendezz, örvendezz, minden nép
5. év	23. Az Úr énnékem őriző pásztorom 89. Az Úrnak irgalmát örökké éneklem 90. Tebenned bíztunk eleitől fogva 220. Bocsásd meg, Úr Isten, ifjúságomnak vétkét 261. (dall. 241.) Kegyelmes Isten, kinek ke-zében 301. Új világosság jelenék 329. Itt állok jászolod felett 464. Jöjj, királyom, Jézusom 475. Imádkozzatok és buzgón kérjetek! 512. Szólj, szólj hozzám, Uram	86. Messziről száll dalunk 92. Halld, valaki kopog 175. Magasztalunk égi fénynél 249. A fényes nap immár elnyugodott
6. év	66. Örvendj, egész föld, az Istennek 68. Hogyha felindul az Isten 150. Dicsérjétek az Urat! 226. Krisztusom, kívüled nincs kihez járul-nom 380. Semmit ne bánkódjál, Krisztus szent serege 381. (dall. 255.) Jézus Krisztus, mi kegyel-mes Hadnagyunk 386. Emlékezzél, mi történék 390. Erős vár a mi Istenünk 393. (dall. 68.) Ne csüggedj el, kicsiny se-reg 397. Ó, Sion, ébredj, töltsd be küldetésed 398. Úr lesz a Jézus mindenütt 500. Krisztus, ki vagy nap és világ	87. A mélyből hozzád száll szavam 164. Jézus, te égi szép tündöklő fényű név 196. (dall. 274.) Bár szétszakadva él az egyház 247. Ó, felséges Atya Isten

7. év	116. Szeretem és áldom az Úr Istent 119. Az oly emberek nyilván boldogok 125. Akik bíznak az Úr Istenben 133. Ímé, mily jó és mily nagy gyönyörűség 138. Dicsér téged teljes szívem 200. Ó, maradj kegyelmeddel 232. (dall. 116.) Hiszek a mennybéli egy Istenben 295. Jézusom, ki árva lelkem 298. Jer, Krisztus népe, nagy vígan 353. Krisztus feltámada igazságunkra	103. (dall. 161.) Tisztítsd meg szíved 138. Új szívet adj, Uram, énnekem 140. Tégy Uram, engem áldássá 161. Átadom ma néked az életem
8. év	189. Aki nem jár hitlenek tanácsán 32. Ó, mely boldog az oly ember éltébe 92. Ékes dolog dicsérni, Uram, Felségedet 130. Tehozzád teljes szívből 140. Szabadíts meg engem, Úr Isten 215. Eltévedtem, mint juh, Eltévedtem, mint juh 369. Jövel, Szentlélek Úr Isten, Lelkünknek 396. Ébredj, bizonyságtévő Lélek! 473. (dall. 140.) Emeld fel szíved 484. (dall. 483.) Mi Atyánk, ó kegyes Isten	99. (dall. 42.) Mit használ keresztyénségem 26. Bízom benned szent Úr Isten 160. Íme, lészen a kései korban 170. Széjjeljártam a világban
9. év	8. Ó, felséges Úr, mi kegyes Istenünk 24. Az Úr bír ez egész földdel 33. Nosza, istenfélő szent hívek 67. (dall. 33.) Úr Isten, áldj meg jóvoltodból 84. Ó, seregeknek Istene 95. (dall. 24.) Jertek, örvendjünk mindnyájan 235. Hallgass meg minket, nagy Úr Isten 256. Irgalmazz, Úr Isten, immáron énnékem! 258. Fohászkodom hozzád, Uram, Istenem! 311. Szent Ézsaiás így ír	101. (dall. 8.) Ó, én lelkem, dicsérjed Istenedet 157. (dall. 225.) Felséges Isten. Nagy nevedet 185. Velem vándorol utamon Jézus 189. Az Úr gondol ránk

10-12. évek	*E három év anyagát egybefoglalva közöljük, mintegy szabad válogatási lehetőséget adva a korábbi vagy az alábbi anyagból* 77. Az Istenhez az én szómat 162. Ím béjöttünk nagy örömben 164. Kegyes Jézus, itt vagyunk 166. Urunk Jézus, fordulj hozzánk 171. Megáll az Istennek Igéje 178. Dicsőség az Atyának 183. Istennek bárányа 205. Ne szállj perbe énvelem 213. Mindenható Úr Isten, Mi, bűnös emberek 234. Jer, kérjük Isten áldott Szentlelkét 274. Ki Istenének átad mindent 294. Jézus, vigasságom! 337. Paradicsomnak te szép élő fája 342. Jézus, világ Megváltója 346. Győzhetetlen én kőszálom 358. A Krisztus mennybe felméne 373. Jövel, teremtő Szentlélek 374. (dall. 374.) A pünkösdnek jeles napján 379. Emlékezzél, Úr Isten, híveidről 395. Isten szívén megpihenve 422. Hadd menjek, Istenem, Mindig feléd 436. Örülj szívem 445. Szólsz hozzám, Istenem 447. Uram, bocsássad el Szolgádat békével 455. Testvérek, menjünk bátran 459. Az Isten Bárányára 463. Isten élő Lelke jöjj 465. Szelíd szemed, Úr Jézus 487. Magasztallak én téged	109. Uram, közel voltam hozzád 139. Siessetek, hamar lejár 194. Jöjj, az Úr vár reád, jöjj, amíg ifjú vagy 253. Áldó hatalmak oltalmába rejtve 113. Megváltva! 187. Uram. tiéd vagyok én 148. Áldunk téged Istenünk 124. Áldj meg minket, Úr Isten 135. Ó, Jézus, amikor sokan 174. Krisztus az énekem 180. Ó, hova visz az út? 205. (dall. 100.) Hisszük: az Úr világ ura

Előfizetés 2009-re:

A terjesztési költségek nagyarányú növekedése miatt lapunk a 2009. évben négy bővített számban jelenik meg. Reményeink szerint a lap új formátumban könyvesbolti forgalomban is beszerezhető lesz.

Lapunk 2009-re előfizethető a mellékelt postai csekken vagy átutalással (OTP 11701004-20192129). A közlemény rovatba feltétlenül írják bele az előfizető nevét és az MRN 2009 rövidítést. Kérjük, ügyeljenek arra, hogy a megrendelőt azonosítani tudjuk!

Az előfizetésről számlát küldünk. Akik csak a számla beérkezte után utalnak át, kérjük, hogy a lapban található megrendelőlapot a számlakérő és a megrendelő adataival faxon vagy postán küldjék vissza az RPI címére, vagy az adatokat e-mailen továbbítsák: mrn@refpedi.sulinet.hu.

Kérünk és buzdítunk mindenkit, hogy a lap megjelenését előfizetésével továbbra is támogassa! Tiszteletpéldányokat csak korlátozott számban tudunk biztosítani.

Lapunk előfizetési díjai 2009-re:

Éves előfizetési ár:	1848 Ft / év (1760 Ft + 5% ÁFA)
Kedvezményes éves előfizetési ár*:	1680 Ft / év (1600 Ft + 5% ÁFA)
ORTE-tagoknak:	ingyenes

* Református egyházközségeknek, református közoktatási intézményeknek, és ezek munkatársainak, lelkészeinek, református közoktatási szakértőknek, valamint a legalább két éve előfizetőknek.

MEGRENDELÉS

Megrendeljük a **Magyar Református Nevelés** pedagógiai szaklap 2009. **évi számait** _____ példányban.

A megrendelő megnevezése: _____

A megrendelő címe: _____

_____

A számlakérő megnevezése (ha eltér): _____

_____

A számlakérő címe: _____

_____

_____

cégszerű aláírás

Magyar Református Nevelés

Megjelenik évente 4 szám.
ISSN: 1585-7565

Kiadja a Református Pedagógiai Intézet (RPI)

1146 Budapest, Abonyi u. 21.

Lapzárta: 2009. március 30.

Felelős kiadó: Márkus Gábor
Főszerkesztő: Márkus Gábor
Szerkesztő: Pompor Zoltán
Postacím: 1440 Budapest 70., Pf: 5.
Tel./Fax: 06-1-351-9842
E-mail: mrn@refpedi.sulinet.hu

Tervezés és tördelés:
smArt DesignStudio
Tel.: 06-87-571013
Internet: www.sm-art.hu

Megrendelni a 2009. év számait a kiadó címén lehet.

Korábbi példányok korlátozott számban kaphatóak 168 Ft / db áron.

A kiadó RPI működését támogatja az Oktatási Minisztérium és a Magyarországi Református Egyház Zsinata.

(A szerzők és a szerkesztőség álláspontja egyes kérdésekben eltérhet.) Észrevételeiket, cikkeiket szeretettel várjuk!

